

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA BİLİM DALI

**VAN VE BİTLİS İLLERİNDE KIŞ TURİZM POTANSİYELİNİN
BELİRLENMESİ VE PLANLAMAYA YÖNELİK ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahtiyar AYDIN

VAN-2016

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA BİLİM DALI

**VAN VE BİTLİS İLLERİNDE KIŞ TURİZM POTANSİYELİNİN
BELİRLENMESİ VE PLANLAMAYA YÖNELİK ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Bahtiyar AYDIN

Danışman

Doç. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

Van-2016

Bu çalışma Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 2015-SOB-YL192 nolu proje olarak desteklenmiştir.

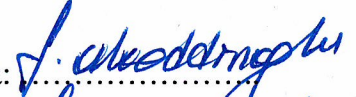
T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından **COĞRAFYA ANABİLİM DALI, BEŞERİ ve EKONOMİK COĞRAFYA BİLİM DALI**'nda **TEZLİ YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

İmza:

ÜYE (Danışman) : Doç. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

İmza:

ÜYE : Prof. Dr. İhsan BULUT

İmza:

ÜYE : Doç. Dr. Orhan DENİZ

İmza:

ÜYE :

İmza:

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../201.....

.....
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ.....	III
TABLolar	V
HARİTALAR	VII
GRAFİKLER	VIII
FOTOĞRAFLAR.....	IX
ŞEKİLLER	X
KISALTMALAR	XI
EKLER.....	XI
 BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	 1
1.1. ÇALIŞMA ALANININ YERİ VE SINIRLARI	1
1.2. ÇALIŞMANIN AMACI	2
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	3
1.4. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI	4
 İKİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	 6
2.1. SÜRDÜREBİLİR TURİZM VE KIŞ TURİZMİ	6
2.2. KIŞ TURİZMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	7
2.2.1. Temel Kavramlar	7
2.2.2. Kış Sporları Teknik Altyapı Elemanları	8
2.2.3. Kış Spor Faaliyetleri	9
2.2.3.1. Kayak Teknikleri.....	9
2.2.3.2. Alp Disiplini	11
2.2.3.3. Kuzey Disiplini	13
2.2.3.4. Buz Disiplini	14
2.2.3.5. Diğer Kayak Uygulamaları	16
2.3. KIŞ TURİZMİNİN DOĞAL ÇEVRE GEREKSİNİMLERİ VE TÜRKİYE’NİN DURUMU	18
2.3.1. Yeryüzü Şekilleri	18
2.3.2. İklim Koşulları	20
2.4. KIŞ TURİZMİNİN BEŞERİ GEREKSİNİMLERİ	25

2.5. KIŞ TURİZMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	27
2.5.1. Türkiye’de Kış Sporlarının Gelişimi	31
2.6. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KIŞ TURİZMİNİN MEVCUT DURUMU	34
2.6.1. Dünya’da Kış Turizmi	34
2.6.2. Türkiye’de Kış Turizmi ve Kış Turizm Merkezlerinin Derecelendirilmesi	38
2.6.2.1. Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri	39
2.6.2.2. İkinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri	51
2.6.2.3. Üçüncü Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri	57
2.6.2.4. Diğerleri	59
2.6.2.5. Atıl Durumda Olan Kış Turizm Merkezleri	60
2.6.2.6. Planlama Aşamasında Olan Kayak Merkezleri	62
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KIŞ TURİZMİ AÇISINDAN VAN VE BİTLİS İLLERİNİN DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ	67
3.1. YERŞEKİLLERİ	67
3.2. İKLİM ÖZELLİKLERİ	70
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	78
4.1. ÇALIŞMA ALANINDAKİ KIŞ TURİZM MERKEZLERİNİN MEVCUT DURUM TESPİTİ	78
4.1.1. Nemrut Kardelen Kayak Merkezi	79
4.1.2. Çiftkaya (Erhan Onur Güler) Kayak Merkezi	80
4.1.3. Rahva Kayak Merkezi	81
4.1.4. Abalı Kayak Merkezi	82
4.1.5. Diğerleri	82
4.2. KIŞ TURİZMİNİN BOYUTLARI, ETKİLERİ VE ALGILANMA ŞEKLİ	83
4.3. POTANSİYEL KIŞ TURİZM ALANLARI	111
4.3.1. Dokuzağaç Kayak Alanı	111
4.3.2. Görentaş Kayak Alanı	114
SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	117
KAYNAKÇA	121
ÖZET	127
ABSTRACT	128

ÖNSÖZ

Dünyanın en büyük ekonomik sektörlerinden biri haline gelen turizme her geçen gün ilgi biraz daha artmaktadır. “Bacasız sanayi” olarak anılan sektörde uzun süre deniz-kum-güneş üçlüsünün hâkim faaliyet olmasının ardından yeni arayışlar içerisindeki turistlere hitap edebilmek ve turizm gelirlerini arttırmak adına alternatif turizm faaliyetlerine yönelme başlamıştır. Bu alternatifler içerisinde önemli yere sahip olan faaliyetlerden biri de şüphesiz kış turizmidir. Kış turizm faaliyetleri için gerekli fiziki şartlar açısından oldukça elverişli birçok alana sahip olan ülkemiz Ortadoğu’nun kayak merkezi olabilme imkânına sahiptir; fakat henüz hak ettiği noktaya ulaşamamıştır. Sahip olduğu bu imkânın değerlendirilebilmesi için ise bilimsel temelli planlama çalışmalarının yapılması şarttır.

Bu düşünceyle yola çıktığımız çalışmamızda Van ve Bitlis illerinin sahip olduğu yüksek turizm potansiyelinin çeşitlendirilmesi adına birtakım fikirler ortaya koymaya çalıştık. Bu iller için hayati öneme sahip olan turizm sektörünün çeşitlendirilmesi yörenin kalkınmasına daha çok katkı sunacaktır. Disiplinler arası ele alınabilecek turizm sektörü bu nedenle daha fazla bilimsel araştırmalara konu olmalıdır.

Çalışmanın ortaya çıkmasında çok sayıda kişinin emek ve katkısı söz konusu olmuştur. Bu kişilerin başında tez konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar her aşamasında değerli görüşlerinden yararlandığım ve tezimin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Faruk Alaeddinoğlu’na değerli katkılarından dolayı sonsuz şükranlarımı sunarım. Ayrıca tez savunma jürimde yer alan Prof. Dr. İhsan Bulut hocam ve Doç. Dr. Orhan Deniz hocama katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Ek olarak eğitim hayatım boyunca bana katkı sunan bütün hocalarıma ayriyeten sonsuz teşekkürler sunarım.

Çalışmanın her aşamasında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, özellikle de haritalarımın hazırlanması konusunda büyük yardımlarını gördüğüm Arş. Gör. Yolcu Aldırmaz’a ve arazi çalışmalarının bir kısmında bizlere eşlik eden Sayın, Gevaş Gençlik Hizmetleri ve İlçe Spor müdürü Mehdi Tekçe’ye şükranlarımı sunarım.

Ayrıca çalışma sahasında yapmış olduğum alan araştırması ve anket çalışmalarında bana değerli vakitlerini ayıran kıymetli arkadaşlarım Tolgahan Yıldız, Ayşe Aldırmaz ve Hakan Turus’a, bölümümüz lisans öğrencilerinden Tubanur Günay, Mahir Mesut Sözen, Lokman Özdağ, Emine Akman, Nurgül Tunç ve diğerlerine, ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak çalışmam boyunca şahsıma göstermiş olduğu sabır, vefa ve yardımlarından ötürü değerli meslektaşım ve nişanlım Funda Altan ile her zaman maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen kıymetli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

VAN-2016

Bahtiyar AYDIN

TABLOLAR

Tablo 1: Belirli merkezlerde kar yağışları ve yerde kalma süreleri	22
Tablo 2: Yılda 1 milyondan fazla ziyaretçiye sahip tesislerin ülkelere göre dağılımı	35
Tablo 3: Ülkelerin kayak merkezleri, lift sayıları ve ziyaretçi sayıları.....	37
Tablo 4: Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri.....	40
Tablo 5: İkinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kış Turizm Merkezleri ve Genel Özellikleri	52
Tablo 6: Üçüncü derecede turistik hizmet üreten kayak merkezleri.....	58
Tablo 7: Farklı yapısal özelliklere sahip kış sporu alanları	60
Tablo 8: Türkiye'nin atıl durumda kalmış kış turizm merkezleri	62
Tablo 9: Türkiye'nin Planlama ve İnşa Aşamasında Olan Kış Turizm Merkezleri...	66
Tablo 10: Abalı Kayak Merkezi ziyaretçilerinin anketteki çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar	85
Tablo 11: Abalı Kayak Merkezi'nde ankete katılanların mesleki dağılımları.....	86
Tablo 12: Abalı Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin tesisi ziyaret etmeden önce gerekli bilgiyi nereden aldıkları	88
Tablo 13: Abalı Kayak Merkezi'nde katılımcıların tesisi ziyaret etme nedenleri	88
Tablo 14: Abalı Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin çeşitli konulardaki görüşleri.....	90
Tablo 15: Abalı Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli turizm aktiviteleri ile ne derecede ilgili oldukları hakkındaki değerlendirmeleri.....	91
Tablo 16: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar	93
Tablo 17: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin mesleki dağılımları	94
Tablo 18: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar	95
Tablo 19: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nde ankete katılanların tesis hakkında gerekli bilgileri nerden aldıkları	96
Tablo 20: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin tesisi ziyaretlerindeki en önemli neden	96
Tablo 21: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisin sunduğu hizmet ve altyapı olanakları konularındaki görüşleri	97
Tablo 22: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin çeşitli turizm etkinlikleri ile ilgi dereceleri	98
Tablo 23: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nin katılımcılara göre en önemli çekiciliği	98

Tablo 24: Çiftkaya Kayak Merkezi'nde katılımcıların demografik ve sosyo-ekonomik sorulara verdikleri yanıtlar	100
Tablo 25: Çiftkaya Kayak Merkezi'nde katılımcıların çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar	101
Tablo 26: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi ziyaretleri öncesinde gerekli bilgileri nereden aldıkları	102
Tablo 27: Çiftkaya Kayak Merkezi'nde katılımcıların tesisi ziyaret sebepleri.....	102
Tablo 28: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisin sunduğu hizmetler ve sahip olduğu altyapı olanakları hakkındaki görüşleri.....	103
Tablo 29: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerin çeşitli turizm aktiviteleriyle ilgi dereceleri	104
Tablo 30: Ziyaretçilere göre Çiftkaya Kayak Merkezi'nin en önemli çekiciliği	104
Tablo 31: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin demografik yapısı	106
Tablo 32: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar	107
Tablo 33: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi ziyaretlerinden önce gerekli bilgileri nereden aldıkları	107
Tablo 34: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi ziyaret nedenleri	108
Tablo 35: Rahva Kayak Merkezi'nin altyapı olanakları ve sunduğu hizmetler konusunda ziyaretçilerin görüşleri	109
Tablo 36: Ziyaretçilere göre Rahva Kayak Merkezi'nin en önemli çekiciliği.....	109
Tablo 37: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli turizm aktiviteleri ile ne derece ilgili oldukları.....	110
Tablo 38: Dokuzağaç potansiyel kayak alanı eğitim ve bakı durumu	113
Tablo 39: Görentaş potansiyel kayak alanı eğitim ve bakı durumu	114

HARİTALAR

Harita 1: Çalışma alanının yeri ve sınırları	2
Harita 2: Türkiye’de 1980-2013 ortalama kar örtülü günler sayısı.....	24
Harita 3: Türkiye’de en yüksek ortalama kar kalınlıkları	25
Harita 4: Türkiye’nin Kış Turizm Merkezleri.....	38
Harita 5: Türkiye’nin Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kış Turizm Merkezlerinin Dağılımı	39
Harita 6: Türkiye’nin İkinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kış Turizm Merkezlerinin Dağılımı	52
Harita 7: Türkiye’nin Üçüncü Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezlerinin Dağılışı	58
Harita 8: Türkiye’nin Atıl Kalmış Kış Turizm Merkezleri.....	61
Harita 9: Türkiye’nin Planlama ve İnşa Aşamasında Olan Kış Turizm Merkezleri ..	65
Harita 10: Çalışma alanının topoğrafya haritası.....	67
Harita 11: Çalışma alanının eğim haritası.....	69
Harita 12: Çalışma alanının bakı haritası	70
Harita 13: Sahanın ortalama sıcaklık haritası.....	71
Harita 14: Sahanın Ortalama Kar Örtülü Gün Haritası	74
Harita 15 : Çalışma Alanındaki mevcut kayak merkezleri ve kayak alanları	78
Harita 16: Potansiyel Kayak Alanları	111

GRAFİKLER

Grafik 1: Kayak Merkezlerinin Dünya Geneline Dağılımı.....	34
Grafik 2: Dünya Geneline Liftlerin Dağılımı.....	34
Grafik 3: Dünya geneline kış turizm ziyaretçilerinin oransal dağılımı.....	35
Grafik 4: Turistlerin Kayak Merkezlerine İlişkin Performans Değerlendirmesi	41
Grafik 5: Van İli Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerlerinin Aylara Göre Değişimi ..	72
Grafik 6: Bitlis İli Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerlerinin Aylara Göre Değişimi	73
Grafik 7: Van İli'nde Karla Örtülü Günlerin Aylara Göre Sayısı.....	75
Grafik 8: Bitlis İli'nde Karla Örtülü Günlerin Aylara Göre Sayısı.....	75
Grafik 9: Van İli'nde Yeni Kar Kalınlığının Aylara Dağılımı.....	76
Grafik 10: Bitlis İli'nde Yeni Kar Kalınlığının Aylara Dağılımı.....	77
Grafik 11: Abalı Kayak Merkezi'nde katılımcıların yılda kış sporlarına ayırdıkları gün sayısı.....	87
Grafik 12: Abalı Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin kendilerini nasıl tanımladıkları	89
Grafik 13 : Abalı Kayak Merkezi'nden ziyaretçilerin memnuniyet durumları.....	92
Grafik 14: Abalı Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesise yeniden gelme ve tavsiye etme konusundaki düşünceleri	92
Grafik 15: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nden ziyaretçilerin memnuniyet durumları	97
Grafik 16 : Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin memnuniyet dereceleri	99
Grafik 17: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesise yeniden gelme ve tavsiye etme konusundaki düşünceleri	99
Grafik 18: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerinin kış turizmi içerisinde kendilerini nasıl tanımladıkları.....	103
Grafik 19: Çiftkaya Kayak Merkezi Ziyaretçilerinin memnuniyet durumları	105
Grafik 20: Rahva Kayak Merkezi Ziyaretçilerinin kendilerini nasıl tanımladıkları	108
Grafik 21: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisten memnuniyet durumları	110
Grafik 22: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi başkasına tavsiye etme ve yeniden gelme durumları.....	110

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1 : Alp disiplini slalom yarışları	11
Fotoğraf 2 : Kayaklı koşu (mukavemet) yarışları	13
Fotoğraf 3: Biatlon yarışı	14
Fotoğraf 4: Heliski uygulaması	16
Fotoğraf 5: Tjotetta'daki mağarada bulunan kayak üstünde geyik avlayan avcı figürü	28
Fotoğraf 6: Kırgızistan Saymalıtaş'ta bulunan kayaklı avcı figürü	28
Fotoğraf 7: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nden genel görünüm	79
Fotoğraf 8: Rahva Kayak Merkezi	81
Fotoğraf 9: Abalı Kayak Merkezi	82
Fotoğraf 10: Dokuzağaç Kayak Alanı genel görünüm	112
Fotoğraf 11: Dokuzağaç Kayak Alanı genel görünüm	113
Fotoğraf 12: Dokuzağaç kayak alanındaki snowboard ve serbest kayak için uygun yamaçlardan görünüm	114
Fotoğraf 13: Görentaş Kayak Alanı genel görünüm	115
Fotoğraf 14: Görentaş Kayak Alanı yakınındaki bahsi geçen kayağa uygun dağlık alan	116

ŞEKİLLER

Şekil 1: Keşfedilen kayak petroglifleri	28
Şekil 2: Uludağ Kayak Merkezi Pist Şeması	43
Şekil 3: Erzurum Kayak Merkezleri Pist Şeması	44
Şekil 4: Erciyes Kayak Merkezi Pist Şeması	47
Şekil 5: Kartalkaya Kayak Merkezi Pist Şeması	49
Şekil 6: Sarıkamış Kayak Merkezi Pist Şeması	50
Şekil 7: Kartepe Kayak Merkezi Pist Şeması	53
Şekil 8: Saklıkent Kayak Merkezi Pist Şeması	55
Şekil 9: Davraz Kayak Merkezi Pist Şeması.....	56
Şekil 10: Çiftkaya Kayak Merkezi Pist Şeması	81
Şekil 11: Dokuzağaç Kayak Alanı muhteme pist şeması.....	112
Şekil 12: Görentaş Kayak Alanı muhtemel pist şeması	115

KISALTMALAR

MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
TKF	: Türkiye Kayak Federasyonu
FIS	: Uluslararası Kayak Federasyonu

EKLER

Anket formu

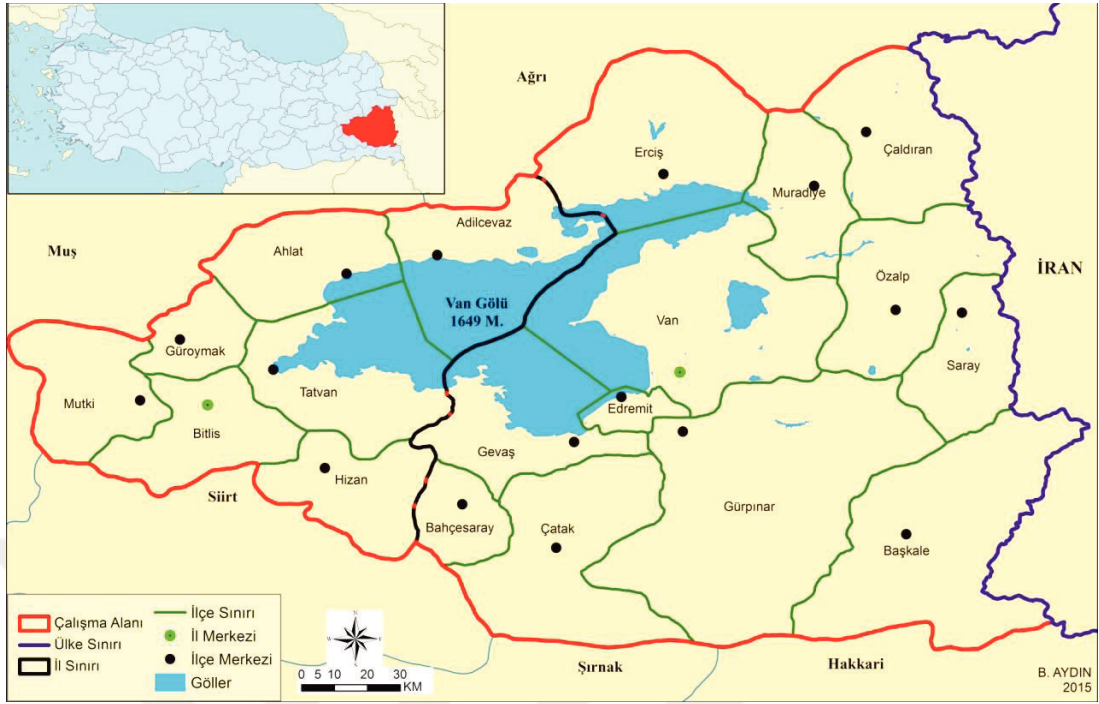
BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ÇALIŞMA ALANININ YERİ VE SINIRLARI

Bu çalışma Van ve Bitlis illerinin idari sınırlarını kapsamaktadır. Söz konusu iller Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden biri olan Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Murat-Van Bölümü'nde ve 22 Eylül 2002 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen istatistikî bölgelerden TRB2 Bölgesi içerisinde yer almaktadırlar.

Çalışma alanı olarak bu iki idari alanın birlikte ele alınması sebepsiz değildir. Van ve Bitlis illeri sürekli olarak etkileşim halinde olup birbirine birçok açıdan bağımlıdırlar. Ayrıca ikisi arasındaki ulaşım kolaylığı birbirlerinin eksik yanlarını tamamlama olanağı sağlamıştır. Genel anlamda tamamlayıcılık özelliği Van ilinde daha ağır basmaktadır. Ancak turizm sektörü göz önüne alındığında bu özellik her iki ilde de eşittir ve birbirlerini destekler durumdadırlar. Bu nedenle bu bölgeye yönelik herhangi bir turizm planlaması yapılacak olduğunda saha bir bütün olarak ele alınmak zorundadır. Her iki ilin de kültürel özelliklerinin benzer olması, ortak tarihi geçmişe sahip olmaları, benzer morfolojik-klimatolojik özellikleri bu durumun ortaya çıkmasında etkilidir. Öte yandan şüphesiz sahanın en önemli turizm destinasyonlarından biri olan Van Gölü de bu iki ilin sınırları içerisinde yer almakta ve bir diğer ortak paydayı oluşturmaktadır. Sonuç olarak yöreye düzenlenen turizm turlarının Van-Bitlis turları şeklinde pazarlanması bu iki ilin turizm sektöründe birbirlerine olan bağımlılıklarını ortaya koyan en somut örneği oluşturmaktadır.

Harita 1: Çalışma alanının yeri ve sınırları

1.2. ÇALIŞMANIN AMACI

Binlerce yıllık geçmişe sahip olan Van ve Bitlis illerinde seksenli yıllardan itibaren baş gösteren güvenlik sıkıntılarının ortaya çıkardığı olumsuz imaj nedeniyle hak ettiği ilgiyi göremeyen turizmin ana temasını doğa ve tarih çekicilikleri oluşturmaktadır. Ancak günümüzde moda bir kavram haline gelen ve oldukça büyük bir öneme sahip olan sürdürülebilirlik açısından bu seçeneklerin çeşitlendirilmesi elzemdir. Bu bağlamda kış turizmi yörede turizm gelirlerini tüm yıla yayabilmek ve yörenin kalkınmasına katkı sağlamak adına önemli bir araç olabilecektir.

Çalışma sahamızı oluşturan bu alan içerisindeki fiziki coğrafya özellikleri bu destinasyon adına önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Daha sonrada ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere saha kış turizm tesislerinin kurulabilmesi için hem oldukça uygun eğim ve yükselti değerlerine sahip morfolojik ünitelere hem de klimatolojik değerlere sahiptir. Öte yandan Van Şehrinde bulunan Ferit Melen Hava Alanı ulaşılabilirlik açısından da önemli derecede kolaylık sağlamaktadır. Alt yapı koşulları da iyileştirildiği takdirde kış turizmi yöre ekonomisine önemli katkılar sunan bir sektör haline gelebilecektir.

Bu çalışmayı yapmamızın asıl amacı da işte tam da bu noktaya katkı sunmaktır. Bölgesel gelişmişlik endeksleri incelendiğinde en son sıralarda yer alan bu illerin sosyo-ekonomik kalkınmasında turizm sektörü en önemli lokomotiflerden birisi olacaktır. Van ve Bitlis illeri bu sektöre hizmet edecek zengin doğal ve beşeri kaynaklara sahiptir. Bu kaynaklardan sürdürülebilir bir şekilde faydalanabilmek ise bilinçli bir planlamayla mümkün olabilecektir. Bu bağlamda bu çalışma içerisinde öncelikle sahanın kış turizm pazarı içerisindeki durumu saptanacaktır. Akabinde hâlihazırdaki kış turizm merkezlerinin fiziki durumları tespit edilerek eksikliklerinin giderilmesi adına öneriler ortaya koyulacaktır. Ayrıca bu tesisleri ziyaret eden ziyaretçilerin memnuniyet dereceleri ve beklentileri tespit edilerek daha iyi bir hizmet üretme konusunda neler yapılabileceği ile ilgili fikirler sunulacaktır. Tüm bunlara ek olarak bir diğer amacımız da; Van ve Bitlis'in kış turizm pazarından daha fazla pay alabilmesi ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik olarak yeni tesisler kurulması adına uygun şartlara sahip alanların konunun uzmanlarından da fikirler alınarak tespit edilmesidir. Böylece bilimsel kıstaslarla belirlenen bu alanlar yapılacak yeni yatırımlar için karar vericilere yol gösterici olacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Şüphesiz ki turizm konusu disiplinler arası özellik gösteren bir konudur ve her disiplin bu konuyu kendi araştırma yöntemlerine göre ele almaktadır. Bu çalışma içerisinde ise turizm konusunun bir alt başlığı olan kış turizmi *coğrafya biliminin* kendine özgü araştırma yöntemleri ile ele alınmıştır.

Çalışmanın ilk etabında konuyla alakalı yerli ve yabancı literatürün ayrıntılı bir şekilde taraması yapılarak kavramsal çerçeve şekillendirilmiştir. Daha sonra ise temelde doğal ortam-insan ilişkilerini ele alan Coğrafya disiplininin bakış açısıyla kış turizminin doğal ve beşeri gereksinimleri ortaya konularak çalışma sahasının bu açıdan sahip olduğu potansiyel ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca dünyada ve Türkiye'de kış turizminin mevcut durumu incelenerek sahanın rekabet edeceği ortam betimlenmek istenilmiştir.

Araştırmanın ikinci etabını ise alan araştırmaları oluşturmaktadır. Alan araştırması kapsamında ilk olarak mevcut kış turizm merkezlerinde (Abalı, Nemrut, Çiftkaya ve Rahva) ziyaretçilere yönelik olarak anketler uygulanmıştır. Toplamda 500 kişiye uygulanan anketler aracılığıyla toplanılan veriler istatistik programları ile analiz edilerek tesislerin müşteri kitlesinin genel karakterleri ve menşeleri ortaya konulmaya çalışılmış ve böylece daha iyi hizmet üretebilme adına fikirler sunulmuştur. Ayrıca bu saha çalışmaları sırasında tesislerin fiziksel yeterlilik ve eksiklik durumu ile başlıca sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci saha çalışması ise potansiyel kış turizm alanlarının tespitine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak haritalandırılmıştır.

Üçüncü aşamada ise elde edilen veriler çeşitli bilgisayar programları aracılığıyla değerlendirilerek bir takım sonuçlar ortaya konulmuştur. Bulguların görselleştirilmesi adına haritalar, grafikler ve tablolar hazırlanarak yorumlanmış, verilerin tümü bir bütün olarak ele alınmış, aralarında ilişkiler kurularak planlamaya yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

1.4. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın başlangıcından son halini almasına kadarki süreçte çalışmanın ilerleyişini ve amaca uygun veriler elde edilmesini engelleyen çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Söz konusu sorunların başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Çalışmanın en önemli sınırlılığı, bölge genelinde var olan güvenlik sorunları ve şiddetli kış koşullarının getirdiği olumsuzluklardır. Her iki durum özellikle potansiyel alanların belirlenmesi adına kış mevsiminde gerçekleştirmeyi düşündüğümüz arazi çalışmalarının bir kısmına engel olmuştur.
- Anket çalışması sırasında bazı kişiler anket uygulamasına önyargılı yaklaşmış ve soruları cevaplamaktan çekinmiştir. Buna ek olarak ankete katılanlar arasında sorulara tutarsız, baştan savma cevaplar verildiği görülmüştür. Bu durum uygulanan anketlerin bir kısmını değerlendirmeye almamamıza neden olmuştur.

- Kamu kuruluşlarından veri temini sırasında bir takım prosedür sıkıntıları yaşanmıştır.
- Van ve Bitlis illeri ve çevre illerde yer alan bütün meteoroloji istasyonlarının verilerinden faydalanılarak *interpolation* yöntemiyle kapsamlı bir iklim değerlendirmesi yapmayı amaçlamamıza rağmen istasyonların birçoğunda gözlemlerin düzensiz ve eksik yapılmasından dolayı bazı istasyonlar kapsam dışı bırakılmak zorunda kalınmıştır.
- Çalışma alanının çok geniş olması araştırmanın süresini uzatmakla birlikte diğer bir takım sorunlarla birlikte hedeflenen bütün noktalara erişimi engellemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. SÜRDÜREBİLİR TURİZM VE KIŞ TURİZMİ

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1987 yılında yayımlanan Ortak Geleceğimiz raporuyla birlikte literatüre girmiştir. (Can, 2008) Son yüzyılda hızlı gelişen teknoloji ve endüstrinin ortaya çıkardığı çevre kaynaklı problemler, kontrolsüz artan nüfus ve dünyanın kaynaklarının sınırlılığı; sürdürülebilirlik kavramının öneminin artmasına neden olmuştur. (Gündüz, 2004/1) Kabaca; *bugünkü nesiller ile gelecek nesillerin imkânlarını tehlikeye atmaksızın kendi ihtiyaçlarını karşılamak* (WorldBank, 2015) şeklinde tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı günümüzde kaynaklardan gelecek nesillerinde faydalanabilmesi adına bütün sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de büyük öneme sahiptir. Turizmin en önemli kaynaklarından birisi olan doğa oldukça hassas bir dengeye sahiptir. Ekolojik taşıma kapasitesi aşılarak gerçekleştirilen turizm yatırımları nihayetinde telafisi zor sonuçların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Nasıl ki hammaddesiz üretim yapılamaz ise kaynakları tükenmiş bir bölgede turizmin gelişmesi de mümkün değildir. (Avcı N. , 2007) Bu nedenle kış turizm yatırımları gerçekleştirilirken de bu denli telafisi zor durumlarla karşılaşmamak için planlı bir gelişim stratejisi şarttır. Sürdürülebilir bir kış turizm stratejisinde şu prensiplere önem verilmelidir:

- *Kaynakların sürdürülebilir kullanımı,*
- *Aşırı kullanımın ve atıkların azaltılması,*
- *Biyolojik çeşitliliğin muhafaza edilmesi,*
- *Yerel toplulukları dahil etme ve yerel ekonominin desteklenmesi,*
- *Turizm endüstrisi ve kamu arasında karşılıklı iletişim sağlanması,*
- *Çevre eğitimi,*
- *Bu konularda araştırmaların yapılması ve desteklenmesi (Can, 2008)*

Kış turizmi açısından düşünüldüğünde planlama ve uygulama yanlışlarının yanında sürdürülebilirliği tehdit eden farklı etmenlerde söz konusudur. Bunlardan en

önemli unsur şüphesiz ki küresel iklim değişikliğidir. Konunun sektör açısından sahip olduğu önem uluslararası alanda yapılan çalışmaların büyük bir kısmının bu noktaya odaklanmasına neden olmuştur. Son yıllarda gittikçe kar yağışlarının azalması, tesislerin etkin kullanım sürelerinin kısılmasına neden olmakta ve bu nedenle karlılık azalmaktadır. Kış sporları için daha uygun gözlem yapan yüksek dağ istasyonu yetersiz olsa da (Kartum, Koç, & Türkeş, 2011) Türkiye genelindeki meteoroloji istasyonların %12,4'ünde kar yağışlarında bir azalma eğilimi tespit edilmiştir. (Koç & Kartum, 2008) Buradan yola çıkarak ülkemizde de iklim değişikliğinin kış turizm sektörü üzerinde tehdit oluşturduğunu söyleyebiliriz. Her ne kadar yapay kar makineleriyle bu soruna çözüm üretebilme olanağı olsa bile maliyetlerin artması kaçınılmaz olmuştur. Bir diğer sorun ise büyük maliyetlerle kurulan tesislerin sadece kış sezonunda hizmet veriyor olmasıdır. Bu nedenle tesislerin kârlılığı adına planlama yapılırken daha uzun kullanım süresine ulaşabilmek adına dağcılık, macera ve doğa temelli alternatif aktivitelerde hesaba katılmalıdır.

2.2. KIŞ TURİZMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Türkiye'nin modern anlamda kış sporları geçmişinin çok eski olmaması ve bu faaliyetlerin öncelikle Avrupa ülkelerinde ortaya çıkması ve yaygınlaşması münasebetiyle kış sporları turizmi içerisindeki birçok kavramın kökeni bu ülkelere dayanmaktadır. Bu kavramları; temel kavramlar, kış sporu faaliyetlerini ifade edenler ve kış sporlarının alt yapı donanımlarını ifade edenler şeklinde üç grup altında toplamak mümkündür. Şimdi daha önce yapılmış olan çalışmalardan faydalananak kısa kısa bu kavramları açıklayalım.

2.2.1. Temel Kavramlar

Kış Turizmi: Çoğunlukla dağlık ve karlı mekânlarda gerçekleştirilen, odağında kış sporlarının bulunduğu turizm hareketleridir.

Kayak Merkezi: Kış sporları yapımına olanak sağlayan dağlık alanlarda konaklama, yeme-içme, eğlence tesisleri ve bunların yan tesisleri ile kayak sporu

yapmak için gerekli mekanik altyapı elemanlarının bulunduğu özellikle spor amaçlı düzenlenmiş olan farklı büyüklükteki merkezlerdir (Ülker, 1992, s. 12).

Kış Sporı: Belirli kurallar ekseninde özel araç ve gereçler kullanarak karlı ve buzlu ortamlarda, bireysel veya toplu olarak gerçekleştirilebilen yarışma amaçlı sportif faaliyetlerdir.

Kayak Sporı: Farklı yükseklik, uzunluk ve eğimlere veya yüzeylere sahip ortamlarda, farklı özellikte kayaklar, kayak araç ve gereçleri kullanarak yapılan bir spor dalıdır (Türkoğlu, 2010, s. 18).

Kayak Alanı: Kayak yapmaya olanak sağlayan, uygun eğim şartlarına sahip karlı alanlar ile mekanik altyapı elemanlarından oluşan mekândır.

Kayak Pisti: Kayak öğretimi ve öğreniminin geliştirilmesi, serbest kayma veya kayak yarışları için kullanılan, her uygulama türüne göre genişlik, uzunluk, eğim ve yükseklik farkları gösteren, özel olarak düzenlenmiş zeminlerdir. Kayak pistleri; eğim dereceleri ve zorluk durumlarına göre eğitim pisti, orta pist, iyi pist ve zor pist gibi gruplara ayrılmaktadır (Ülker, 1992, s. 13)

2.2.2. Kış Sporları Teknik Altyapı Elemanları

Teleski(Askılı Taşıyıcı); Sadece kayakçıların kullanımına özel olan teleskiler, karlı yüzeylerde kayakçıların kayaklarıyla tutundukları motor gücüyle direkler üzerindeki makaralar arasında hareket eden bir halata bağlı askı sayesinde zirveye doğru kayarak tırmanmalarını sağlayan teknik donanımlardır. Genel olarak 1200-1500 m kadar uzunlukta düzgün eğimli ve arızalı olmayan yamaçlarda kullanılır. Taşıma kapasiteleri saatte; düşük kapasiteli tesislerde 240-360 kişi, orta kapasiteli tesislerde 360-720 kişi ve yüksek kapasiteli tesislerde 720-1100 kişidir. Teleskiler uzunluk açısından; 600-900 m uzunlukta olanlar kısa, 900-1200 m uzunlukta olanlar orta ve 1200-1500 m uzunlukta olanlar uzun boy tesisler olarak nitelendirilir (Ülker, 1992, s. 14).

Telesiyej(Sandalyeli Taşıyıcı); Genellikle arızalı ve yükselti farkının fazla olduğu yamaçlarda kurulan telesiyejler bir ila dört arasında oturma kapasitesi olabilen, motor gücüyle direkler üzerinde hareket edebilen bir halata sabitlenmiş

sandalyeli tesislerdir. Taşıma kapasitesi saatte; düşük kapasiteli tesislerde 600-900 kişi, orta kapasiteli tesislerde 900-1200 kişi ve yüksek kapasiteli tesislerde 1200-1800 kişidir. 1500 m'ye kadar uzunluğa sahip olabilen telesiyej sistemlerinin alt ve üst kısmı arasındaki yükselti farkı 500 m kadardır.

Telekabin(Gondol Lift); Telesiyejin kapalı kabinli olanıdır. İki ila dört kişilik kapalı kabinleri mevcuttur. Genel olarak arızalı arazilerde 3000 m kadar uzunlukta kurulabilirler. Hızı ve taşıma kapasitesi telesiyejden daha yüksek olup azami hızı saniyede 5-6 m'dir.

Teleferik; Kara ulaşımının sınırlı ve zor olduğu alanlarda genellikle kayak alanı ile yerleşim yerleri arasında veya kayak alanları arasında kitle taşımacılığı için kullanılan kabinli taşıyıcılardır.

Baby Lift; Acemi kayakçılar ve çocuklar için kayak eğitimi için eğitim pistlerinde kurulmuş olan ve kayakçıları yukarı doğru taşıyan mekanik tesislerdir. Uzunlukları 300-350 m'yi geçmez iken azami hızı saniyede 2,2 m'dir.

Dağ Treni; Eğimin çok aşırı olmadığı arazilerde özel dişli ray sistemleri ile hareket eden ve kitle taşıma amacı ile kullanılan mekanik unsurlardır. Maliyetinin çok yüksek olması sebebiyle kış turizminin çok geliştiği alanlarda kullanılmaktadır.

Snowtrack; Kış turizm merkezlerinde pistlerin karını ezerek daha düzgün bir zemin oluşturan ve aynı zamanda karın daha geç erimesine katkı sağlayan araçtır. Kullanım sonucunda tahrip olan pistleri yeniden düzelterek daha güvenli ve kaliteli kayak keyfi sunmaktadır. Önde gelen birçok kayak merkezinde kullanılmaktadır.

2.2.3. Kış Spor Faaliyetleri

2.2.3.1. Kayak Teknikleri (T.K.F, 22.12.2014)

Telemark: Bugünkü anlamda kayağın ilk ortaya çıkış tarzı olan telemark kayağı son yıllarda tekrar moda haline gelmiştir. Ayaklar kayağa önden tutturulup topukların serbest bırakıldığı böylece kayakçı dönemeç alırken dizlerinin neredeyse kara değebildiği ve daha iyi dönüş imkânı tanıyan bir yöntemdir. Her türlü karlı zeminde kaymayı mümkün kılmaktadır.

Monoski: Tek, ama standart kayaklardan daha geniş tutulmuş kayak üzerine iki ayağında sabitleştirilmesiyle yapılır. Özellikle sert pistlerde ve engebeli zeminlerde kaymak için olanak sağlar.

Skywal: Bir tür monoski uygulamasıdır, fakat kayak daha uzun ve ince bir yapıdadır. Bir ayak ötekinin önünde, tek bir kayak üzerinde kayılmaktadır.

Snowboard(Kar Sörfü): Amerika'da sörfçüler tarafından kış sporlarına uyarlanan bu teknik oldukça rağbet görmüştür. Sörf tahtasının ayaklara sabitlenmesi kar üstünde daha rahat hareket edebilme olanağı sağlamıştır. Bu gelişme insanların daha önce su üzerinde deneyimledikleri sörf tutkusunu artık kar üzerinde de yaşayabilme imkânı sunmuştur. Zemine göre de birçok kayak modeli geliştirilmiş; toz karda, sert pistlerde ve doğal karlı ortamlarda kaymak üzere çeşitli modelleri ortaya çıkmıştır. Bütün kayak merkezlerinde yapılabilen Snowboard özellikle heyecan arayan her yaştan insanın gözdesi durumundadır. Ayrıca snowboardçuların kendine göre bir giyim tarzı vardır.

Carving: Bir adı da Parabolik ski olan Carving geniş ve yuvarlak kenarlı, geniş topuklu kayaklarla yapılmaktadır. Bu kayaklarla keskin dönemeçleri daha rahat alabilmeye imkân sağlarken, üzerinde eğilmek ve yokuşa yapışmak daha kolay olmaktadır. Pistlerde, az veya çok sert karlı zeminlerde kaymak için uygundur.

Kar bisikleti: Henüz çok yaygınlaşmamış olsa da birçok kayak merkezinde bulunmaktadır. Bisikletin tekerlekleri yerine geniş bir kayak takılmakta ve bu şekilde farklı bir kayak aracı elde edilmektedir.

Kızak: Çok eski bir geçmişe sahip olan kızakların modası hiç geçmemiş zamanla geliştirilerek günümüzün kayak merkezlerinde eski ahşap kızaklar, freni ve sert gövdesiyle ailece kaymanın tadını yaşatan hızlı kayak araçlarına dönüşmüşlerdir.

Serbest Stil: Heyecan arayanlar ve sınırları zorlamak isteyenlerin tercihi olani Free Style engellerle çeşitli eğimlerin bulunduğu bir pistte adeta uçarcasına kayarak, tümseklerin üzerinden atlayarak yapılan çeşitli akrobatik figürleri içeren kayak tarzıdır. Bunun için özel kar parkları (snow-parc) yapılmıştır.

2.2.3.2. Alp Disiplini

Alp tarzı kayak diğer adıyla yokuş kayağı, 20. YY'ın başlarında Avusturya'da yeni bir bağlama tarzının geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Telemark'dan farklı olarak ayakların topuktan da sabitlenmesi daha güvenli kayak yapma avantajı sağlamıştır. İlk olarak Avusturya'nın Alp Dağları'nda ortaya çıktığı için de Alp Tarzı olarak adlandırılmaktadır. Bu daldaki uygulamalar belirli yükseklik farkları, genişlikleri ve uzunlukları bulunan özel olarak hazırlanmış pistler üzerinde (ki bu pistlerde başlangıç ve bitiş noktaları arasında %20 ila %70 arasında değişen eğimli yüzeyler aranır) gerçekleştirilir (Ülker, 1992, s. 19). Alp tarzı kayak turistler için yeterli altyapının, dağ yamacı ve kar bileşeninin olduğu her yerde yapılabilir. Daha da önemlisi Alp Tarzı kayak bir olimpiyat disiplini. Yokuş aşağı kayma, slalom tekniği, geniş slalom stili, süper-g hızı ve çok yönlülük gibi pek çok farklı element, Alp tarzı kayak ve onun çeşitli yöntemlerini kış sporlarının en popüler sporuna dönüştürmüştür. Alp tarzı kayak ayrıca, snowblading, büyük ayak, serbest sürüş ve buz karı kayağı gibi pek çok oyunu da içermektedir. (Austrian Tourism Consultants GmbH, 2006).

Fotoğraf 1 : Alp disiplini slalom yarışları, Kaynak: (<http://www.frmtr.com>, Erişim: 15.03.2016)

Slalom (Küçük Kapılı İniş); Erkekler ve bayanlar için çift iniş olarak düzenlenen slalom yarışlarında her iki iniş sonucunda harcanan zaman toplamının yarısı derecelendirme için esas alınır. Erkekler için düzenlenen yarış pistleri olimpiyatlar ve dünya şampiyonalarında 180-220 m arasında diğer F.İ.S yarışlarında ise 140-200 m arasında yükselti farkı göstermesi gerekir. Yine 1350 m dolayında uzunluğa sahip olması, pist üzerinde en az 55 en çok 75 kapı yer alması ve pistin en az $\frac{1}{4}$ 'ünün %30 kadar eğime sahip olması gereklidir. Bayanlar için ise olimpiyatlarda ve dünya şampiyonalarında 130-180m, diğer yarışlarda ise 120-180 m yükseklik farkı ile 1000 m uzunluk ve 45-60 arasında değişen kapı sayısı esas alınır. Slalom yarışlarında kapı aralıkları 4-5 m, kapı uzaklıkları en az 0,75 m, varış kapısı genişliği ise en az 10 m olmalıdır. Pistin genel olarak kullanım alanı genişliği 10 m dolayındadır (Ülker, 1992, s. 19-20).

Büyük Slalom (Büyük Kapılı İniş); Bu yarışlar erkekler için çift, kadınlar için ise tek iniş olarak düzenlenmekte ve derecelendirme iniş süresine göre belirlenmektedir. Aynı renkte iki adet kapı sopası arasındaki mesafe 4-8 m, kapı uzaklıkları en az 10 m, varış kapsı ise en az 10 m genişlikte düzenlenir. Büyük salınımlar “S” çizerek uzanan pistin genişliği 10-20 m arasında değişir (Türkoğlu, 2010, s. 24).

İniş Yarışları; Erkekler ve bayanlar için tek iniş olarak düzenlenen bu yarışta derecelendirme tek iniş sonucu elde edilen zamana göre belirlenmektedir. İniş yarışmalarında erkekler için 800-1000 m, bayanlar için ise 400-700 m yükselti farkı bulunan ve erkeklerde 3100 m- bayanlarda 2500 m uzunluktaki pistler düzenlenir. Hız denetimi için yeterli alan sağlayan, araları en az 8 m olan kapılar konulur ve varış kapısı en az 15 m genişlikte olmalıdır. İniş pistleri için normal olarak 20 m hareket alanı aranır (Ülker, 1992, s. 21).

Süper Büyük Kapılı İniş; Dünya şampiyonaları ve olimpiyatlarda yer alan bir kış sporudur. Bu yarış türü büyük slalom ile iniş yarışı teknik ve temposunun birlikte uygulandığı bir yarışma türüdür. İki ayaklı olarak düzenlenmektedir (Ülker, 1992, s. 21).

Paralel Kayak Yarışları; F.I.S tarafından kabul görmüş ve dünya şampiyonaları ile olimpiyatlarda yer almaya başlayan bu yarışlar eşit uygunluk, eğitim

ve kapı sayısına sahip iki pist üzerinde düzenlenir. Kayakçılar aynı anda çıkış yaparlar ve zamana karşı yarışılır (Ülker, 1992, s. 22).

2.2.3.3. Kuzey Disiplini

Bu daldaki öğretim ve yarışların yapıldığı alanlar ile yapılış biçimleri farklılık gösterirler. Bu uygulamalar daha çok Kuzey Avrupa ülkelerinde yapıldığı ve geliştirildiği için “Kuzey Disiplini” adı ile tanımlanır (Ülker, 1992, s. 16).

Kayaklı Koşu(Mukavemet); Mukavemet diğer adıyla Cross-Country kayağı, hemen hemen her kayak bölgesinde uygulanan popüler bir kış sporudur. Çok uzun bir süredir Olimpik Kış Oyunlarında bir disiplin olarak uygulanmaktadır. Kaynağı, karlı İskandinav bölgelerinde bir ulaşım aracı olmaktan gelmektedir. (Austrian Tourism Consultants GmbH, 2006)

Fotoğraf 2 : Kayaklı koşu (mukavemet) yarışları, Kaynak: (www.rmgsport.com.tr, Erişim: 15.03.2016)

Tramplenden Atlama(Kayakla Atlama); Kayakçıların oluşturulan dik bir rampadan aşağı kayarak havalanıp mümkün olduğunca yükseğe atlaması ve ardından düşmeden, yumuşak bir biçimde en uzak noktaya inmesini içeren kayak sporudur.

*Biatlon(Kayaklı Atış);*Uygulamalar özel hazırlanmış pistlerde gerçekleştirilir. Bu tarz kayak sporu ile atıcılık sporunun birleşimidir. Yarışmalar genellikle 10km ve 20km olarak düzenlenir. Yarışmacı belirli bir ağırlıktaki silahıyla birlikte kayar ve

belirli atış noktalarına geldiğinde hedeflere atış yapar. Koşu süresi ve atış puanlarına göre değerlendirme yapılır. Bu daldaki uygulamalara bayanlar katılmaz.

Fotoğraf 3: Biatlon yarışı, Kaynak: (www.learningski.org, Erişim: 15.03.2016)

2.2.3.4. Buz Disiplini

Yapay olarak hazırlanmış olan belirli özellik ve ölçülerdeki alanlarda yapılır. Bu disiplinin uygulamalarında paten kullanılmaktadır. 3 farklı uygulaması vardır ve bunlardan “Patenli Koşu” özel olarak düzenlenmiş açık buzlu zemin ve statlarda, “Artistik Paten ve Buz Hokeyi” uygulamaları ise kapalı salonlarda düzenlenir.

Patenli Hız Yarışı; Hem bayanların hem de erkeklerin yarışabildiği bu uygulama daha öncede belirttiğimiz üzere açık alanlarda özel olarak düzenlenmiş buzlu zeminlerde uygulanır. Bu daldaki yarışmalarda fizik, teknik ve zihinsel gelişim ile bunların uyumlu kullanımı büyük önem taşır ve uzun süreli çalışmaları gerektirir. Bu daldaki uygulamalar bayanlar için 500, 1000, 1500 ve 3000 m, erkekler için ise 500, 1000, 5000 ve 10000 metre patenli koşuları olarak düzenlenir (Ülker, 1992). Patenli hız yarışları Chamonix Mont-Blanc Birinci Olimpik Kış Oyunlarından bu yana programda yer almaktadır (Türkoğlu, 2010, s. 26).

Artistik Paten; Kapalı salonlar içerisinde düzenlenmiş buzlu zeminler üzerinde yapılır. 17.YY'da Avrupa 'da soylular tarafından eğlence için yapılmaya başlayan buz pateni bugün müzik eşliğinde zarafet ve güzelliği bir arada sergileyen bir spor dalına dönüşmüştür (Türkoğlu, 2010, s. 26).

Hem bayanların hem de erkeklerin bireysel ve çift olarak yapabildikleri bu spor bale, dans ve müzik olayıyla bütünleştirilmiştir. Bu nedenle oldukça uzun süreli bir çalışmayı gerektirmektedir. Yapılan hareketin zorluğu ve uyum esasına göre derecelendirme yapılır (Ülker, 1992, s. 18).

Buz Hokeyi; Buz hokeyi rink adı verilen beyaz buz bir zeminde oynanır. Ringin büyüklüğü en fazla 61x30 m, en az 56x26 m ebadındadır. Rink üzerinde karşılıklı iki takım pak adı verilen bir diski sopalar yardımıyla karşı takımın kalesine atmaya çalışır. En fazla gol atan takım oyunu kazanır. Bir buz hokeyi takımında en fazla 22 oyuncu bulunabilir ve oyun sırasında rinkte 6 oyuncudan fazla bulundurulamaz. Normal bir oyun 20'şer dakikalık 3 devreden oluşur ve her devrenin arasında 15'er dakikalık devre arası vardır (www.turkbuzhokeyi.com, 22.12.2014).

Kızak Yarışları: İki tür kızak yarış mevcuttur. Bunlardan birincisi kızaklarda herhangi bir fren ve dümen tertibatının bulunmadığı **Luge** tarzıdır. Bu tür 1000 ila 2000 m arasında uzunluğa sahip pistlerde uygulanır. Erkekler tek ve çift olmak üzere iki şekilde yarışabilirken kadınlar sadece tek olarak yarışır. Kızak yarışlarının ikincisi ise kızakta fren ve dümen tertibatının bulunduğu **Bob** tarzıdır. Sadece erkeklerde 2 ve 4 kişinin bulunduğu kızaklarla yarışılır. En öndeki sporcu dümeni en arkadaki ise freni kullanır. Çelik ve alüminyumdan yapılan kızıağın hızı saatte 160 km'ye kadar ulaşabilmektedir (Türkoğlu, 2010, s. 27).

Curling (Süpür): 16.yy'dan beri iskoçyada donan nehir ve göllerde oynanan curling ilk olarak 1988 yılında Nagona'da olimpiyat programına alınmış ve son dört kış olimpiyatlarında gösteri sporu olarak yer almıştır (Türkoğlu, 2010, s. 27). Curling yarışması 44.5m uzunluğundaki bir alanda, 20 kg ağırlığındaki granitten yapılmış kaydırağı paten ve sopa kullanarak 3.66 m çapındaki yuvaya 28 m'den kaydırmak suretiyle oynanır. Her takım dört oyuncudan oluşur ve her biri dört kez oynar. Amaç kaydırağı yuva merkezine en yakın noktaya kaydırmaktır. Takımların 16'şar

kaydırak atışından sonra yuva merkezine en yakın kaydırakları bulunduran takım kazanır (www.worldcurling.org, 22.12.2014).

2.2.3.5. Diğer Kayak Uygulamaları

Heliski: Kayakla ilgili hiçbir altyapısı olmayan yerlerde kayak yapmak için, kayakçıların konakladıkları yerlerden helikopterle alınıp, kayak yapılacak yüksek zirvelere bırakılması ve ardından da kayakçıların kayarak indikleri yerlerden helikopterle tekrar alınarak, konaklama yerlerine geri götürülmeleri ile gerçekleştirilen yüksek adrenalli ve tehlikeli bir kış sporudur (Zaman & Birinci, 2009).

Fotoğraf 4: Heliski uygulaması Kaynak: (www.visitrize.com, Erişim: 15.03.2016)

Yarım Boru(Halfpipe): Snowboardçuların engebelerden atlayarak ve havada çeşitli figürlerle gösteri yaparak özel olarak hazırlanmış yarım boru şeklindeki “U” biçimli pistlerde yaptıkları kış sporudur.

Tubing(Kar Raftingi): Rafting botları altına kayganlığı artırıcı bir branda gerilerek kürek kullanmadan sadece bir görevlinin gerekli yerlerde alüminyum

frenleyici çubukları kullandığı, belirli bir parkurda botun kaydığı alternatif bir kış sporudur.

Tur Kayağı: Dağları aşmayı amaçlayan tecrübeli kayakçıların kayak, yürüyüş, tırmanma ve kamp kurma faaliyetlerini içeren grup sporudur.

Boardercross: Kayakçıların hep birlikte tepeler, çukurlar ve sert virajlar bulunan bir pistte kaymasıdır.

Özgür Gezi: Pist dışında, dağlarda, ayak basılmamış ortamlarda doğa ile baş başa kalarak kaymak isteyen usta kayakçılar ve snowboardçular tarafından tercih edilir. Dağları başka bir açıdan yaşamak ve tanımak, zirvelerden inmek, kar dalgaları üzerinden uçmak deneyimini yaşatan bu stil oldukça tehlikelidir ve uzmanlık ister.

Kayaklı Uçuş(Parapente/Handgliding): Kayakçıların yamaçlardan aşağı yamaç paraşütü veya kanatlarla harekete geçmesi ve yeteri hıza ulaştıktan sonra havalanarak uçuşa geçtiği spor faaliyetidir. Diğer bir deyişle kayak ve uçuş zevkinin harmanlandığı uygulamalardır.

Kar Ayakkabısı (Snowshoeing) Yürüyüşleri: Karda batmadan yürüyebilmeyi sağlayan özel ayakkabılarla (hediklerle) düzenlenen doğa yürüyüşleridir.

Köpekli Kızak (Dog Sledging): Birden fazla kızak köpeğinin kızığı kar üstünde çekmesine dayanan bir kış sporudur. Kızak, ard arda dizilmiş içerdiği köpek sayısı 24'ü bulan takımlarla çekilir. Kızak köpekleri, belirli konumlarda görev almak ve dizginleri çekildiğinde durup biniciye bakmak üzere eğitilmişlerdir. Binici arkadadır ve köpekleri buradan yönetir.

Kar Motosikleti (Snowmobiling) Turları: Kar üzerinde seyahat edebilmek için tasarlanmış olan motorlu kızaklar üzerinde gerçekleştirilen turlardır.

2.3. KIŞ TURİZMİNİN DOĞAL ÇEVRE GEREKSİNİMLERİ VE TÜRKİYE’NİN DURUMU

2.3.1. Yeryüzü Şekilleri

Daha öncede belirttiğimiz üzere kış turizmi kar yağışlarıyla alakalı olan bir turizm faaliyeti olduğundan, kış turizm merkezleri seçilirken öncelikle bu koşulu sağlayan uygun yükselti kuşaklarına sahip alanların mevcudiyeti şarttır. Kış sporu uygulamaları için oluşturulan kayak merkezlerinde ulusal ve uluslararası yarışların yapılabilmesi için F.I.S. tarafından belirlenmiş olan yükselti sınırlaması dikkate alınmak zorundadır. 3000m’den yüksek olan alanların sporcu sağlığı açısından tehlikeli olması sebebiyle serbest kayak uygulamaları bu yükselti değerinin altındaki alanlarda yapılmalıdır. Ayrıca uygulama türüne göre de bu üst sınır değişebilmektedir (Doğaner, 1997, s. 23).

Dünyada en fazla turist çeken ilk 10 ülke arasında 6.sırada yer alan Türkiye, kış turizminin gerektirdiği fiziki şartlar açısından oldukça yüksek potansiyel oluşturan doğal ortamlara sahiptir. Yüzey şekilleri bakımından kış sporlarına olanak sağlayan yükselti kuşaklarının varlığı ve dağların kayak pistleri için uygun uzunluk ve eğimde çok sayıda yamaca sahip olması kış turizmi açısından önemli katkılar sunmaktadır. Yükselti şartları aynı zamanda kış turizmi açısından önemli olan yeterli kar yağışlarının ve uzun yerde kalma süresinin olduğu iklim şartlarının ortaya çıkmasında da etkili olmaktadır.

Alp-Himalaya Dağlık Kuşağı üzerinde yer alan Türkiye’de büyük oranda 3. Jeolojik Zaman’ın sonu 4. Jeolojik Zaman’ın başında oluşan ve şekillenen genç-yüksek ve engebeli bir arazi hâkimdir. Ortalama yükseltisi 1.132 m olup yükselti batıdan doğuya doğru tedrici olarak artmaktadır ve Türkiye arazisinin %25’i 1500, %56,6’sı ise 1000 m’nin üzerindeki yükselti değerlerine sahiptir. Buna paralel olarak Türkiye arazisinin eğim değerleri de oldukça yüksektir ve düz olarak kabul edilebilecek araziler toplamda sadece %8’lik bir paya sahipken %82.25’lik kısmı çok eğimli arazi sınıfına girmektedir (Atalay, 1987, s. 67-70).

Kış turizmi için kaynak sağlayan çok geniş bir yükselti kuşağına sahip olan Türkiye'nin başlıca dağlık alanları şunlardır;

Kuzey Anadolu Dağları: Genel olarak kıvrılma sonucu oluşan bu dağlar Anadolu'nun kuzey kıyıları boyunca doğu batı doğrultusunda İki sıra halinde uzanmaktadır. Karadeniz kıyısı boyunca Kocaeli Yarımadası'nın hemen doğusundan başlayarak kıyıyı takip eden birinci sıra, İsfendiyar(2019 m), Canik(1971 m) ile Giresun(3038 m) ve Rize Dağları'nı kapsayan Doğu Karadeniz Dağları'ndan(Kaçkar Tepesi 3932 m) oluşurken ikinci sıra Koroğlu(2499 m)¹, Ilgaz(2546 m)², Çamlıbel, Çimen, Mescit-Aladağlar(2329 m) ve Yalnızçam (3202 m) Dağları'ndan oluşmaktadır.

Toros Dağları: Batıda Kerme Körfezi'nden başlayan Toros Dağları, Teke Yarımadası'nda birbirlerinden çökme sonucu oluşmuş havzalarla ayrılarak kuzey güney yönünde uzanmaktadır. Daha sonra Antalya-Isparta Kenet Kuşağı'ndan itibaren güneydoğu yönüne doğru yönelerek Akdeniz kıyılarına kabaca paralel uzanmakta, İskenderun Körfezi'nin kuzeydoğusunda Amanos Dağları ile birleşerek Güneydoğu Toroslar adı altında Van Gölü güneyinden geçerek İran Zagros Dağları'na bağlanmaktadır. Bu sıranın başlıca yüksek noktaları batıdan doğuya doğru; Akdağ (3014 m), Beydağı (3069 m)³, Sultan Dağları (2500 m), Barla (2734 m), Davraz Dağı (2637 m), Dedegöl (2992 m), Geyik Dağı (2890 m), Bolkar-Aladağ silsilesinde Aydos (3480 m), Medetsiz (3529 m), Demirkazık (3758 m), Beydağı (3075 m), Nurhak (3081 m), Malatya-Beydağı (2608 m), Bingöl-Akçakara (2940 m), Cilo (4168 m), Sat (3794 m) dağlarıdır. (Atalay, 1994, s. S.33)

Yıldız (Istranca) Dağları: Trakya'nın Karadeniz kıyısı boyunca uzanan bu dağların en yüksek noktası 1.031 m yükseltiye sahiptir. Trakya kesiminin kış sporları açısından en uygun alanını oluşturmaktadır.

Diğer Kıvrım Dağları: Türkiye'nin iki ana kıvrım sisteminin dışında orojenik hareketlerle oluşmuş dağ sıraları da mevcuttur. Bunların başında bir bakıma Toros Dağları'nın kuzeye doğru uzantısını oluşturan Tahtalın (3075 m), Uzunyayla (2100

¹ Koroğlu Dağlarının Batı Karadeniz Bölümünde ikinci en yüksek noktası olan Aladağ'ın 1600-2400m'leri arasında Kartalkaya Kayak Merkezi bulunmaktadır.

² 1800-2400m arasında Ilgaz Kayak Merkezi bulunmaktadır.

³ Bey Dağları üzerinde Bakırlı Dağın 1800-2000m yükselti basamağında Saklıkent Kayak Merkezi yer almaktadır.

m), Tecer (2802 m), Munzur Dağları (3293 m) gelmektedir. Ayrıca Muş Ovası'nın kuzeyindeki Elçiler, Güneydoğu Anadolu'da Gaziantep Platosu içerisinde yer alan Karakaş (1748 m) ile Raman Dağı (1260 m), İzmit ve Gemlik Körfezi arasında yer alan Samanlı (Kartepe 1699 m) ve Biga Yarımadası'nda yer alan Kazdağı (1774 m) diğer önemli kıvrılma sonucu oluşmuş dağ sıralarıdır.

Kırılma Sonucu Oluşmuş Dağlar: Neo-tektonik hareketlerle Batı Anadolu'da meydana gelen gerilme tektoniği sonucunda Türkiye'nin başlıca horst özelliği gösteren dağları oluşmuştur. Güneyden kuzeye doğru sıralanan Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz ve Bakırçay graben ovalarının birbirinden ayırdığı Menteşe Dağları, Aydın Dağları, Bozdağlar(2159 m), Yunt Dağarı ve Madra Dağı(1250 m) bu şekilde oluşan dağlardır (Atalay, 1987).

Volkanik Dağlar: Türkiye Alp-Himalaya Dağlık Kuşağı'nda yer alması münasebetiyle kış turizmi açısından oldukça elverişli olmasının yanında, sınırları içerisinde yer alan, büyük yükselti değerlerine sahip olan volkan konileri ülkenin kış turizm potansiyeline daha fazla katkı sağlamıştır. Marmara Bölgesi'nde Uludağ; İç Anadolu Bölgesinde Erciyes, Melendiz, Karadağ ve Hasan Dağı; Doğu Anadolu Bölgesi'nde Nemrut, Tendürek, Süphan, Ağrı Dağı, Aladağ; Güneydoğu Anadolu'da ise Karacadağ Türkiye'nin önemli kış turizm alanlarını oluşturmaktadır

Sonuç olarak, Türkiye uluslararası kurallara uygun kayak alanı olabilecek yükselti kuşakları açısından oldukça zengin bir ülkedir. Türkiye'de mevcut kayak merkezleri incelendiğinde 1200-3100 m arasındaki yükselti kuşağında (en alçak seviye Erzincan, en yüksek seviye Palandöken) yayılış gösterdiği görülmektedir. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki yükseltinin uygun olduğu her alan kış turizmi açısından elverişli olmayabilir. Yapılan yatırımlardan verimli bir şekilde faydalanabilmek için yükseltinin yanında yağan kar miktarı, yerde kalma süresi ve karın kalitesinin ve konumunun da uygun olması gerekmektedir.

2.3.2. İklim Koşulları

Orta Kuşak'ta Akdeniz İklim Bölgesi içerisinde yer alan Türkiye'nin sahip olduğu bir takım özel şartlar iklim özelliklerinin çeşitlenmesine sebep olmuştur.

Dağların uzanış doğrultusu, kısa mesafede büyük yükselti farklarının oluşu, denizel etkiye açık olup olmama ve basınç kuşaklarına göre konumu iklimin çeşitlenmesinin ana sebeplerini oluşturmaktadır. Bu şartlar sonucunda oluşan iklim tiplerinin görüldüğü alanları kabaca ifade edecek olursak; Akdeniz Bölgesi, Ege Bölgesi'nde Asıl Ege Bölümü ve Güney Marmara'da Akdeniz iklimi; İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu Bölgeleri ve Marmara Bölgesi'nin iç kesimlerinde karasal iklim; Karadeniz Bölgesi'nde ise Karadeniz ikliminin etkileri görülmektedir.

İklimin bu denli çeşitli olması turizm faaliyetleri açısından önemli bir artı yöndür. İklimin çeşitlendiği oranda turizm faaliyetlerini çeşitlendirme olasılığı da o kadar yükselmektedir. Örneğin Akdeniz kıyılarında kıyı turizmi etkinlikleri yürütülürken iç kısımlarda birçok yerde kış turizm faaliyetleri yürütülebilmektedir. Yükselti farkı gibi bazı özel şartlar sebebiyle bu çeşitlenme çok kısa mesafelerde dahi gerçekleşebilmektedir.

İklim şartlarının kış turizm faaliyetleri açısından asıl gerekli olan özelliği kar yağış miktarı, karın yerde kalma süresi ve yağan karın kalitesidir. Kar yağışlı günler ve karın yerde kalma süresi açısından kıyı kesimler ile iç kesimler arasında büyük farklılıklar vardır. Yağan kar miktarı ve yerde kalma süresi denizellik, karasallık ve yükselti derecesine göre farklılık göstermektedir. Türkiye'de en fazla kar kalınlıkları Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde görülmektedir.

Akdeniz Havzasında yer alan Türkiye, yaz aylarında güney sektörlü hava kütlelerinin etkisi altında olduğundan kurak geçmektedir. Kış aylarına doğru ise kuzey sektörlü polar hava kütlelerinin etkisi altına girmekte ve bu polar hava kütleleri güneyden gelen hava kütleleriyle karşılaşarak aralarında polar bir cephe oluşmaktadır. Bu cephenin Türkiye üzerinde hareket etmesi sonucunda frontal faaliyetlere bağlı olarak yağışlar meydana gelmektedir. Ayrıca Türkiye, Akdeniz üzerinde oluşan gezici siklonların etkisi altına girdiğinde de yağış almaktadır. Batı, güneybatı ve güneyli hava akımları halinde Türkiye'ye ulaşan bu akımlar kuvvetli yağışlara sebep olurlar. Bu nemli hava kütleleri geçtikleri yerlerde sıcaklığın düşük olduğu alanlara kar şeklinde yağış bırakır. Özellikle kış mevsiminde, ülkemizin İç ve Doğu Anadolu bölgelerinde bu hava kütlelerinin yol açtığı yağışlar genellikle kar halindedir. Doğu Avrupa ve Aral-Hazar üzerinden kuzey, kuzeydoğu ve doğu yönlü

hava akımları şeklinde Akdeniz Havzası'na sokulan ve Orta ile Doğu Akdeniz'de etkili olan kontinental polar hava kütlesi ile Akdeniz hava kütlesi arasındaki cephe boyunca da Anadolu'nun güneyinde sağanak yağışlar görülürken Türkiye'nin kuzey ve doğu bölgelerine kar yağışları düşer (Koçman, 1993).

Türkiye'de kıyılardan iç kesimlere, alçak kesimlerden yüksek kesimlere doğru gidildikçe kar yağışları artar. Kar yağışlı günlerin sayısı hava şartlarının etkisi altında yıldan yıla değişir. Akdeniz ve Ege kıyılarında kar yağışlı gün sayısı ortalama 1 günden az iken Karadeniz ve Marmara kıyı kesimi ve Güneydoğu Anadolu'da 1-10gün arasında değişir. Kar yağışlı gün sayısı, Marmara, Ege, Karadeniz ve Akdeniz kıyılarından iç kısımlara doğru gidildikçe ve yükseklik arttıkça artar. Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde; İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya, Konya, Orta Kızılırmak bölümlerinde; Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimleri ile Akdeniz Bölgesi'nin iç kesimdeki yüksek seviyelerinde, ortalama kar yağışlı gün 10-30 gün arasında değişir. Bu alanlarda, kıyı kesimlerinden farklı olarak, kış mevsimi dışında, ilkbaharın ilk ve sonbaharın son aylarında kar yağışlı gün sayısı artar (Günel, 2013).

İç Anadolu Bölgesi'nin Orta ve Yukarı Kızılırmak bölümlerinin kuzey kesimlerinde 30 gün civarında olan ortalama kar yağışlı gün sayısı, (Yozgat 32, Sivas 30 gün) bu bölgede yükseltisi 2000 m'yi geçen dağlık alanlarda ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin 1500 m'den yüksek platoları ve dağlarında yılda 30 günü aşar.

Tablo 1: Belirli merkezlerde kar yağışları ve yerde kalma süreleri

İL	Kar Yağışlı Gün Sayısı	Karın Yerde Kalma Süresi	En Fazla Kar Kalınlığı (cm)
Bursa(Uludağ)	63	178(pistlerde)	430
Bolu(Gerede)	46.8	83.2	148
Hakkâri	43	113	260
Muş	46,4	100,9	163
Van	43.9	77,9	212
Ardahan	44.7	127	110
Ağrı	47.9	115.8	225
Artvin	31.6	53.7	142
Kars	49	107.5	88
Yüksekova	53.8	128.9	266
Erzurum	63	112.3	110

Kaynak: M.G. M.

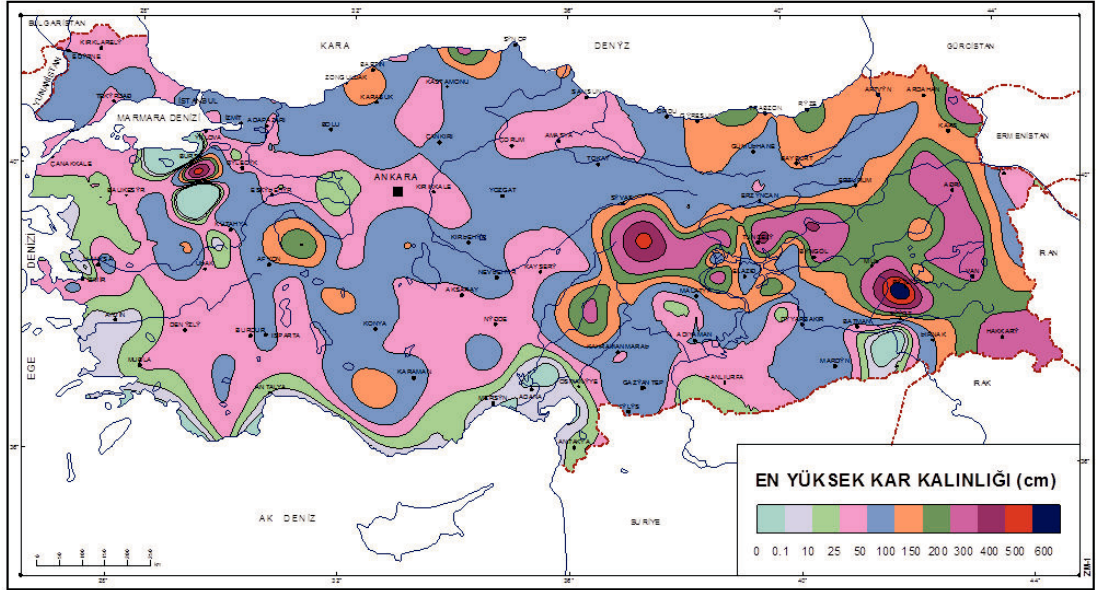
Ülkemizde kar, en erken yüksek dağlar ve Kuzeydoğu Anadolu platolarına düşer. Bu alanlarda, ilk kar yağışı yıldan yıla değişmekle beraber, genellikle Ekim ayı ortaları veya sonlarındadır. İç Anadolu'nun büyük kısmında, ilk kar yağışının ortalama tarihi Kasım sonları ve Aralık başlarındadır. Son kar yağışı ise yine bu bölgelerde Nisan ortalarındadır (Onur, 1964). Bazı yıllar Mayıs ayında da kar düşer. Örneğin Erzurum'da 2012 yılında, 24 Mayıs'ta kar yağışı görülmüştür (Günal, 2013).

Karın yerde kalma süresi kayak sezonunun uzunluğu ve kârlılığı açısından oldukça önemlidir. Yağan karın bir örtü oluşturabilmesi için sıcaklık değerlerinin 0°C'nin altında olması gerekmektedir. Oluşan örtünün yerde kalma süresini ise yeryüzü şekilleri ve iklim şartları önemli ölçüde etkilemektedir. Dağlar ve depresyonların uzanışı, yükselti ve bakı karın yerde kalma süresinde önem taşır. Türkiye'de kayak merkezlerinin kurulacağı yer seçiminde yükselti ve kar yağış miktarlarının dikkate alınması kadar önemli bir diğer nokta ise doğrudan sert rüzgârlara maruz kalmayan kuzey yamaçların tercih edilmesidir. Sürekli olarak rüzgârlara maruz kalan yamaçlar rüzgâr tarafından süpürüleceğinden kayak açısından olumsuz bir durum oluşturacaktır. Aynı şekilde güney yamaçların bakı sebebiyle daha fazla güneşlenmesi karın daha erken erimesine neden olacağından bir diğer olumsuz durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde yer alan Türkiye'de kuzey yamaçlar kış sporları için daha elverişli durumdadır. Yağışların şekli de karın yerde kalma süresi üzerinde etkili olmaktadır. Devamlı olarak kar şeklinde düşen yağışlar kar kalınlığını arttırarak karın daha uzun süre yerde kalmasını sağlarken, yağmur şeklindeki yağışlar erimeyi hızlandırmaktadır.

Türkiye'de karla örtülü gün sayısı kıyılardan iç kesimlere doğru ve yükseltiye bağlı olarak artış göstermektedir. Akdeniz ve Ege kıyılarında ortalama karla örtülü gün sayısı 1 günden azken, Karadeniz ve Marmara kıyıları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 1-20 gün arasındadır. İç kısımlara gittikçe bu sayı artmakta ve Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde, Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimlerinde, İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya, Konya ve Orta Kızılırmak bölümlerinde ve Akdeniz Bölgesi'nin Göller Yöresi'nin bazı kesimlerinde ortalama karla örtülü gün sayısı 20-40 gün arasında değişmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak ve Yukarı Kızılırmak bölümlerinin kuzey kesimlerinde, Akdeniz Bölgesi'nin İç

aynı zamanda son 70 yıl içinde de Türkiye’de en yüksek kar kalınlığının kaydedildiği ilimizdir. (525 cm) Bu değerleri Karadeniz Bölgesinin bazı yöreleri takip eder. (Artvin 142, Düzce 80, Zonguldak 91, Rize 88, Gümüşhane 80, Bayburt 110) Doğu Anadolu Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi’nde en yüksek kar kalınlığı 30-80 cm arasında değişir. (Erzincan 55, Yozgat 79, Eskişehir 32, Ankara 30, Sivas 67, Nevşehir 64, Kayseri 51, Kırşehir 45, Niğde 39, Konya 40 cm) (Günel, 2013).

Kar kalınlığı kadar karın kalitesi de kış turizmi için oldukça önemli bir etkidir. Karın kalitesini belirleyen etmen ise havadaki nem miktarı ile sıcaklık değerleridir. Nem ve sıcaklık miktarı ne kadar az ise kayak için daha elverişli kuru bir kar örtüsü oluşmaktadır. *Toz kar* adı verilen, nem oranı düşük, kristalize bir şekilde ve yumuşak bir dokuya sahip olan kar örtüsü kayak için en elverişli kar tipidir.

Harita 3: Türkiye’de en yüksek ortalama kar kalınlıkları
Kaynak: (Gürer, 2012)

2.4. KIŞ TURİZMİNİN BEŞERİ GEREKSİNİMLERİ

Kış turizminin büyük oranda doğal koşullara bağımlı olduğu gerçeği elbette tartışmaya açık değildir. Ancak var olan doğal potansiyeli bir ekonomik sektöre dönüştürmek için bir takım beşeri gereksinimlere de ihtiyaç vardır. Var olan kaynakları turizm gelirine çevirebilmek için gerekli olan temel unsurların başında

yatırım yapacak bir irade ve sermayenin varlığı gelmektedir. Kış turizm merkezlerinin oluşturulması oldukça maliyetli bir iş olup bu nedenle ayrıntılı bir ön çalışma gerektirmektedir. Maliyetlerin artmasındaki temel etkenlerin başında teknolojik altyapı gelmektedir. Daha önce ayrıntılı olarak ele alınan kış sporlarının ihtiyaç duyduğu teknik alt yapı elamanları tesisin kapasitesini belirleyen ana unsurlardan biri olması münasebetiyle büyük öneme sahiptir.

Tesisler kurulduktan sonraki süreçte temel ihtiyacı kalifiye eleman oluşturmaktadır. Tesislerin işletilmesi için gerekli teknik ve hizmet elemanları ile kayak eğitmenleri kalifiye eleman ihtiyacında ilk sıralarda yer almaktadır.

Yatırımların gerçekleştirilmesi kadar öneme sahip olan bir diğer durum da oluşturulacak olan tesislere yeterli talebin olmasıdır. Karlı bir yatırım gerçekleştirebilmek için öncelikle iyi bir pazar araştırmasının yapılması şarttır. Yatırımların kapasitesi hitap edeceği kitleye göre belirlenmelidir. Böylece daha iyi kar sağlayan bir çalışma yapılmış olunabilecektir.

Pazarı belirledikten sonra önemli olan bir diğer durum da tanıtım çalışmalarıdır. İyi bir reklam projesi tesisin tanınırlığını artırarak müşteri kitlesini de genişletecektir. Bu anlamda yazılı ve görsel medyanın yanı sıra sosyal medya ve diğer internet kaynakları aktif bir şekilde kullanılmalıdır. Bunlara ek olarak seyahat acenteleri ve tur operatörleri ile de anlaşmalar yaparak yörenin diğer kaynaklarını da (doğa-tarih vs.) kapsayan paketler oluşturulmalıdır.

Kış sporları turizminin ihtiyaç duyduğu alt yapı elemanlarının en önemli unsurlarından bir diğeri de şüphesiz ki ulaşım sistemleridir. Özellikle kitlesel turizm hareketlerinin gerçekleşebilmesi adına hava ulaşım olanaklarının varlığı ulaşılabilirliği artırarak büyük bir avantaj sağlamaktadır.

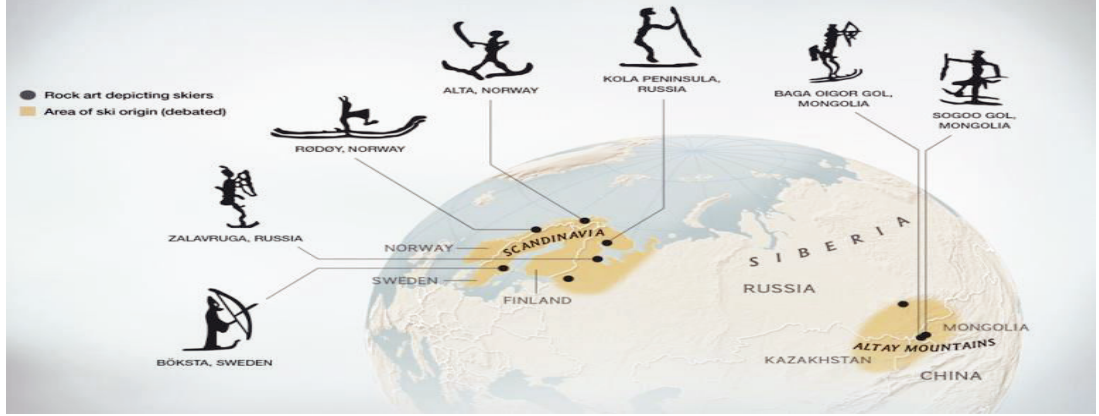
Bütün ekonomik sektörlerde olduğu gibi kış turizminde de istikrarlı bir faaliyet sürdürebilmek adına güvenlik konusu asla göz ardı edilemez. Özellikle ıssız ve dağlık alanlarda yer alan kış turizm merkezleri büyük güvenlik zafiyetleri barındırmaktadır. Çığ gibi doğal risklere ek olarak çalışma alanımızı da içine alan doğu ve güneydoğu Anadolu Bölgelerinde baş gösteren terör sorunu gibi diğer tehlikeler de büyük risk oluşturmaktadır. 2015 yılı içerisinde bu faktörünün kış turizmi üzerindeki olumsuz etkisinin bir örneği yaşanmıştır. Türkiye'nin en önemli

kayak merkezlerinden Sarıkamış Kayak Merkezi'ne saldıran PKK'lı teröristler, Bayraktepe kayak alanında telesiyej ve kafeteryayı ateşe vermişlerdir. Bu gibi güvenlik sorunları bölgedeki tesislerin atıl durumda kalması ya da gelişememesi gibi durumları ortaya çıkarmaktadır. Uzun yıllardır çözölemeyen terör sorunu bölgede kış turizmini tehdit eden en önemli nedendir diyebiliriz.

Sonuç olarak kış turizm yatırımlarının her aşamasında birçok beşeri etken önemli roller üstlenmektedir. Tüm bu gereksinimlerin her biri özenle incelenerek gerek yatırımların öncesinde gerekse sonrasında ayrıntılı bir planlama yapılmalıdır.

2.5. KIŞ TURİZMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Kayağın geçmişinin Taş Devri'ne kadar dayandığı tahmin edilmektedir. Güney Kutbu'na ilk ulaşan Norveçli kâşif Ronald Amundsen çıktığı keşif yolunda kayağın antik kökenlerini keşfetmiş ve antik insanlardan kalma bir takım aletleri ele geçirmiştir. Bu aletler içerisinde balta, bıçak ve çekicin yanı sıra *kayağın da* yer alması kayağın tarihinin Taş Devri'ne kadar dayandığını kanıtlar niteliktedir. Kayağın icadı tekerlekten bile daha eskidir ve kökeni insanın ortaya çıkışı ile bağlantılıdır (Humfort, 2008, s. 2). Ulaşım amacıyla kayağı ilk kullanan insanların Kuzey Avrupa ve Kola Yarımadası'nda yaşamış olan Samiler ve Kadim İskandinavlar olduğu düşünülmektedir (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014, s. 2). Fakat keşfedilen arkeolojik bulgular Türklerin anayurdu Altay Dağları'nı da kayağın ana vatanlarından biri yapmaktadır (Jenkins, 2013). İsveç'teki bir kayak müzesinde sergilenen eski kayak kalıntılarının M.Ö. 5200 yaşında olduğu ve Samiler tarafından ahşabı ateşle ısıtıp şekil vererek yapıldığı tespit edilmiştir (Rowell, 2010 , s. 23). Yine kadim Sami toprakları içerisinde yer alan Rusya'nın Vis şehrindeki dünyanın en eski kayak kalıntısı da M.Ö. 6000 yılına tarihlendirilmektedir (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014). Kırgızistan sınırlarında Tanrı Dağları'nın bir kolu olan Aladağlar'ın zirvelerinde Saymalıtış'ta yer alan ve tahminen M.Ö. 5000'lerde yapıldığı düşünülen Türklere ait kaya resimleri arasında yer alan kayaklı avcı figürü de kayağın kökenine ışık tutan bir diğer arkeolojik bulgudur. Öte yandan Norveç Tjotetta'da bulunan bir mağaradaki duvar resimlerindeki kayak üstünde geyik avlayan avcı figürünün M.Ö. 2000'lere ait olduğu tespit edilmiştir (Hinnerth, 2010, s. 4).

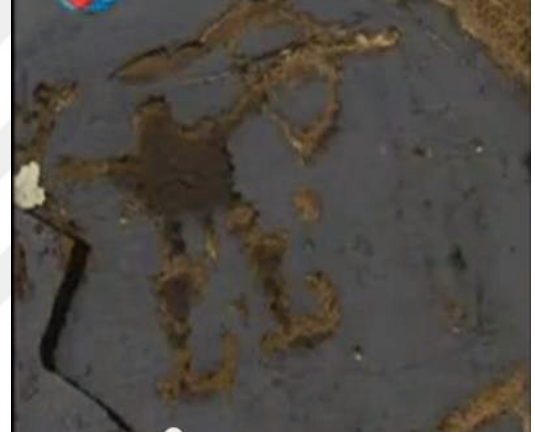

Şekil 1: Keşfedilen kayak petroglifleri
Kaynak: (Jenkins, 2013)

Fotoğraf 5: Tjotetta'daki mağarada bulunan kayak üstünde geyik avlayan avcı figürü

Kaynak: (Jenkins, 2013)

Fotoğraf 6: Kırgızistan Saymalıtaş'ta bulunan kayaklı avcı figürü

Kaynak: (TRT'nin Karlı Dağlardaki Sır Belgeselinden alınmıştır)

Tüm bu bilgiler ışığında kayağın ilk ortaya çıkış yerini ve tarihini net olarak söylemek zor olsa da hemen hemen insanlık tarihine eş bir geçmişe sahip olduğunu söyleyebiliriz. Fakat başlangıçta kayak sportif faaliyet olarak değil, özellikle soğuk iklim şartlarında yaşayan insanların çevrelerine uyum sağlama çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmış olduğu ifade edilebilir. Özellikle uzun kış şartlarının hâkim olduğu dağlık ve engebeli alanlarda yaşayan insanların yaşadığı çevreye uyum sağlama yeteneği sayesinde, hareket kabiliyetlerini kısıtlayan bu şartlar karşısında kayağı geliştirmeleri gayet olağandır.

Fakat çağdaş anlamda kayağın Norveç'in Telemark Kasabası'ndan Sondre Nordheim tarafından 1860'larda başlatıldığı söylenir. Nordheim kayakların ayakucundan bağlanarak topukların serbest kaldığı yeni bir bağlama tekniği geliştirerek *Telemark Kayağı* adı verilen kayak tarzına hayat vermiştir. Bu gelişmelerin ardından kısa süre sonra İsviçre St. Moritz'de ilk kayak merkezi işletmeye açılmıştır ve bunu takiben İngiliz üst sınıfına mensup insanlar arasında kayak yapmak moda haline gelmiş, böylece ilk kış tatilini St. Moritz'de başlatmışlardır (Hudson, 2004, s. 78). 1893'de İsviçre Glarus'da ilk kayak fabrikası kurulmuş ve hemen ardından kayakların spor amaçlı kullanımı hızla yaygınlaşmış böylece kış sporları ortaya çıkmıştır (Özgüç, 2007, s. 199).

Takip eden süreçte lüks konaklama tesisleri, teleferik-telesiyej sistemleri, dağ kulüpleri, kayak okulları, kurtarma ekipleri ve dağ rehberleriyle donatılmış *kış spor merkezleri* hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Kış sporları tutkunlarının sayısı gün geçtikçe artmış, örneğin St Moritz'e 1899-1900 kışında sadece 1.851 kişi gelirken bu sayı 1909-1910'da 9.010 kişiye, 1929-1930 kışında ise 19.830 kişiye fırlamıştır. Artan ulaşım imkânları kış turizmi pazarının büyümesine ayrıca önemli bir katkı sunmuştur. İsviçre bu pazarda hızla zirveye oturmuş, 1882 de otel ve pansiyonlarındaki yatak kapasitesi 4.2 milyon iken 1910'da bu sayı 22 milyonun üzerine çıkmıştır ve her yıl kendi nüfusundan fazla turist, dağcı ve sporcu ağırlaması sebebiyle "*Avrupa'nın Oteli*" unvanını kazanmıştır. Aynı tarihlerde Fransa, İtalya, Almanya ve Avusturya'da da kış turizm merkezlerinin sayısı artmıştır (Özgüç, 2007, s. 200).

Kayak sporu 1905'te olimpiyatlara dâhil olmasına rağmen 1924'te Fransa'da düzenlenen Chamonix Oyunlarına kadar olimpik bir olay olarak tanınmamış (Hudson, 2004) olsa da bu tarihten itibaren günümüze kadarki süreçte kış olimpiyatları olimpik organizasyonlar içerisinde oldukça önem arz eden bir konuma sahip olmuştur. 1928 ve 1932 yıllarında yapılan olimpiyatlarda kayağın yer alması kış sporlarının popülerliğini daha da ön plana çıkarmış ve özellikle üst sınıflar arasında daha çok benimsenerek başlıca rekreasyonel bir turizm faaliyeti olmasını sağlamıştır.

Fakat kış turizminin tam olarak kitlesel boyutlara ulaşması II. Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiştir. (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014, s. 4). Kayak, savaş sırasında kuzey ülkelerindeki savaş alanlarında askeri amaçlar için de kullanılmış, kayağın insanlara sağladığı daha hızlı ve güvenli hareket edebilme olanağından faydalanılmıştır. II. Dünya savaşı sonrası dönemde ise kış sporları turizminde büyük bir gelişme yaşanmıştır. Savaşın getirdiği ekonomik ve sosyal buhranın sona ermesi, yaşanan hızlı gelişmeler ve refah seviyesindeki artış kış turizminde büyük bir patlama yaşanmasına sebep olmuştur. (Hinnerth, 2010). Artan refah ortamı ile birlikte kış turizmine olan talepte aşırı bir patlama gerçekleşmiş, aynı zamanda artan kişisel otomobil sayısı kış turizm merkezlerine ulaşımı daha da kolaylaştırmıştır. Kayak tesisleri ve hizmetleri konaklama, yeme-içme ve eğlence ile birlikte bir bütün olarak kış turizminin önemli bileşenleri haline gelmiştir (Hudson, 2004, s. 79).

1950'lerde yapay kar üretimi gibi teknolojik gelişmeler kayak merkezlerinin büyümesinde ayrıca etkili olmuş, bu sayede hem kayak sezonu uzamış hem de doğal kar yağışına olan bağımlılık azalmıştır. 1960'lar kış turizminde büyük bir patlamaya tanıklık etmiştir. Bu dönemde ahşap kayağın yerini metal ve fiberglas, deri botların yerini de plastik almıştır (Hudson, 2004). 1970'ler boyunca kış turizm pazarı hızla büyümeye devam etmiştir. Kış sporları turizm endüstrisinde temel hedeflerden birisi olmuştur (Hinnerth, 2010, s. 5).

Hudson 1980ler dönemini kış turizmi pazarının *pekiştirme evresi* olarak adlandırmıştır. Bu dönem içerisinde kış turizm pazarı sağlamlaştı ve değişen demografik etkilerle kış turizm pazarı olgunlaşmaya başladı. 1980lerin ortalarına kadar pek çok bölgede kayak merkezleri artan talebi karşılayabilirken bazıları kötü yönetim ve finansal sorunlardan olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Bu yüzden daha sonraki süreçte kayak merkezlerinin geliştirilmesi için daha turizm yoğun bir yaklaşım benimsenmesine sebep olmuştur. Büyük kış spor merkezleri bu sorunlar karşısında faaliyetlerini sürdürebilirken, birçok küçük tesis dayanamamış ve faaliyetlerine son vermek zorunda kalmışlardır (Hudson, 2004, s. 79).

1990lar ve 2000ler boyunca kış spor turizminde ilk kez bir krizin izleri net olarak görünür hale gelmiştir. Kayak merkezlerinin büyüklüğü ve yoğunluğu son

safhasına ulaşmış, ayrıca iklim değişikliği gibi artan çevresel hassasiyetler mükemmel bir kış sporları deneyimi ile ilgili zevkleri değiştirmiş sonuç olarak kış spor turizmi üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır (Hinnerth, 2010, s. 5).

2.5.1. Türkiye’de Kış Sporlarının Gelişimi

Türklerin kayakla tanışmaları daha önce de örneklerini verdiğimiz üzere oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Özellikle Türklerin ana yurdu Orta Asya’da Tanrı Dağları üzerinde keşfedilen kaya petroglifleri arasındaki kayaklı avcı figürü bu tarihi M.Ö. 5000’lere kadar götürmektedir. Bazı kaynaklar Türklerde “Çana” olarak bilinen kayağın M.Ö. 4000 yıllarında Baykal Gölü çevresinde karda yürüme aracı olarak kullanıldığını ifade etmektedir (T.K.F, 2007). Ayrıca Çin kaynaklarında, Uygurların atalarının at ve köpeklerle çekilen üzeri keçelerle örtülü kızaklar kullandıkları bilgisi mevcuttur (Şahin Ş. U., 2005, s. 169). Yine çeşitli kaynaklarda eski Türklerin kayak ya da kızak adı verilen araçlarla kar ve buzun üzerinde hızlı hareket edebilme kabiliyetine sahip oldukları belirtilmektedir. Ancak bu faaliyetler sportif amaç taşımaktan uzak olup savaş, ulaşım ve avcılık gibi faaliyetler için kullanılmaktaydı (Avcı S. , 2007, s. 264).

Osmanlı Devleti’nde de kayak askeri amaçlar için kullanılmış, Erzurum çevresinde kayaklı askeri birlikler oluşturularak bu birliklere Erzurum’da eğitim verilmiştir. Daha sonra bu eğitim alanlarının yenileri oluşturulduğunda mevcut tesisler halkın kullanımına açılmış böylece sivil kayak kültürü de yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır (Doğanay, 1989, s. 173). 1909 yılında Büyük Britanya Kayak Kulübü üyesi bir grup insanın Karadağ’dan Trakya’ya uzanan gezi programları sırasında kayağı güzergâhlarındaki yöre insanlarına tanıtmışlardır (Demiroğlu, 2014, s. 116). Ülkemizde ilk kez 1914 yılında, Haliç’te bir marangoz atölyesinde kayak imalatına başlanmış ve üretilen kayaklar Erzurum’a gönderilmiştir (T.K.F, 2007).

Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi’nde çağdaş düzeyde kış sporları hızla gelişmeye devam etmiştir. 1933 yılında Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden oluşan bir grup ilk kez Uludağ’da kayak sporunu başlatmışlardır ve bu etkinlikleriyle Anadolu’da kayak sporunun öncüleri olmuşlardır (T.K.F, 2007). 1932 yılında halkevlerinin kurulmasıyla birlikte oluşturulan spor kolu bünyesinde kayak eğitimleri

verilmeye başlanmıştır. Örneğin 1941 yılında Erzurum’da açılan kayak kursunun bir örneği Van Halkevi bünyesinde 1942 yılında açılmıştır (Şahin G. , 2012, s. 114). Yurdun önemli bir kısmında halkevleri aracılığıyla kayak eğitimleri yaygınlaşmış (Yılmaz & Akhan, 2011), bu vasıta ile da ülkedeki sivil kayakçı sayısı önemli ölçüde artmaya başlamıştır.

Türkiye’de kış sporlarının kurumsal bir yapıya kavuşması başlangıçta dağcılık faaliyetleri içerisinde bir bütün olarak ele alınmıştır. İlk dağcılık tek bir spor faaliyeti olarak algılanmış daha sonra ise tırmanma, yürüyüş ve kayak sporları başta olmak üzere dağcılık, bir kış turizm hareketine dönüşmüştür. Bu bağlamda 1933’te İstanbul’da Türk İzcilik, Dağcılık ve Kış Sporları Kulübü adı altında ilk Türk dağcılık kulübü kurulmasının ardından, bunu 1934’te Bursa Dağcılık ve Kış Sporları Kulübü’nün kurulması izlemiştir. Daha sonra ise dağcılar 1938’de Türkiye Dağcılık ve Kayak Federasyonunu kurmuşlardır. Bu kuruluşlar sayesinde Türkiye’de kayak resmi bir konum kazanmıştır. 1966 yılına gelindiğinde ise Türkiye Dağcılık ve Kayak Federasyonu; Türk Dağcılık Federasyonu ve Türkiye Kayak Federasyonu olarak iki ayrı federasyona ayrılmıştır. 1977 yılında bu federasyonlar Uluslararası Dağcılar ve Kayakçılar Federasyonu’na üye olmuşlardır (Doğanay & Zaman, 2013, s. 129).

Bu kurumsal gelişmeler esnasında diğer taraftan devletin kış turizm yatırımları da başlamıştır. Bu kapsamda 1933’te ilk kez kayak yapılan Uludağ, 1941 yılında ilk konaklama tesisi yapılarak Türkiye’nin ilk kayak merkezi olmuştur (Doğaner, 1991, s. 151). Bu tesise 1956 yılında Elmadağ (Ankara), 1963’te Erciyes (Kayseri), 1969’da ise Sapgör (Bitlis), Sarıkamış (Kars) ve Palandöken (Erzurum) katılmıştır (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014). 1960-65 yılları arasında Uludağ, Erciyes, Palandöken, Sarıkamış ve Bitlis öncelikli kayak merkezleri olarak kabul edilmiş ve bu doğrultuda bu merkezlerde ilk kez mekanik tesisler kurulmuş, yeterli kayak malzemeleri temin edilmiş, donanımlı eğiticiler tarafından kayak eğitimleri verilerek yarışmalar teşvik edilmiştir. Böylece hem kış sporlarının hem de kış sporları turizminin gelişmesine olanak sağlanmıştır (Ülker, 1992, s. 43). Ayrıca devlet doğrudan yatırımlarının yanı sıra 1982 yılında çıkardığı 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu ve 1983 yılında çıkarılan Kamu Arazilerinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi hükümlerine binaen planlanan parsellerin 49 yıllığına özel sektöre kiralanabilmesi

mümkün kılınarak özel sektörün de kış turizm yatırımlarına katkı sağlamasını amaçlanmıştır. Bu düzenlemelerin amacına uygun olarak ilk 1882 yılı içerisinde Bolu-Köroğlu Dağları Turizm Alanı içerisinde Kartalkaya kış turizm alanı ilan edilmiştir. Bunu takiben 1986'da Uludağ II. Gelişim Bölgesi, 1990 yılında Hasan Dağı (Aksaray), 1991'de Kopdağı (Bayburt), Zigana (Gümüşhane), Sarıkamış (Kars), 1992'de Erciyes (Kayseri) ve 1993'te Sapgö (Bitlis) ile Palandöken (Erzurum)'da özel sektör yatırımlarına yönelik oluşturulan parsellerle, *Türkiye'deki kış turizmine yönelik yatırımları dağlık alanlara çekmek amaçlanmıştır* (Doğaner, 1997, s. 40).

1993 yılında Turizm Bakanlığı'nın hazırladığı "Kış Sporları Merkezi Projesi" kapsamında Erciyes, Kartalkaya, Sarıkamış, Palandöken ve Uludağ'da 23.164 yatağı hizmete sokmak için yatırımlar yapılmış, Antalya, Zigana, Kopdağı, Hasan Dağı kayak merkezlerinin planlama ve altyapı çalışmaları başlatılmıştır. Yine bu yıllarda Akdağ (Alanya), Aladağlar (Niğde), Bolkar Dağları, Yıldızeli (Sivas) ve Davraz Dağı (Isparta) kayak alanlarının planlamaları yapılmıştır. 1990 yılında yatırımlara başlanılan ancak daha sonra durdurulan Kartepe Dağ turizm projesine 1996 yılında tekrar başlanılmıştır (Doğaner, 1997, s. 40). Türkiye'de doğal ortam özellikleri açısından kış sporları turizmi için taşıdığı yüksek potansiyel sayesinde kış turizm merkezlerinin sayısı sürekli artış göstermiştir.

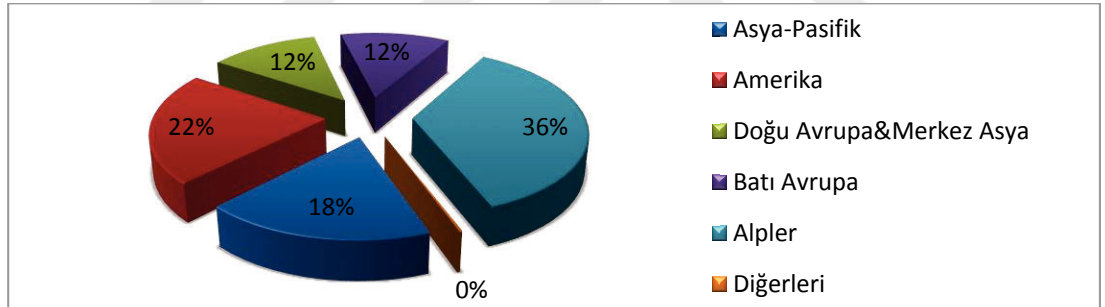
Günümüzde de devlet-özel sektör iş birliği ile Türkiye'de kış sporları yatırımları sürekli olarak artmaktadır. Özellikle 2023 Turizm Stratejisi'nde kış turizmine ayrı bir önem verilmiş ve Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illeri içerisindeki potansiyel alanların kış turizm merkezlerine dönüştürülmesi ve bir "*Kış Turizm Koridoru*" oluşturulması hedeflenmiştir. Aynı şekilde ülkenin büyük bir kesiminde potansiyel alanlara yönelik planlama çalışmaları yapılmıştır. Bugün itibarı ile Türkiye'de mevcut 51 tane aktif ve yarı aktif tesisin yanı sıra, planlama aşamasındakilerle birlikte kış turizm alanlarının sayısı toplamda 150 kadardır.

Çalışmanın bu aşamasında, Türkiye'nin mevcut kış turizm merkezlerinin özellikleri ve potansiyel alanların değerlendirilmesi konusuna geçmeden önce kış sporları turizmi ile ilgili genel kavramları açıklamak yerinde olacaktır.

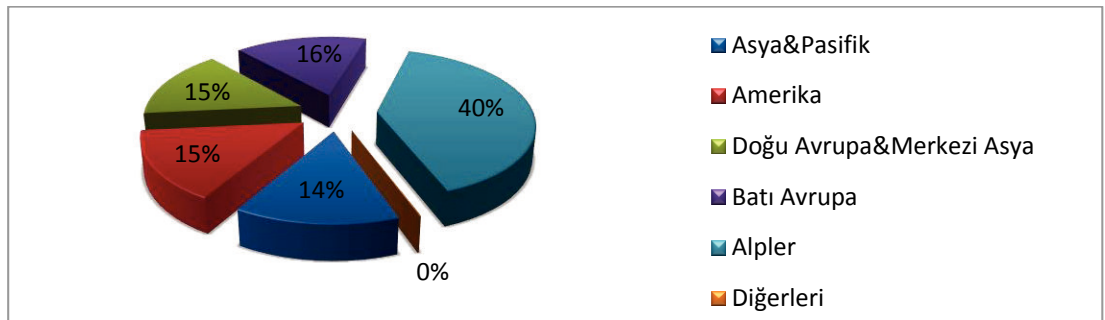
2.6. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KIŞ TURİZMİNİN MEVCUT DURUMU

2.6.1. Dünya’da Kış Turizmi

Dünya genelinde yaklaşık 80 ülkede kış spor uygulamaları yürütülmektedir ve 2119 adet kış turizm merkezi mevcuttur. Ayrıca bu sayının planlama aşamasında olanlarla birlikte 5000-6000 civarında olduğunu daha öncede belirtmiştik. Mevcut olan tesislerde yaklaşık 26.934 adet lift bulunmaktadır. Bu merkezler arasında ziyaretçi sayısı açısından büyük çekim merkezlerinden ziyade küçük merkezlerin sayısı çok daha fazladır ve daha çok iç talebe hizmet sunan bu merkezler sürekli olarak gelişmektedir. Yılda 1 milyondan fazla ziyaretçisi olan kış turizm merkezleri büyük merkezler olarak kabul edilmektedir ve 2119 adet merkezin sadece 47 adedi büyük kış turizm merkezi özelliğine sahiptir. Kış turizm endüstrisi bugün dünya genelinde yaklaşık 6 milyon yatak kapasitesine ulaşmıştır.

Grafik 1: Kayak Merkezlerinin Dünya Genelinde Dağılımı
Kaynak: (Vanat, 2014)’dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

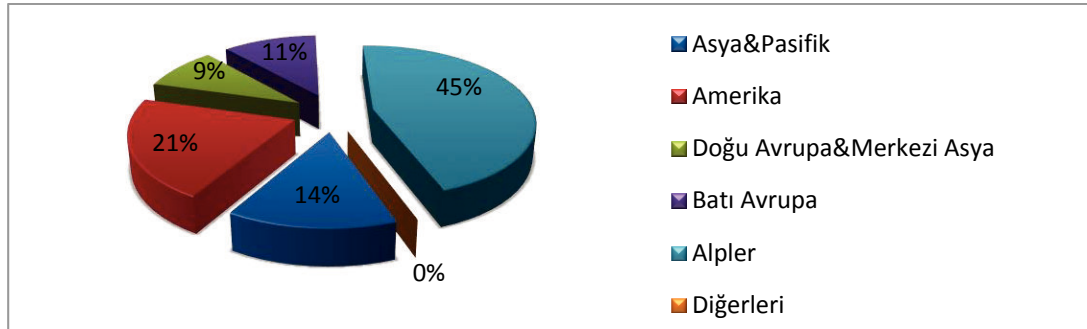
Grafik 2: Dünya Genelinde Liftlerin Dağılımı
Kaynak: (Vanat,2014)’dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2: Yılda 1 milyondan fazla ziyaretçiye sahip tesislerin ülkelere göre dağılımı

Ülke	Büyük Kayak Merkezi Sayısı	Ülke	Büyük Kayak Merkezi Sayısı	Toplam
Andora	1	İtalya	5	47
Avusturya	14	İsveç	1	
Kanada	1	İsviçre	6	
Fransa	14	A.B.D.	5	

Kaynak: (Vanat,2014).

Ziyaretçi sayısı açısından bakılacak olursa açık bir şekilde görülmektedir ki Alp'ler dünyanın en büyük kış turizm çekiciliğini oluşturmaktadır. Toplam ziyaretçilerin %45'i Alp'leri tercih etmektedir. İkinci büyük çekiciliği ise Amerika, çoğunlukla da Kuzey Amerika oluşturmaktadır. Dünya genelinde Amerika'yı ziyaret eden kayakçıların oranı %21'e denk gelmektedir. Asya & Pasifik Bölgesi ise %14'lük bir paya sahip olup en önde gelen ülke Japonya'dır. Güney Kore ve Çin gibi kış turizm pazarı sürekli büyüyen ülkeler henüz Japonya'yı yakalayamamışlardır. Uzun vadede Hindistan ve Pakistan gibi kış turizm kaynakları açısından zengin olan bölge ülkeleri Asya'nın kış turizmi pazarındaki ağırlığını artırmada katkı sunabilirler. Çoğunlukla küçük merkezlerin yaygın olduğu Batı Avrupa pazarda %11'lik paya sahiptir (Vanat, 2014).

Grafik 3: Dünya genelinde kış turizm ziyaretçilerinin oransal dağılımı

Kaynak: (Vanat, 2014)'dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Ülke bazında genel bir karşılaştırma yapılacak olursa, Japonya ve Fransa en fazla kış turizm merkezine sahip olan ülkelerdir. Her ikisinde de 200'den fazla merkez vardır. Öte yandan Almanya da önemli sayıda merkeze sahiptir, ancak bu merkezlerin çoğu oldukça küçüktür. Avusturya ve Fransa dünyada 1 milyondan fazla ziyaretçisiyle 10'dan fazla kış turizm merkezine sahip olan ülkelerdir (Vanat, 2014).

Lift sayısı açısından ise Fransa, Avusturya ve ABD ilk sırada gelen ülkelerdir ve her biri 3000'den fazla lifte sahiptir. Bu ülkeler aynı zamanda en yüksek toplam kış turisti rakamlarına sahiptirler ki turist sayısı her birinde 50 milyondan fazladır. ABD bu ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır ve Fransa çok az bir farkla ikinci sırada gelmektedir. Öte yandan Güney Kore verileri incelendiğinde her kış döneminde lift başına ortalama 43,546 kayakçı ziyaret etmektedir. Lift başına ziyaretçi sayısı Kanada ve ABD'de diğer ülkelere göre daha fazladır.

1.3 milyardan fazla nüfusu ile Çin en büyük ulusal kış turizm pazarına sahip olan ülkedir. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki bir ülkenin nüfusunun çok fazla olması kayak endüstrisinin boyutu açısından bir ölçüt değildir. Nüfusun fazla olduğu her ülkede kış turizminin yaygın olduğunu söylemek doğru olmaz. Örneğin 1 milyardan fazla nüfusa sahip olan Hindistan'da kayakçı sayısı oldukça düşük iken, 300 milyon nüfusa sahip ABD en iyi gelişmiş kış turizm endüstrisine sahiptir. Bu ülkelere oranla çok daha az nüfusa sahip olan Avusturya, İsviçre ve Norveç ise yerli nüfusun oransal olarak kış turizmine en fazla katıldığı ülkelerdir. Nüfuslarının %25'i, bazen de daha fazlası kış turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Ancak ABD, Almanya ve Japonya'da bu oran daha düşük olmasına rağmen nüfuslarının fazlalığından dolayı kayakçı sayısı çok daha yüksektir. Öte yandan Fransa, ABD ve İspanya uluslararası kayakçı açısından en fazla talep gören ülkelerin başında gelmektedirler.

Hemen hemen tüm ülkelerde kış turizm pazarının büyük bir kısmını yerli kayakçılar oluşturmaktadır. Dünyada yabancı kış turisti sayısının yerli turistlere oranla yarı yarıya hatta daha yüksek olduğu sadece üç ülke vardır ve bu ülkeler; Andora, Avusturya ve İsviçre'dir. Bu ülkelerde yabancı ziyaretçilerin oranı %50 ila %95 arasında değişmektedir (Vanat, 2014).

Aşağıdaki tablo dünya geneli ülke bazında kayak tesislerinin sayısı, lift sayısı ve ziyaretçi sayısı hakkında daha ayrıntılı bilgi sunmaktadır. Toplam ziyaretçi sayısının yanında yabancı kayakçıların bu ziyaretçiler içerisindeki oranının verilmiş olması, ülke nüfuslarıyla kıyaslandığında uluslararası kış turizm pazarından kaptığı pay açısından fikir vermektedir. Aynı zamanda ülkelerin kış turizm endüstrilerinde yerli ziyaretçilerin mi yoksa yabancı ziyaretçilerin mi daha etkin olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Ülkelerin kayak merkezleri, lift sayıları ve ziyaretçi sayıları

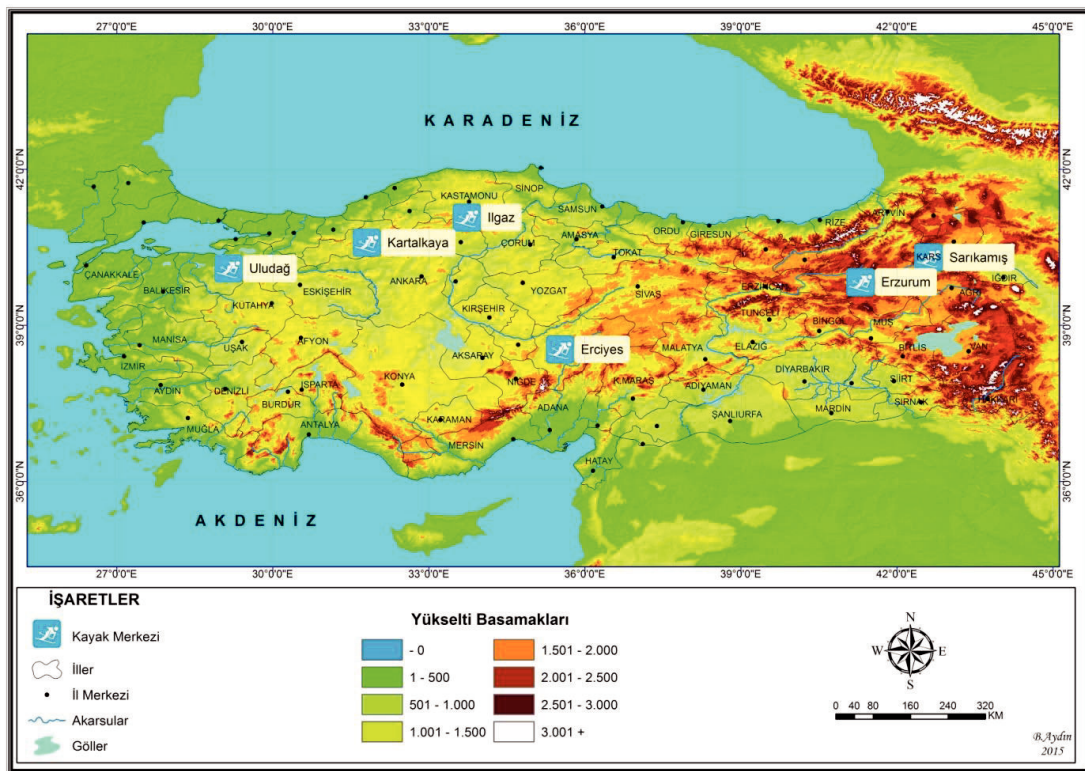
ÜLKE	KAYAK MERKEZİ SAYISI	4+ LİFT BULUNAN MERKEZLER	BÜYÜK MERKEZLER (1milyon ziyaretçi)	LİFT SAYISI	ZİYARET EDEN KAYAKÇI SAYISI	YABANCI KAYAKÇILARIN ORANI (%)
ARNAVUTLUK	10	0	0	1	10.000	10.0
ARJANTİN	22	10	0	145	1.500.000	25.0
AVUSTURALYA	10	7	0	158	2.082.600	1.5
AVUSTURYA	254	199	14	3.028	53.155.600	66.0
BELARUS	6	0	0	11	150.000	25.0
BOSNAHERSEK	18	4	0	50	400.000	50.0
BULGARİSTAN	32	7	0	110	1.200.000	25.0
KANADA	288	73	1	922	18.700.400	12.0
ŞİLİ	21	9	0	122	1.250.000	15.0
ÇİN	350	77	0	869	6.880.000	0.5
ÇEK CUM.	176	70	0	816	8.700.000	35.0
ESTONYA	9	1	0	17	125.000	5.0
FİNLANDA	76	30	0	374	2.846.000	17.0
FRANSA	325	233	14	3.595	56.226.000	32.0
GÜRCİSTAN	5	2	0	14	100.000	10.0
ALMANYA	498	82	0	1.827	14.922.000	10.0
YUNANİSTAN	22	6	0	111	800.000	10.0
MACARİSTAN	34	5	0	70	500.000	10.0
İZLANDA	13	2	0	49	250.000	5.0
HİNDİSTAN	15	1	0	22	200.000	1.0
İRAN	19	4	0	51	500.000	1.0
İTALYA	349	216	5	2.127	28.100.000	15.0
JAPONYA	547	280	0	2.422	34.432.389	3.0
KAZAKİSTAN	19	2	0	25	250.000	2.0
GÜNEY KORE	18	16	0	150	6.531.832	10.0
KIRGIZİSTAN	16	1	0	24	200.000	20.0
LETONYA	26	5	0	77	800.000	15.0
LİTVANYA	11	0	0	19	200.000	10.0
MAKEDONYA	8	2	0	34	300.000	10.0
FAS	5	1	0	10	100.000	10.0
YENİ ZELANDA	25	10	0	100	1.413.552	36.0
NORVEÇ	213	40	0	667	6.390.000	8.0
POLONYA	182	20	0	832	5.000.000	10.0
ROMANYA	45	6	0	141	1.200.000	5.0
RUSYA	220	31	0	414	3.653.870	2.0
SİRBİSTAN	31	3	0	77	751	20.0
SLOVAKYA	91	47	0	547	5.000.000	25.0
SLOVENYA	44	24	0	217	1.357.128	17.0
İSPANYA	34	30	0	360	5.677.571	10.0
İSVEÇ	228	69	1	820	8.070.800	8.0
İSVİÇRE	240	102	6	1.749	26.538.264	50.0
TÜRKİYE	52	8	0	145	1.200.000	5.0
UKRAYNA	54	9	0	141	1.400.000	5.0
İNGİLTERE	10	5	0	124	249.311	1.0
ABD	481	354	5	2.970	57.092.127	5.6
ANDORA	3	3	1	140	2.184.806	92.0
LESOTO	1	0	0	1	12.000	90.0

Kaynak: (Vanat, 2014)'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmada mevcut tesisler az önce belirttiğimiz değişkenler ölçeğinde ürettikleri turistik hizmet kalitesine göre sınıflandırılarak incelenecektir. Bu bağlamda dört ve daha fazla mekanik ve konaklama tesisine sahip olan merkezler ***birinci***, en az bir mekanik ve konaklama tesisine sahip olan merkezler ***ikinci***, herhangi bir mekanik veya konaklama tesisi bulunmayan ya da bunlardan sadece birine sahip olan merkezleri ise ***üçüncü derece turistik hizmet üreten merkezler*** şeklinde sınıflara ayırarak inceleyeceğiz.

2.6.2.1. Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri

Az öncede belirttiğimiz üzere 4 ve daha fazla mekanik ve konaklama tesisine sahip olan kayak merkezleri bu sınıfa girmektedir. Türkiye'nin mevcut 52 tesisi arasında sadece 6 adet tesisi bu sınıfa dâhil olabilecek özelliklere sahiptir. Bu grup içerisindeki merkezler aynı zamanda Türkiye'nin az sayıdaki uluslararası tanınmış merkezlerini de kapsamaktadır. Çalışma içerisinde aşağıdaki tabloda da gösterilmiş olan bu 6 merkez üzerinde daha ayrıntılı bir şekilde durulacaktır.

Harita 5: Türkiye'nin Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kış Turizm Merkezlerinin Dağılımı

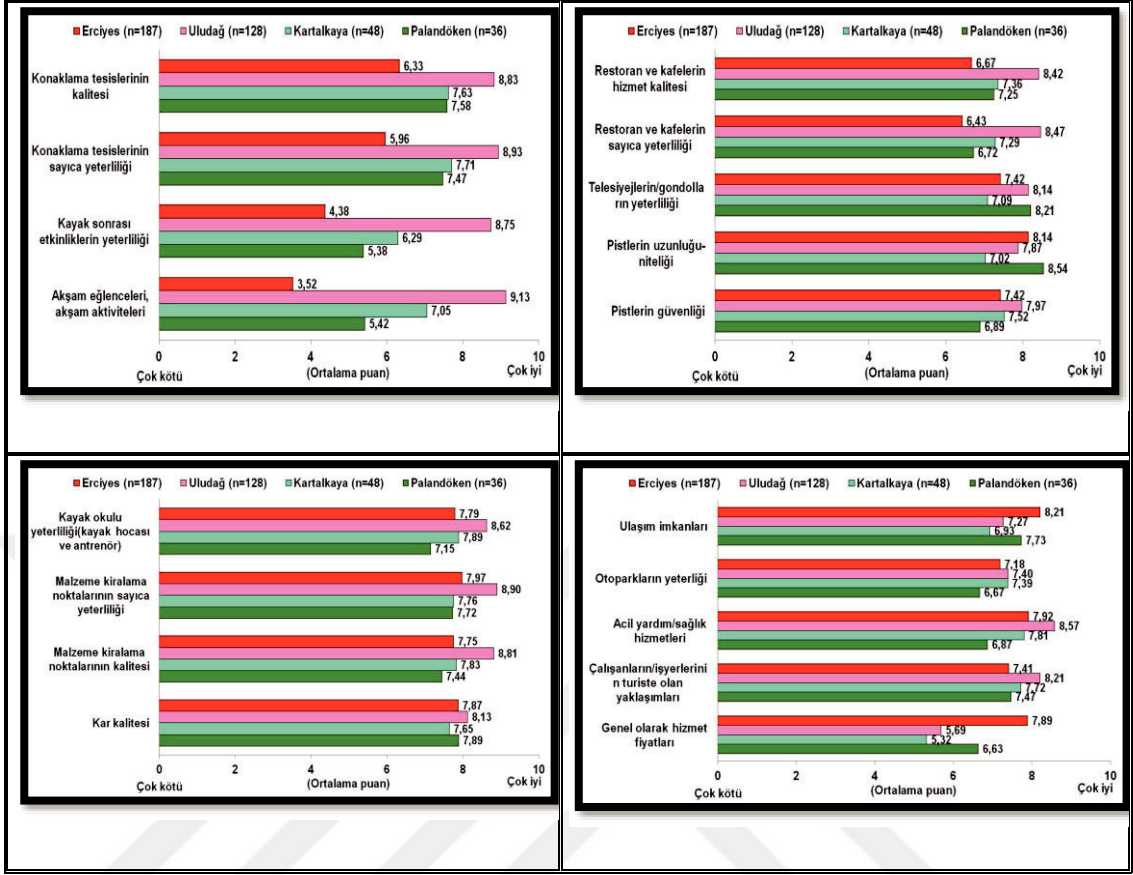
Tablo 4: Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri

Merkez	Açılış	Durumu	Mekanik Tesis Sayısı	Konaklama Tesisi	Yatak Sayısı	Yükselti Kuşağı
Uludağ	1933	Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezi	22	39	5724	1800-2000
Erciyes	1963	Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezi	23	25	800	2200-2500
Erzurum ⁴	1969	Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezi	18	8	2100	2200-3100
Kartalkaya	1977	Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezi	15	6	1200	1600-2400
Ilgaz	1985	Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezi	5	7	600	1800-2400
Sarıkamış	1969	Birinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezi	4	4	500	2100-2600

Kaynak: (Demiroğlu, Erişim:12.02.2015)'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bu tesisler içerisinde özellikle Uludağ, Palandöken, Erciyes ve Kartalkaya daha fazla talep görmeleri sebebiyle daha çeşitli ve kaliteli hizmet üretmektedir. Erciyes Master Planı Etki Analizi çalışmasında bu dört merkezin ürettikleri hizmetler turistlere uygulanan anketlerle kıyaslanmış ve sonucunda hangisinin daha kaliteli hizmet ürettiği konusunda fikir veren aşağıdaki grafikler oluşturulmuştur.

⁴ Palandöken- Konaklı - Kandilli -Kiremitlik Tepe Tesislerini kapsamaktadır.

Grafik 4: Turistlerin Kayak Merkezlerine İlişkin Performans Değerlendirmesi
Kaynak: (Rasyonel Araştırma Danışmanlık Hizmetleri, 2013)

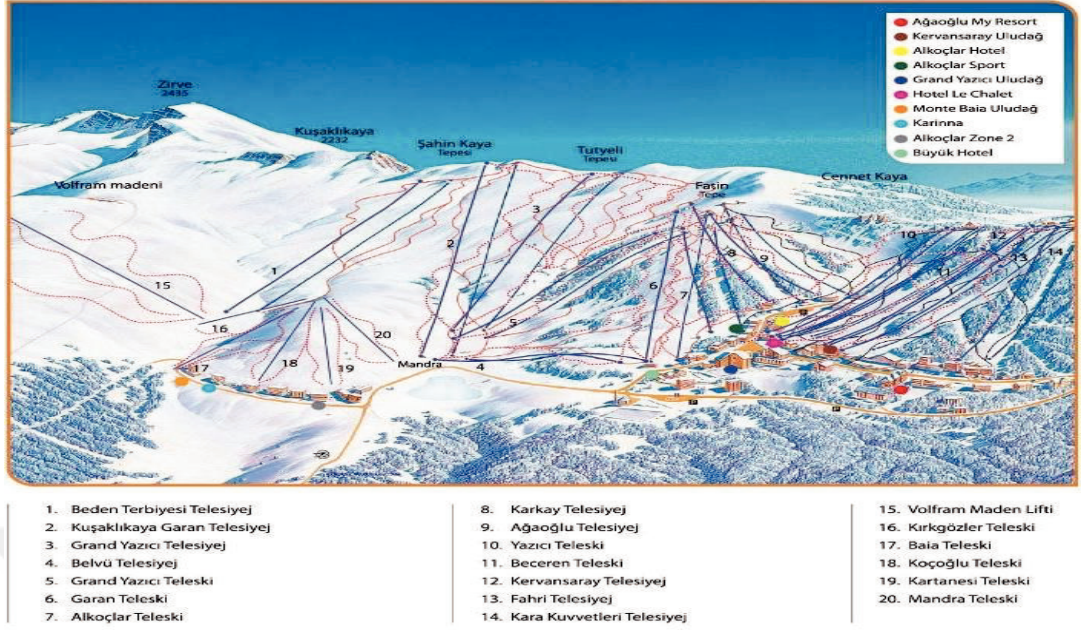
Uludağ Kayak Merkezi

Türkiye'nin en büyük kış turizm merkezi konumundaki Uludağ, antik dönemlerden beri insanların ilgisini çeken bir yer olmuştur. Osmanlı Dönemi'nde padişahların dinlenme ve av alanı haline gelmiş ve aynı zamanda önemli bir yaylacılık alanı olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde ise başlangıçta hem yaylacılık faaliyetleri açısından önemli bir merkez olan Uludağ 1930'lu yıllardan itibaren bir turizm odağı haline gelmeye başlamıştır.

Marmara Bölgesi'nin en yüksek noktasını oluşturan Uludağ(2543m), Bursa-İnegöl arasında doğu-batı doğrultusunda uzanan yaklaşık 60km uzunlukta ve 30 km genişlikte bir volkan konisidir. Üzerindeki çok sayıda vadi kış sporları açısından uygun alan teşkil etmekte ve bu vadilerin başında Uludağ Kayak Merkezi 1. ve 2. gelişim bölgeleri olarak adlandırılan Cennet, Mandıra ve Kırkgöz gelmektedir. Ayrıca Çelebiyayla, Eğrikar ve Kıran Yaylası diğer önemli kayak alanlarını oluşturur.

Uludağ, konumu itibari ile oldukça avantajlı bir durumdadır. Bursa il merkezine 35km mesafede olan Uludağ Kayak Merkezinin havaalanına olan uzaklığı 60km'dir. Uludağ turizm bölgesine karayoluyla ulaşımın yanı sıra teleferikle ulaşım imkânı da vardır. Kadı Yayla Bursa arasında iki adet ve Kadı Yayla Sarıalan arasında iki adet olmak üzere toplam dört adet teleferik hattı bulunmaktadır (Türkoğlu, 2010, s. 78). İstanbul'a kara yoluyla 255km(3.5saat), deniz yoluyla 210km(3saat) mesafededir. Ayrıca Eskişehir'e 148km, Ankara'ya 380km mesafede yer almaktadır. Türkiye'nin önemli miktarda nüfus barındıran bu merkezlerine gününbirlik ulaşım mesafesinde olması Uludağ'ın pazar kitlesini önemli ölçüde artırmaktadır. Ki zaten bu avantajlı durumu sayesinde bugün ülkemizin en büyük kış turizm merkezi haline gelmiştir.

Gelişim sürecine bakıldığında turizm faaliyetleri olarak başlangıçta yaz aylarında Uludağ yaylaları insanları kendisine çekerken, 1933 yılında Fatih Tepe'de bir kayak evinin yapımıyla kış turizm faaliyetleri başlamıştır. Bunu 1941 yılında Büyük Otelin yapımı izlemiş, 1953'te yeni bir kayak evi daha inşa edilmiştir. Bu yıllarda kaçak yapılaşma artmış, fakat 1961'de Ulusal Park ilan edilerek koruma altına alınmasıyla bu kaçak yapılar yıkılmış ve ardından yeni oteller ve kamu dinlenme tesisleri yapımına başlanılmıştır. Uludağ'da asıl yapılaşma 1970lerde başlamış ve bugünkü tesislerin büyük kısmı 1970-80 arasındaki on yıllık sürede inşa edilmiştir. 21 Ekim 1985'te 1:1000 ölçekli “ Uludağ Kayak Merkezi Uygulamalı İmar Planı” yapılarak 1.gelişim bölgesindeki yapılaşma dondurularak bundan sonraki yatırımlar için 2.Gelişim bölgesi 5 Ağustos 1986'da “Turizm Merkez” ilan edilmiştir. Bu alanda yapılan yeni yatırımlarla birlikte, günümüzde Uludağ Kayak Merkezinde konaklama tesis sayısı 39'a, yatak sayısı 5724'e ve mekanik tesis sayısı 22'ye yükselmiştir. (Atasoy, Efe, & Soykan, 2008) (Doğanay & Zaman, 2013) (Doğaner, 1991) (Ülker, 1992)

Şekil 2: Uludağ Kayak Merkezi Pist Şeması

Kaynak: (<http://www.skiciyiz.biz>, Erişim: 07.02.2015)

Uludağ iklim özellikleri açısından kış turizmi için elverişli koşullara sahiptir. Bol kar yağışı alması ve karın yerde kalma süresinin uzunluğu uygun şartlar oluşturmaktadır. Oteller kesiminde ortalama kar yağışlı gün sayısı 63 gündür. Bunun önemli bir kısmı Aralık-Mart ayları arasında düşmektedir. Oteller kesiminde pistlerde ortalama karın yerde kalma süresi 178 gün olup bu süre yüksek kesimlerde daha fazladır. Uludağ, sisli gün sayısı bakımından Türkiye meteoroloji istasyonları arasında ilk 10 istasyon arasına girmektedir. Sis görüş alanını kısıtladığından kayak faaliyetlerini kısıtlamaktadır ve bu durum Uludağ için olumsuz bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Rüzgâr şartları açısından ise elverişli bir durumu olan Uludağ'ın orman örtüsü rüzgâr hızını düşüren ana etkidir (Doğaner, 1991, s. 147).

Uludağ Kayak Merkezi, Kuzey ve Alp disiplini uygulamaları için uygun doğal koşullara sahiptir. Ayrıca tur kayağı ve heliski uygulamaları için de uygun alanlar mevcuttur. Bunların dışında snowboard, big foot, buz pateni ve kar motosikleti imkânları da bulunmaktadır (Türkoğlu, 2010, s. 77).

Erzurum Kayak Merkezleri

Erzurum ve kayak kelimeleri yan yana kullanıldığında akla gelen ilk yer Palandöken Kayak Merkezi olmaktadır. Palandöken Kayak Merkezi Erzurum'un

güney batısında yer alan Palandöken Dağları'nın kuzey yamacında 2200 metreden başlar ve zirve noktası olan Ejder Tepe noktası 3176 metre yükselti kuşağında yer alan ve birinci derecede turistik hizmet üreten kayak merkezidir. Sahip olduğu yükselti değeri ile Türkiye'nin en yüksek irtifada kurulan kayak merkezi olma özelliğine sahiptir. (Doğanay & Doğanay, 2005) 1969 yılında ilk yatırımların yapılmasının ardından hızla gelişen Palandöken Kayak Merkezi'nde 1976-1979 yılları arasında DPT tarafından ilk kez planlama çalışması yapılmıştır. Bugün itibari ile Palandöken Kayak Merkezinde 22 adet pist mevcut olup; Ejder ve Kapıkaya isimli pistleri, Slalom ve Büyük Slalom yarışmaları için tescilli pistler olarak olimpiik pist ilan edilmiştir. Toplam 28 km'lik pistlerin en uzun parkuru 12 km olup başlangıç ve bitiş kotları arasındaki fark 1100 metredir. Aynı zamanda pistlerin aydınlatılmış olması gece kayak yapabilme imkânı sunmaktadır. Palandöken Kayak Merkezi'nin saatte 4500 kişi kapasiteli 5 adet telesiyeci, saatte 300 kişi kapasiteli 1 adet teleski, toplam 1800 kişi kapasiteli 2 adet baby lifti ve saatte 1500 kişi kapasiteli 1 adet gondol lifti bulunmaktadır. Üç, dört ve beş yıldızlı 8 adet konaklama tesisi 2100 yatak kapasitesine sahiptir. Erzurum şehir merkezine sadece 4km mesafede ve her gün çok sayıda yurtiçi ve yurtdışı uçuş yapılan havaalanına 30 dakika mesafede yer almaktadır (www.palandokenkayakmerkezi.com, Erişim: 23.01.2015).

Şekil 3: Erzurum Kayak Merkezleri Pist Şeması

Kaynak: (<http://www.skihotels.ro/palandoken/>, Erişim: 07.02.2015)

Fakat Erzurum tek bir kayak alanına sahip değildir. Özellikle 2011 Universiade Kış Oyunları için yapılan yatırımlar sonucunda Erzurum kış sporları

kompleksine dönüşmüştür. Bu kapsamda oluşturulan Konaklı, Kandilli ve Kiremitlik Tepe kış spor tesisleri inşa edilmiştir.

Havaalanına 24km uzaklıkta olan **Konaklı Bölgesi**, Erzurum merkeze yaklaşık 18 km, Erzurum Palandöken tesislerine ise yaklaşık 5 km mesafededir. Mevcut durumda tesiste 25. Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunları kapsamında alp disiplini ve slalom yarışları için hazırlanan ve toplam 460 hektarlık alanı kapsayan 11 adet pist ve 7 adet mekanik tesis bulunmaktadır. Tesisteki sabit binalar; hizmet binası, kafeterya ve bakım binasından oluşmaktadır. Konaklı Kayak Tesisleri'ni kullanan sporcu ve ziyaretçilerin günlük ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, kayak kiralama, satış, gişe hizmetleri, kafe, yemekhane, dinlenme ve servis üniteleri mevcuttur. Pistler için arazi düzenlemeleri yapılmıştır. Suni kar yapma sistemleri toplam 62 hektarlık bir alan karlayacak kapasitedir. Suni kar yapma sistemleri sayesinde, sezon süresince, kar eksikliği nedeniyle kayak yapamama problemi ortadan kalkmaktadır (KUDAKA, 2012). Konaklı Bölgesi'nde bir adet beş yıldızlı otel, bir adet dört yıldızlı otel ve 20 adet şaleden⁵ oluşan konaklama tesisleri yapımı planlanmaktadır.

160 hektar arazi üzerine kurulan **Kandilli Kayak Merkezi**, 2011 Universiade oyunlarında biatlon ve kayaklı koşu müsabakaları için oluşturulmuştur. Şehir merkezine 36 kilometre uzaklıktaki merkezde pistlerin rakımları 1713-1767 metre arasında değişmektedir. 346 araçlık açık otoparkı bulunan merkezde yurt, hizmet, yarış idare ve bakım binaları ile kuzey disiplini deposu, kontrol binası ve biatlon deposu yer almaktadır. Kayaklı koşu tesisi, 2,5 km, 3,75 km ve 5 km mavi ve kırmızı pist ile iki kısa koşu (sprint) pistine ilaveten kayaklı koşu stadyumu, yarışma sevk ve idare binası, her bir takım için wax kabinleri, kayak test alanı, ısınma alanı, seyirci alanı, VIP çadırı, medya ve park sahasından oluşan hizmet alanları mevcuttur. Biatlon pisti ise 2 kilometre, 2,5 kilometre, 3 kilometre, 3,3 kilometre ve 4 kilometre kayaklı koşu pistine ilaveten standart 30 elektronik hedef sisteminden meydana geliyor. Pistte ayrıca 150 metre ceza turu parkuru, start/finiş alanı ve bin 500 kişilik seyirci alanı bulunmaktadır (www.goerzurum.net, Erişim:23.01.2014).

⁵ Şale: Uzun saçaklı çatısı olan alçak dağ konutu demektir.

Kiremitlik Tepe Kış Sporları Merkezi Palandöken Kayak Merkezinin kuzeyinde Erzurum-Çat karayolu üzerindeki Kiremitlik Tepe üzerine kurulmuştur. Bu alan içerisinde 2011 Üniversiad oyunlarının simgesi olmuş olan Türk Telekom Atlama Kuleleri K125 ve K95 yarışmaları için 2 adet atlama kulesi, 2 adet atlama rampası ve 3 adet K20 alıştırma rampasından oluşmaktadır. Atlama kuleleri yükseklikleri itibariyle dünyanın en yüksek atlama kuleleri arasındadır. Ayrıca Kiremitlik Tepe Kış Sporları Merkezi içerisinde 25 sporcu evi, kule tepesinde bir restoran, otel, spor salonu ve 8000m³'lük bir gölet bulunmaktadır. Fakat ne yazık ki kulelerin inşası sırasında zemin etüdünün dikkate alınmaması ve buna uygun tekniklerin kullanılmaması sebebiyle 15 Temmuz 2014 tarihinde meydana gelen bir heyelan sonucunda atlama rampaları göçmüş ve kullanılamaz hale gelmiştir.

2011 Universiade Kış Oyunları Erzurum'a yukarıda bahsettiğimiz açık alan kış sporları yatırımlarının yanında çeşitli branşlara hizmet veren kapalı salonlar da kazandırmıştır. Bu tesisler; 1000 seyirci kapasiteli Curling Salonu, 3000 ve 500 seyirci kapasiteli 2 adet Buz Hokeyi Salonu ve 2000 seyirci kapasiteli Buz Pateni Salonudur (www.ntvspor.net, Erişim:23.01.2015).

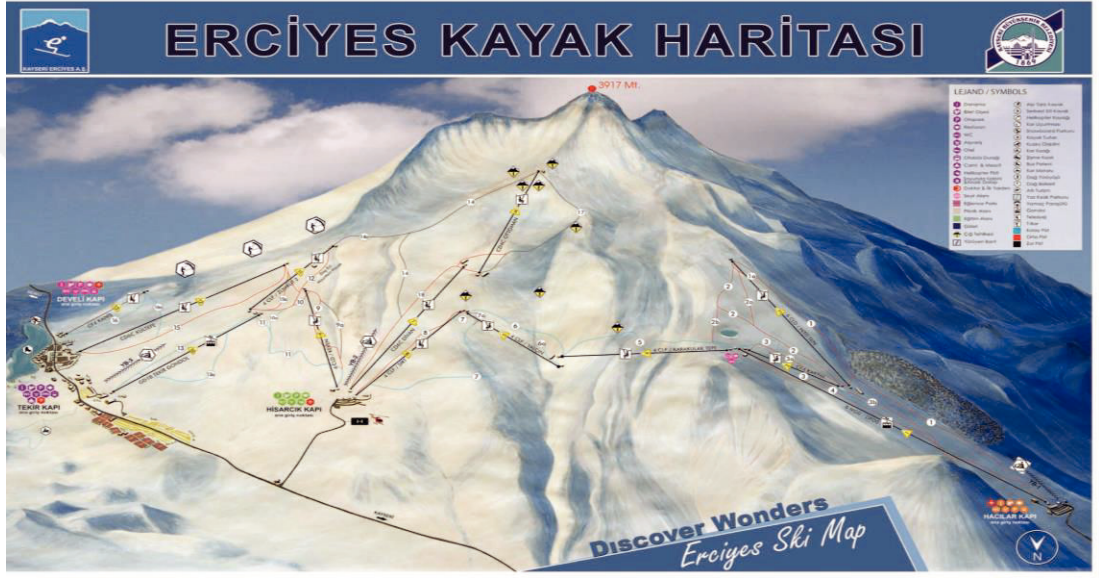
Erciyes Kayak Merkezi

Orta Anadolu'nun en yüksek noktasını oluşturan Erciyes Dağı(3917m) üzerinde kurulu olan ve Kayseri İl merkezine 25 km, Hisarcık İlçe merkezine ise 13 km uzaklıktaki Erciyes Kayak Merkezi'nde ilk yatırımlar 1963 yılında başlamış, ardından 1976 yılında turizm merkezi olarak kabul edilmiş, daha sonra ise 19 Nisan 1989 tarih ve 20144 Sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 23 Mart 1989 tarih ve 89/13900 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Erciyes Kış Sporları Turizm Merkezi" olarak ilan edilmiştir (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014, s. 131) (www.kayserikulturturizm.gov.tr, Erişim:31.01.2015).

Aralık-Nisan arasında yaklaşık 120-130 gün kadar kayak sezonu olan Erciyes Kış Turizm Merkezi'nde kar örtüsü kalınlığı aşağı kesimlerde ortalama 0.5-1m, yukarı kesimlerde ise 1.5-2m kalınlığa sahiptir ve kaliteli bir kayak imkanı sunan toz kar niteliğindedir (Doğanay & Zaman, 2013, s. 138).

2200-3200m kuşağında 16 adet mevcut mekanik tesise sahip olan Erciyes'te inşası devam edenlerle birlikte bu sayı 23'e ulaşacaktır. Altı otel ve beş resmi

misafirhaneden oluşan konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi 800 olmakla birlikte Tekir Yaylası'nın doğusunda inşası devam eden yedi otelle birlikte bu yatak sayısına 600 yatak daha eklenecektir (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014, s. 131). Ayrıca Erciyes Master Plan kapsamında bölgeye 1 adet 550 yataklı, 1 adet 350 yataklı, 1 adet 300 yataklı, 1 adet 175 yataklı, 3 adet 120 yataklı, 5 adet, 80 yataklı, 9 adet 70 yataklı konaklama tesisi yapılması planlanmaktadır (www.kayserierciyes.com.tr, Erişim:07.02.2015).

Şekil 4: Erciyes Kayak Merkezi Pist Şeması

Kaynak: (www.kayserierciyes.com.tr, Erişim:07.02.2015)

Erciyes kış turizm alanının önemli bir kısmının mülkiyetini elinde bulunduran Kayseri Büyükşehir Belediyesi son yıllarda önemli projeler hazırlamıştır. 2006 yılında hazırlanmış olduğu Erciyes Turizm Master Planıyla aşama aşama uygulanacak olan yatırımlar belirlenmiştir. Bu kapsamda toplamda 275 milyon € yatırım öngören projeye aşağıdaki hedeflere ulaşmak istenmektedir:

Projenin 1. etabının tamamlanmasıyla;

- kayak pisti yüzey alanının 145 hektara çıkması,
- 6.900 kişinin aynı anda kayak yapabilme imkânının olması,
- 900 kişiye kayak haricinde restoranda, dağ kulübesinde yemek yeme, yürüyüş yapma ve
- Güneşlenme gibi farklı aktiviteler imkânı sunulması,

- *Günlük kapasitenin yaklaşık 10.000 kişiye çıkması,*
- *Yapay karlama yöntemiyle karlanacak kayak alanının 75 hektarı bulması hedeflenirken*
Projenin 2. etabının tamamlanmasıyla;
- *Toplam pist uzunluğunun 9 km'den 160 km'ye çıkması,*
- *Kayak pisti yüzey alanının 747 hektara çıkması,*
- *19.700 kişinin aynı anda kayak yapabilme imkânının oluşması,*
- *3.000 kişiye kayak haricinde restoranda, dağ kulübesinde yemek yeme, yürüyüş yapma ve*
- *Güneşlenme gibi farklı aktiviteler imkânı sunulması,*
- *Günlük kapasitenin yaklaşık 30.000 kişiye ulaşması,*
- *1 adet 2000 kişilik Erciyes Dağı Kongre Merkezi'nin hizmete girmesi,*
- *9 adet futbol sahası ve kondisyon, soyunma odası, sauna, havuz, spor okulu, yemek hane ve konaklama birimlerini içeren bir adet spor kompleksi açılması amaçlanmaktadır (Austrian Tourism Consultants GmbH, 2006).*

Hedeflenen tüm bu yatırımlar gerçekleştiğinde Erciyes'i uluslararası dev organizasyonlara ev sahipliği yapabilecek büyük bir kış turizm merkezine dönüşebilecektir. Erciyes'in bunu gerçekleştirebilmesi Türkiye'nin diğer kış turizm merkezleri için de örnek teşkil edecektir. Ayrıca bu projenin gerçekleştirilebilmesi ve yürütülmesi için kurulan Kayseri Erciyes A.Ş. Türkiye açısından bir ilk olmuştur.

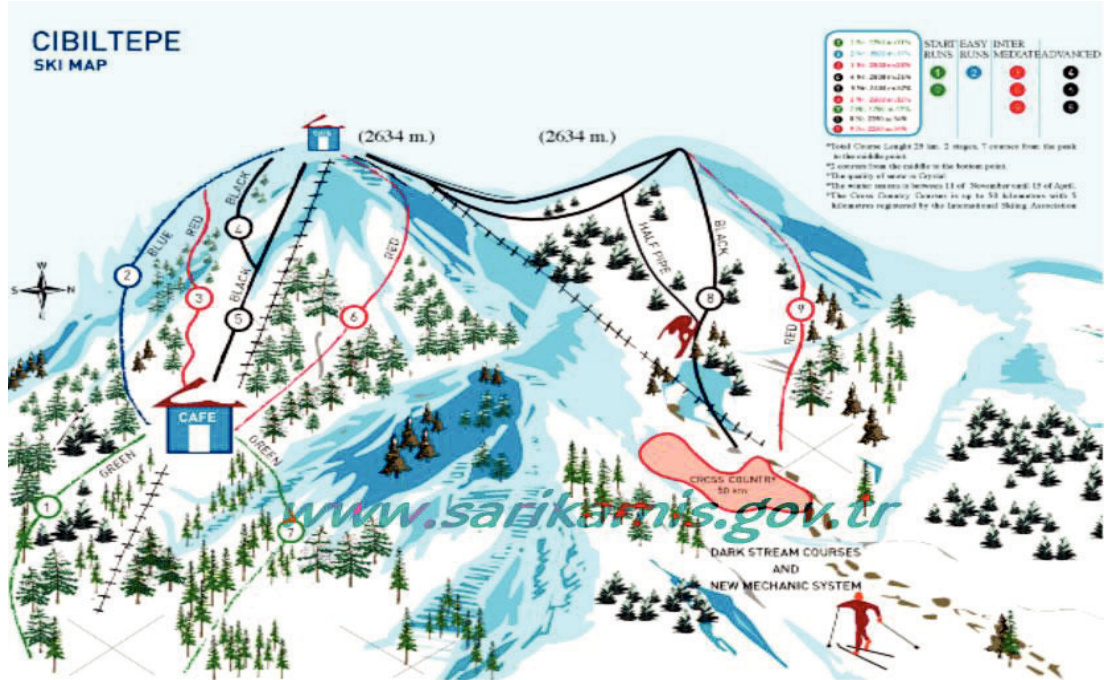
Kartalkaya Kayak Merkezi

Bolu il merkezinin 38km doğusunda en yüksek noktası 2400m olan Köroğlu Dağları'nın zirvesinin kuzey yamacında 1780-2223m yükselti kuşağında yer alan Kartalkaya Türkiye'nin birinci derece turistik hizmet üreten bir diğer kayak merkezidir. İstanbul (262km) ve Ankara (192km) gibi iki büyük şehre gününbirlik ulaşım mesafesinde yer alması Kartalkaya'nın bu iki merkezden büyük talep görmesini sağlamıştır. Ayrıca yaklaşık 120 gün süren kayak sezonu ve 2-2.5m'yi bulan kar kalınlığı ile doğal çam ormanlarının oluşturduğu olağanüstü manzara merkeze olan ilgiyi sürekli olarak artırmaktadır.

Türkiye'nin kar kalitesi en yüksek olan kayak merkezidir. Kristal toz kar niteliğindeki kar örtüsü Alpleri anımsatması sebebiyle Türkiye'nin İnsburg'u olarak adlandırılmaktadır. Kar kalitesinin yüksek olması, eğim değerlerinin uygunluğunun yanında orman örtüsünün çığ tehlikesi ve rüzgâr süpürmesini önlemesi ve oluşturduğu doğal görüntü merkezin artı yönlerinden birkaçıdır. Bölgede kayak sezonu genel olarak Kasım sonu ve Nisan sonu arasında yaklaşık 150-160 gün kadar devam etmektedir. Kar örtüsü kalınlığı ise bu süre içerisinde 1m ila 3m arasında değişmektedir.

Sarıkamuş Kayak Merkezi iki farklı kayak tesisinden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi Çamurludağ mevkiindeki Osman Yüce Kayak ve Kamp Eğitim Tesisleridir, ikincisi ise Cıbiltepe mevkiindeki Sarıçam Kayak Tesisleridir.

Sarıkamuş Kayak Merkezi'nde bugün itibari ile Türkiye'nin en modern kayak tesislerine sahiptir ve merkezde biri beş yıldızlı olmak üzere 4 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler toplam 500 yatak kapasitesine sahiptir. 4 adet mekanik lifte sahip olan merkezde özellikle Cıbiltepe'deki Kayak Tesisleri; saatte 2400 kişi kapasiteli, bilgisayar donanımlı telesiyej sistemi ile dünyanın sayılı, Türkiye'nin ise en gelişmiş kayak tesisi olma özelliğini taşımaktadır.

Şekil 6: Sarıkamuş Kayak Merkezi Pist Şeması

Kaynak: (<http://www.sarikamis.gov.tr/pistmap.aspx#>, Erişim: 07.02.1989)

Sarıkamış'ta farklı zorluk derecelerinde 7 adet pist bulunmaktadır. Kayak merkezinde ayrıca FİS onaylı bir alp disiplini parkuru, bir de kuzey disiplini parkuru bulunmaktadır. Bunlara ek olarak birde snowmobil turları için 5 -50 km uzunluğunda parkur alanları da mevcuttur.

2.6.2.2. İkinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri

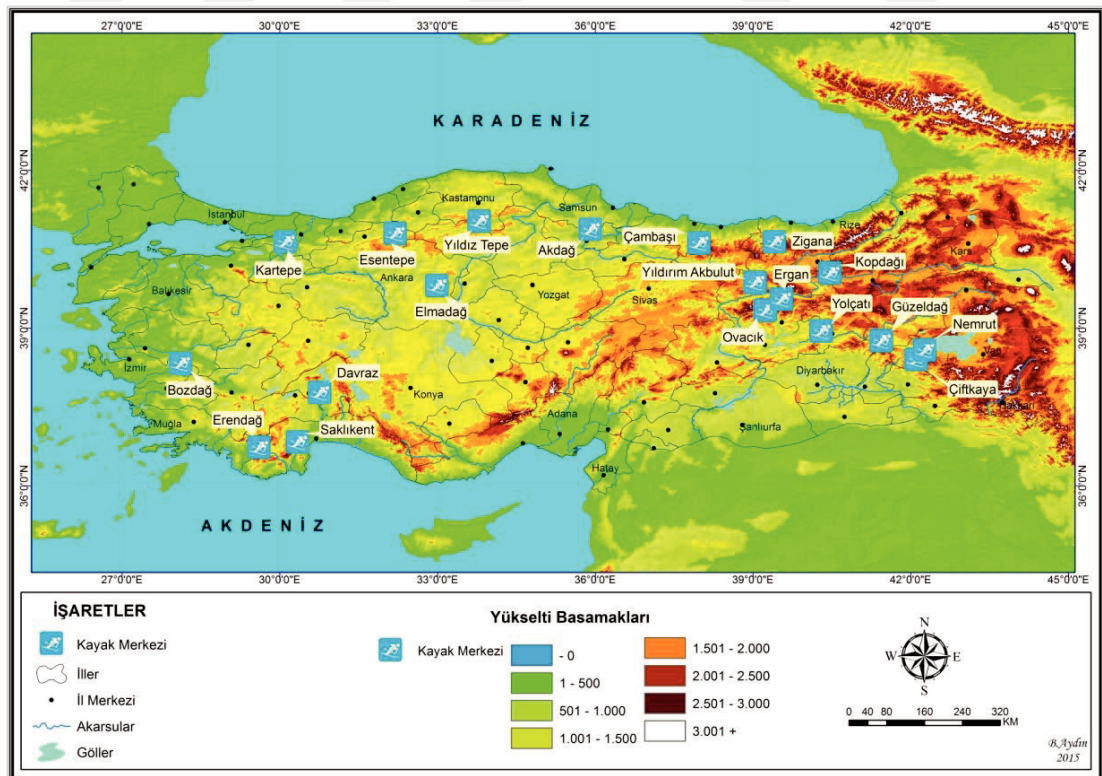
Daha öncede belirttiğimiz üzere çalışmamızda dörtten az konaklama ve mekanik tesis sayısına sahip olan merkezler ikinci derece turistik hizmet üreten kayak merkezleri sınıfına dâhil edilmiştir. Türkiye kayak merkezleri arasında toplam 19 adet kış turizm merkezi bu sınıfta yer alacak özelliklere sahiptir. Ancak şunun belirtilmesi gerekir ki aynı sınıfta yer alan bu merkezler kendi aralarında birebir aynı özelliklere sahip olmayıp bir takım farklılıklar içermektedir. Bu tesisler daha çok bölgesel merkezler olarak ön plana çıkmaktadırlar. Yakın çevrelerindeki merkezlerin cazibe alanları içerisinde yer almaktadırlar. Günübirlik ziyaretlerin oranının daha yüksek olmasının yanı sıra konaklama imkânlarının mevcudiyeti uzun süreli tatil olanağı da sunmaktadır.

Gördükleri talep, tesis sayısı ve konumları bu grup içerisindeki merkezlerin özellikle birkaç tanesini daha da ön plana taşımıştır. Özellikle konumları itibari ile büyük nüfus kitlelerine yakın olan Kartepe, Elmadağ, Saklıkent ve Davraz kış turizm merkezleri daha fazla gelişim göstermişlerdir. Tablo.5'te bu gruptaki tesislerin tümünün kapasitesi hakkında fikir veren gerekli bilgiler verilmiştir ancak az önce bahsettiğimiz dört tesis hakkında Türkiye'nin kış turizmi açısından daha fazla öneme sahip olmaları dolayısıyla daha ayrıntılı bilgi vermek yerinde olacaktır.

Tablo 5: İkinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kış Turizm Merkezleri ve Genel Özellikleri

Merkez	İlk Açılış	Mekanik Tesis Sayısı	Konaklama Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Yükselti Kuşağı(m)
Kartepe	2005	4	1	750	1300-1600
Elmadağ	1956	1	6	60	1500-1850
Saklıkent	1992	3	3	120	1900-2400
Davraz	1998	5	3	419	1650-2350
Zigana	1997	2	1	100	1850-2200
Yıldıztepe	2011	3	1	80	1500-2100
Ergan Dağı	2013	3	1	300	1780-1970
Eren Dağı	2010	1	1	15	1900-2200
Akdağ	2010	1	1	25	1500-1770
Nemrut	2007	1	1	65	2245-1777
Güzeldag	2003	1	1	??	????-????
Kopdağı	2001	1	1	60	2100-2600
Yolçatı	1997	1	1	60	1650-1890
Bozdağ	1999	3	1	60	1528-2157
Yıldırım Akbulut	1989	1	1	60	1965-2185
Esentepe	1988	1	1	169	1300-????
Çiftkaya	1969	1	1	70	1510-1700
Ovacık	1983	1	1	75	1800-2000
Çambaşı	2012	1	1	25	????-1850

Kaynak: (Demiroğlu, Erişim:12.02.2015)'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Harita 6: Türkiye'nin İkinci Derece Turistik Hizmet Üreten Kış Turizm Merkezlerinin Dağılımı

Kartepe Kayak Merkezi

Kartepe, Kocaeli il sınırları içerisinde Maşukiye belde merkezine 15km, İzmit'e 25km ve İstanbul'a 115km mesafede, Sapanca Gölü'nün batısında Samanlı Dağları'nın Keltepe mevkiinde 1300-1600 m yükselti kuşağında yer almaktadır ve 2005 yılında hizmete açılmıştır. İstanbul, İzmit ve Sakarya gibi önemli nüfus miktarına sahip olan merkezlere bu denli yakın olması merkezin ön plana çıkmasında önemli etkiye sahiptir. Hem bu şehirlerde yaşayan insanlar hem de buraları ziyarete gelen yabancı turistler (özellikle Araplar) hafta sonları gününbirlik yoğun ilgi göstermektedirler ve tesisin kapasitesini zorlamaktadırlar (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014).

Merkezde sadece bir adet otel hizmet vermektedir fakat beş yıldızlı olan bu otel 15 katlı olup 750 yatak kapasitesine sahiptir. Ayrıca Kartepe toplam 4 adet mekanik tesise sahiptir ve bunların 3 tanesi telesiyej, 1 tanesi ise teleskidir. Bu mekanik tesisler merkezin farklı zorluk derecelerine sahip olan 17 adet pistine ulaşımı sağlamaktadır.

Şekil 7: Kartepe Kayak Merkezi Pist Şeması

Kaynak: (<http://www.skiingturkey.com/resorts/kartepe.html>, Erişim:09.02.2015)

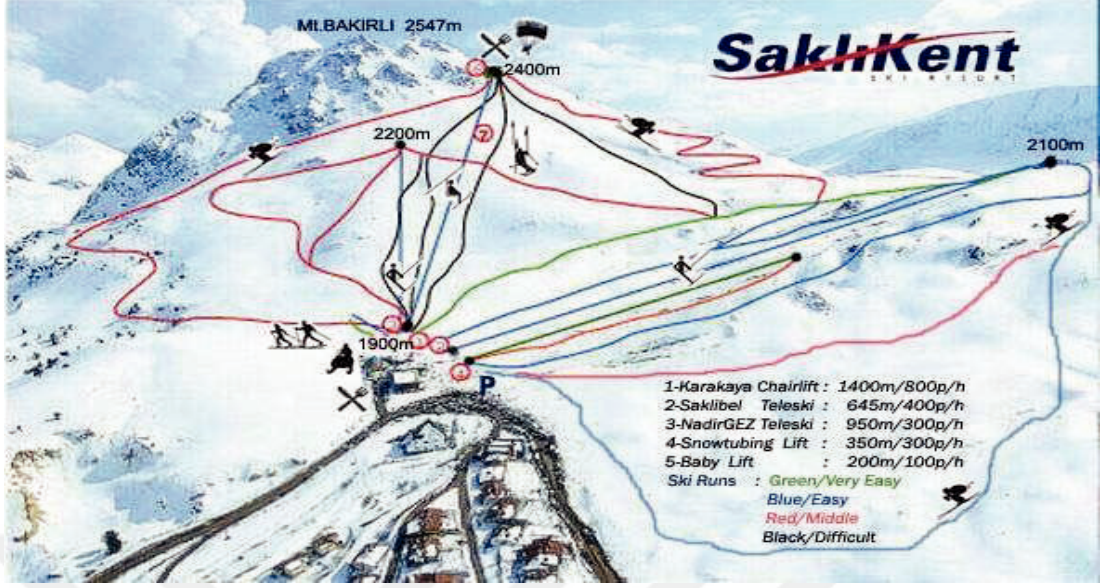
Aralık-Mart ayları arasında yaklaşık dört ay süren kayak sezonunda kar kalınlığı 80-200cm arasında değişmektedir. Sezonun başında toz kar şeklinde olan kar örtüsü sezonun sonuna doğru sulu kara dönüşmektedir (<http://www.tkf.org.tr/tr/kayak-merkezleri/kartepe>, Erişim: 09.02.2015).

Elmadağ Kayak Merkezi

1956 yılında açılmasına rağmen fiziki şartların yetersizliği nedeniyle yeterince gelişim gösterememiş olan Elmadağ Kayak Merkezi, Ankara Şehri'nin 18km güneydoğusunda yer almaktadır. Her ne kadar doğal şartlar yetersiz olsa da Ankara gibi büyük bir şehrin çok yakınında yer alması münasebeti ile Ocak-Mart arasındaki sezon içerisinde gününbirlik olarak yoğun talep görmektedir. Merkezde 60 yatak kapasiteli bir otel mevcuttur. Ayrıca Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile çeşitli üniversitelere ait beş adet konuk evi vardır. 1550-1790 m yükselti kuşağı arasında yer alan pistlere ulaşım 548m uzunluğundaki saatte 720 kişi taşıma kapasiteli teleski ile sağlanmaktadır. Merkezde ortalama kar kalınlığı 30-60 cm arasında değişmektedir (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014).

Saklıkent Kayak Merkezi

Antalya şehir merkezine 50 km uzaklıkta Batı Toroslar'ın Bey Dağları üzerinde 2547 m rakımlı Bakırlı Dağ'ın 1900-2400 m yükselti kuşağında yer almaktadır. 1992 yılında hizmete açılan Saklıkent Kayak Merkezi'nde toplamda 120 yatak kapasiteli üç adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Aynı zamanda kayak merkezi yakınında bulunan Saklıyayla yerleşmesinde bulunan 477 adet kooperatif evlerinin bir kısmı kiralanmaktadır ve bu evler merkezin konaklama ihtiyacına hizmet etmektedir. Öte yandan Saklıkent 970 kişi/saat kapasiteli bir teleferik hattı ile, 750-850 m uzunluğunda iki teleski hattı ile ulaşılan toplam uzunluğu 1750m'yi bulan iki adet piste sahiptir. Aynı zamanda uzunluğu yaklaşık 500m olan bir adet kar kızağı pisti de mevcuttur.

Şekil 8: Saklıkent Kayak Merkezi Pist Şeması

Kaynak: (<http://www.antalyahomes.com/things-to-do/saklikent>, Erişim: 09.02.2015)

Deniz-kum-güneş üçlüsünün dünya çapında üne sahip bir turizm merkezi haline getirdiği Antalya'nın turizm çeşitliliğini artırmış olan Saklıkent Kayak Merkezi'nde kayak sezonu yaklaşık 90-100 gün arasındadır ve bu dönem içerisinde ortalama kar kalınlığı 50-150 cm arasında değişmektedir. Bazı dönemlerde kar yağışlarının yetersiz olması sonucunda kar kalınlığı bu değerlerin altına düşebilmekte ve bu durum gelen turist sayısının azalmasına neden olmaktadır. Ancak, sahada kar örtüsü kalınlığı çoğunlukla 50 cm limitinin üzerindedir. Sonuç olarak kayak sezonunun kısalığı ve kar yağışlarının yetersiz olması gibi durumlar nedeniyle Saklıkent Kayak Merkezi diğer gelişmiş kayak merkezleri ile rekabet edebilecek durumda olmamasına rağmen önemli bir nüfusu barındıran ve gelişmiş bir turizm beldesi olan Antalya'da turizm faaliyet çeşitliliğini artırması açısından önem arz etmektedir (Demiroğlu, Kış Turizmi, 2014) (Doğanay & Zaman, 2002).

Davraz Kayak Merkezi

Davraz Dağı'nın(2635 m) kuzey ve kuzeybatı yamaçları üzerinde, 1600-2200 m yükselti kuşağında yer alan Davraz Kayak Merkezi, Isparta'ya 26 km, Antalya'ya 154 km, Ankara'ya 452 km, İstanbul'a 643 km, İzmir'e 420 km ve Süleyman Demirel Uluslararası Havalimanı'na 58 km, Antalya Uluslararası Havalimanı'na 130 km uzaklıktadır (Ceylan, 2009).

Planlanmasına 1994 yılında başlanan, 1995'te “*Turizm Merkezi*” ilan edilen ve 1997-98 sezonunda yatırımlar tamamlanarak hizmete açılan Davraz kış turizm merkezinde biri beş yıldızlı olmak üzere üç adet konaklama tesisi vardır ve bunların toplam yatak kapasitesi 419 adettir. Aynı zamanda Davraz’a 8 km mesafede bulunan Çobanisa Köyü’nde dört adet toplam 24 yatak kapasiteli köy evi de pansiyon olarak işletilmektedir (Tokgözlü, Temurçin, & Uysal, 2012). Davraz Kayak Merkezi’nde ilk telesiyej hattının başlangıç istasyonu 1.670 m’de kurulmuş olup, 1211 m’lik bir uzunluğa ve saatte 1000 kişi taşıma kapasitesine sahiptir. Telesiyej 1960 m’de yer alan üst istasyona yaklaşık 10 dakikada ulaşmaktadır. Üst İstasyonun batısında dağ kafeteryası güneyinde 1965 m yükseltide yer alan ve 2006- 2007 sezonunda hizmete giren ikinci telesiyej hattı ise 936 m’lik bir uzunluğa sahiptir. Ayrıca dağ kafeteryasının güneybatısında ve yaklaşık bir kilometre mesafede yer alan teleski (T Bar), 1950 metreden 2150 metreye ulaşmakta ve sadece kayakçılara ve snowboardculara hizmet vermektedir. İki adet Baby Lift hattının uzunluğu ise 300 metredir. Isparta Valiliğince işletilen mekanik tesisler dışında; 3 adet dağ kafeteryası, 5 adet kar motoru, 1 adet Snowtrack, 3 adet kayak ve elbise kiralanabilecek ya da satın alınabilecek tesis kış mevsimi süresince turizm merkezini ziyaret edenlere hizmet vermektedir (Ceylan, 2009).

Şekil 9: Davraz Kayak Merkezi Pist Şeması

Kaynak: (<http://www.snow-forecast.com/resorts/Davraz>, Erişim: 09.02.2015)

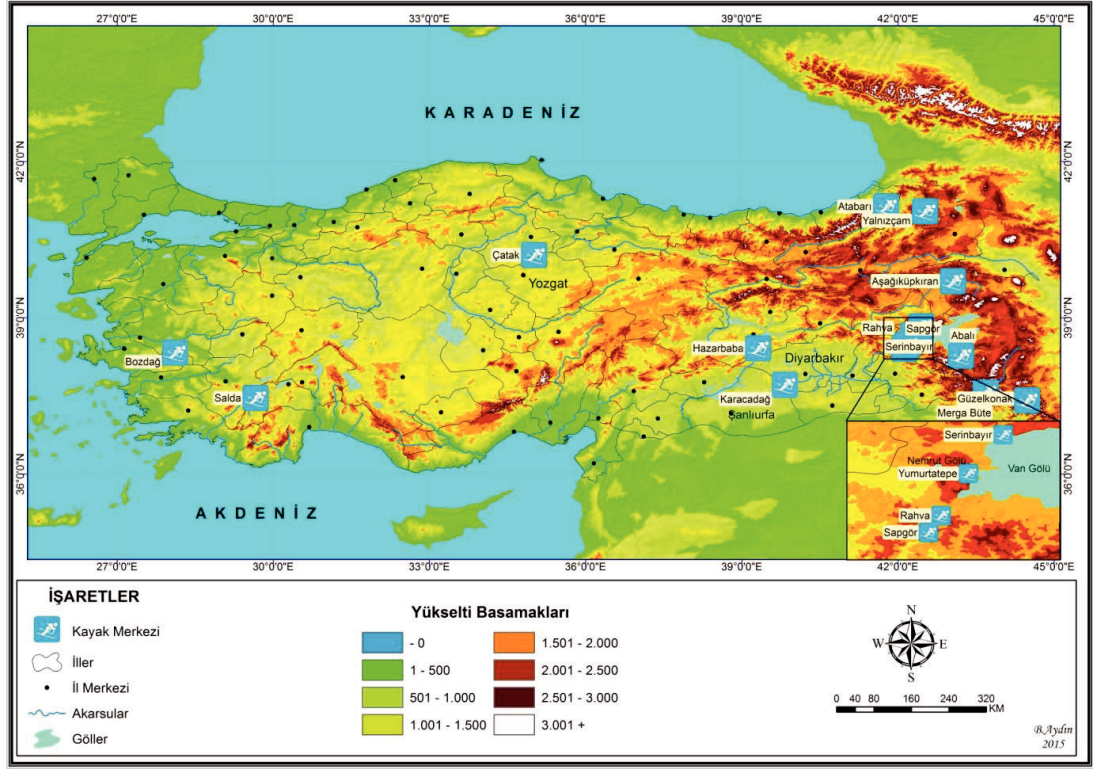
Uluslararası Kayak Federasyonu (F.I.S.) kural ve tanımlarına uygun niteliklerde yarışma ve serbest kayak pistlerine sahip olan Davraz Dağı'nda yapılan kayak türleri; Kuzey Disiplini, Alp Disiplini, Tur Kayağı ve Snowboard olup kayak pistlerinin toplam uzunluğu yaklaşık 8 kilometre kadardır (Tokgözlü, Temurçin, & Uysal, 2012).

2.6.2.3. Üçüncü Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezleri

Üçüncü derece turistik hizmet üreten kış turizm merkezleri herhangi bir konaklama imkânının bulunmadığı, sadece düzenlenmiş pistler ve düşük kapasiteli mekanik tesislerin yer aldığı, daha çok yerel nitelik taşıyan kayak merkezleridir. Daha çok kuruldukları yerin hemen yakınındaki yerleşmelerin günübirlik sayfiye alanı durumundadırlar. Bu çalışmada Türkiye'nin kayak merkezlerinden 16 adeti belirttiğimiz kıstaslara göre bu sınıfa dâhil edilmiştir. Aşağıdaki haritada da görüldüğü üzere bu sınıfta yer alan tesislerin çoğunlukla Türkiye'nin doğusunda yer aldığı görülmektedir. Doğal şartlar itibari ile daha elverişli şartlara sahip olan Doğu Anadolu'da bu merkezlerin yeterince gelişmemesinin başlıca sebepleri şunlardır;

- Tesislerin yakınında yüksek nüfus miktarlarına sahip yerleşmelerin bulunmaması,
- Özellikle 1980'den sonra başlayan güvenlik sıkıntıları,
- Ulaşım imkânlarının yetersiz oluşu,
- Yanlış yer seçimi ve doğal şartların yetersizliği,
- Tesislerin bulunduğu sahada yaşayan insanların ekonomik düzeylerinin düşük olması
- Bölgede kayak kültürünün oturmamış olması şeklinde sıralanabilir.

Güneydoğu Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yer alan Hazarbab, Karacadağ, Salda ve Bozdağ tesislerinin büyük kayak merkezleriyle rekabet edecek oranda gelişmemesinin sebebi ise bu alanlarda kar yağışlarının yetersiz oluşu ve kayak sezonunun oldukça kısa olmasıdır.

Harita 7: Türkiye'nin Üçüncü Derece Turistik Hizmet Üreten Kayak Merkezlerinin Dağılışı

Hemen hemen aynı özellikleri paylaşan bu merkezlerle ilgili genel bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: Üçüncü derecede turistik hizmet üreten kayak merkezleri

Merkez	İlk Açılış	Mekanik Tesis Sayısı	Konaklama Tesis Sayısı	Yükselti Kuşağı
Karacadağ(Diyarbakır)	1998	1	0	1950-2210
Hazarbaba(Elazığ)	1999	1	0	1800-2210
Otluca(Hakkari)	2000	1	0	-----
Yumurtatepe(Bitlis)	2002	0	0	-----
Abalı (Van)	2005	2	0	1880-2100
Serinbayır(Bitlis)	2006	0	0	-----
Sapgörü(Bitlis)	2007	0	0	1600-1800
Atabarı(Artvin)	2009	1	0	1730-2047
Rahva(Bitlis)	2009	2	0	-----
Yalnızçam(Ardahan)	2009	1	0	-----
Aşağıküpüran(Ağrı)	2010	1	0	-----
Güzelkonak(Hakkari)	2012	1	0	-----
Merga Büte(Hakkari)	2012	1	0	-----
Salda(Burdur)	2012	1	0	1910-2054
Bozdağ(İzmir)	2014	1	0	1528-2157
Çatak(Çorum)	1991	0	0	-----
Kurubaş(Van)	????	0	0	-----
Yoğunyokuş(Sivas)	????	0	0	-----
Yıldız Dağı(Sivas)	2015	4	0	2330-1738

Kaynak: ((Demiroğlu, Erişim:12.02.2015)'den yararlanılarak hazırlanmıştır

2.6.2.4. Diğerleri

Bu başlık altında yukarıda üç sınıfa ayırarak incelediğimiz kayak merkezlerine ek olarak farklı yapısal özelliklere sahip tesisler incelenecektir.

Torium Snowpark: İstanbul Torium Alışveriş Merkezi içerisinde yer alan Türkiye'nin ilk kapalı kar eğlence merkezi Snowpark'ta dört mevsim kış sporları yapabilmek mümkündür. 4500 m² alana sahip Snowpark; 9 adet parkurda Snowtubing ve 135 metrelik pistte Snowrafting yapma imkanı sunmaktadır. İçerisinde kızaklı tüp kaydırak, 55 metre uzunluğunda 3 sıçrama rampalı snowboard parkuru, çift ahşap kızak rampası, halatlı dağ tırmanışı, kayak eğitim parkuru ve kar oyun alanı bulunan Snowpark'ın kayak ve snowboard eğitimleri vermeye uygun pistleri de bulunmaktadır (<http://www.torium.com.tr/bi-eglenec.html>, Erişim:10.12.2015).

Gazelle: Bolu Karacasu mevkiinde bulunan Gazelle Resort Otel bünyesinde 2012 yılında kauçuk malzeme ile kaplanmış 100m uzunluğunda yapay pist oluşturulmuştur (<http://www.sonhaberler.com/sentetik-pistte-yilin-12-ayi-kayak-156660h.htm>, Erişim:09.02.2015).

Erikçe: Gaziantep'te 2014 yılında hizmete açılan toplamda 7400 metre kare çim kayağı alanı üzerine kurulan tesiste 240 m uzunluğunda profesyonel ve 160m uzunluğunda amatör olmak üzere 2 adet pist bulunmaktadır (<http://www.hurriyet.com.tr/spor/diger/26024925.asp>, Erişim: 09.02.2015).

Heliski Alanları: Kayakla ilgili hiçbir altyapısı olmayan yerlerde kayak yapmak için, kayakçıların konakladıkları yerlerden helikopterle alınıp, kayak yapılacak yüksek zirvelere bırakılması ve ardından da kayakçıların kayarak indikleri yerlerden helikopterle tekrar alınarak, konaklama yerlerine geri götürülmeleri ile gerçekleştirilen yüksek adrenalli ve tehlikeli bir kış sporu olan heliski faaliyeti ülkemizde özellikle Karadeniz Bölgesi'nde Kaçkar Dağları üzerinde gerçekleştirilmektedir. Turkey Heliski tarafından Rize'nin Ayder, İkizdere, Yaylalar, Kavrun ve Anzer yaylalarına heliski aktiviteleri düzenlenmektedir (Zaman & Birinci, 2009) (<http://www.heliski.pro/en/index.php>, Erişim: 09.02.2015).

Çamardı-Demirkazık: 1992 yılında Turizm bakanlığı tarafından Dağcılık ve Trekking alanı ilan edilen (www.camardi.bel.tr, Erişim:09.02.2015) bölgede kış sporlarına yönelik herhangi bir tesisleşme olmasa da çeşitli serbest kayak stillerinin uygulandığı bir alan konumundadır.

Tablo 7: Farklı yapısal özelliklere sahip kış sporu alanları

Merkez	İlk Açılış	Durumu	Mekanik Tesis Sayısı	Konaklama Tesis Sayısı
Torium(İstanbul)	2011	Kapalı yapay pist	0	0
Gazelle(Bolu)	2012	Kuru kayak pisti	0	0
Erikçe(Gaziantep)	2014	Kuru kayak pisti	0	0
Ayder	2005	Heliski	0	0
İkizdere	2005	Heliski	0	0
Yaylalar	2005	Heliski	0	0
Kavrun	2000	Heliski	0	0
Anzer	2000	Heliski	0	0
Çamardı-Demirkazık	????	Dağcılık ve Tur Kayağı Mekanik tesisleşme yok	0	0

2.6.2.5. Atıl Durumda Olan Kış Turizm Merkezleri

Tüm ekonomik faaliyet alanlarında olduğu gibi turizm alanında da yatırım yapılırken yer seçimi oldukça büyük öneme sahiptir. Kış turizm tesis yatırımları yapılmadan önce mutlak göz önünde bulundurulması gereken çeşitli hususlar vardır. Bu hususların başında “*doğal ortam şartlarının uygunluğu, yapılan yatırımı talep edecek kayak kültürüne sahip pazar kitlesine yakınlık, güvenlik kaygılarından arındırılmış bir ortam ve yatırımı tamamlayabilecek sermaye ve iradeye sahip olma*” gelmektedir. Bu hususlar göz önüne alınmadığında ise aşağıdaki haritada konumları gösterilen merkezlerde olduğu gibi yatırımlar boşa gitmekte, birçok faydalı işe harcanabilecek milyonlarca lira adeta çöpe atılmaktadır.

ul
e g
m
da
4/
ent
rin
e E
EL
den
u.

Tablo 8: Türkiye'nin atıl durumda kalmış kış turizm merkezleri

Merkez	Genel Bilgiler	Durumu	Mekanik Tesis	Konaklama Tesis
Çamlıçatak(Ardahan)	1995 yılında açıldıktan sonra atıl kalmıştır.	Atıl	0	0
Zado(Ağrı)	İldeki ilk tesis, ödenek yokluğu nedeniyle faaliyete geçmeden kapatılmıştır.	Atıl	0	0
Kığı(Bingöl)	1988 yılında açıldıktan sonra atıl kalmıştır.	Atıl	0	0
Saçinka(Artvin)	Mekanik tesisleri Atabarı'na (Artvin) taşındı.	Atıl	0	0
Bubi(Ağrı)	Mekanik tesisleri Kop Dağı'na (Bayburt) taşındı.	Atıl	0	0
Toros(Niğde)	Heliski (sürdürülüyor)	Atıl	0	0
Mall of Istanbul	İnşa halinde kapalı yapay pist yatırımı, iptal edildi.	Atıl	0	0
Kar Ada(Antalya)	Kapalı yapay pist projesi, arazi bulunamadığı için askıya alındı	Atıl	0	0
Demirtaş(Bursa)	Çim Kayağı alanı	Atıl	0	0
Yama Dağı	1993 yılında önerildi, yatırımlar son aşamada ancak daha açılmadan atıl kalmış durumda	Atıl	0	0
Elmalı	1994'te temeli atıldı, 2011'de Karboğazı'na tevsi edildi	Atıl	0	0
Bor	Biatlon tesisi, 2009'da başlanmış ancak yarım kalmış	Atıl	0	0
Darboğaz	İlk öneri 1964, yatırım yarım kalmış durumda	Atıl	0	0

2.6.2.6. Planlama Aşamasında Olan Kayak Merkezleri

Türkiye kış sporları turizmi açısından sahip olduğu kaynakların farkına varmaya başlamış, kış turizm yatırımlarına olan ilgi hem merkezi yönetim açısından hem de yerel yönetimler açısından artmaya başlamıştır. Bu bağlamda merkezi yönetim 2023 Turizm Stratejisi kapsamında kış turizmine ayrı bir yer vermiş ve özellikle Doğu Anadolu odaklı bir kış turizm stratejisi geliştirmiştir. 2023 Türkiye Turizm stratejisi metni içerisinde kış turizmi ile ilgili aşağıdaki hedefler belirlenmiştir:

- Ülkemizde kış turizmine elverişli alanların tespiti ve değerlendirmesi için kapsamlı bir analiz çalışması yapılacaktır.

- Varış noktası olabilecek şekilde belirlenen kış turizm bölgeleri ile termal turizm, kültür ve kongre turizmi, dağ ve doğa turizmi gibi alternatif turizm türleri birlikte değerlendirilecek ve geliştirilecektir.
- Öncelikli olarak geliştirilecek alanlar kapsamında, ilgili yerel yönetimler ve Valilik ile işbirliği içerisinde yapılacak planlama çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanacak arazi tahsis teşvikleri, altyapı çalışmaları ile geliştirilecektir.
- Kış turizminin gelişimi için, iç turizm teşvik edilerek gençler daha fazla bu spora yönlendirilecektir.

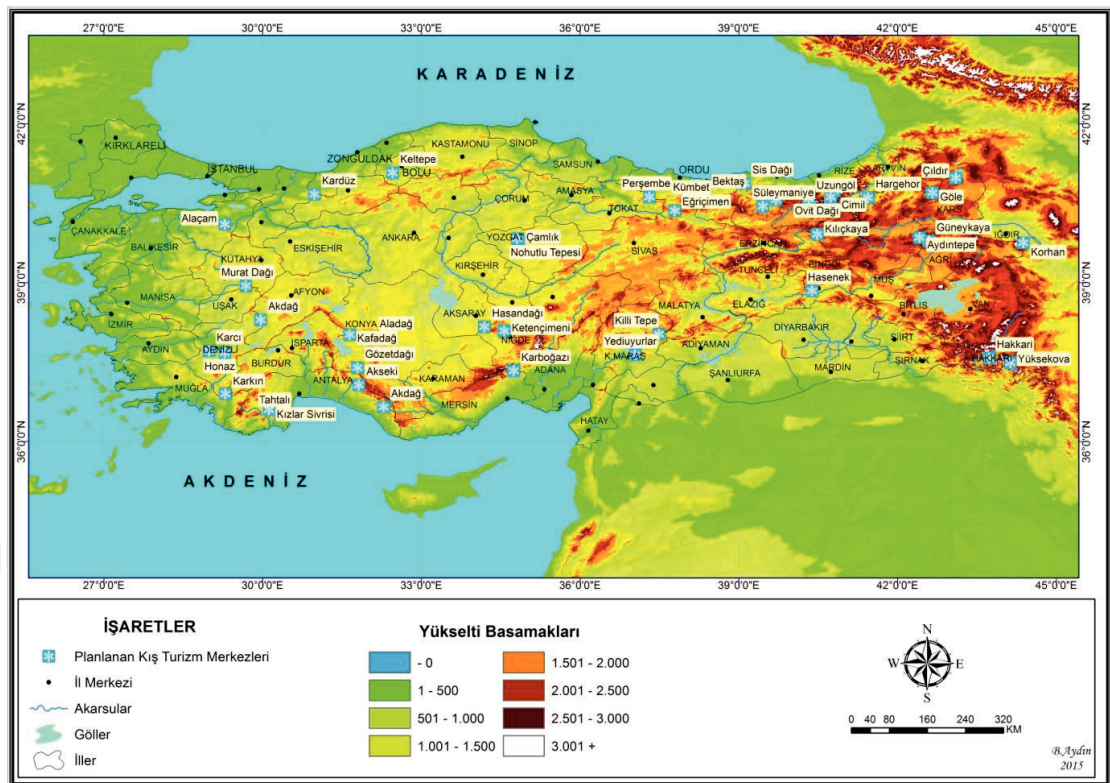
Bu hedeflere ulaşmak için 2023 Turizm Stratejisi içerisinde belirlenen yöntemler ise aşağıda verilmiştir.

- Kış turizmi master planı hazırlanacaktır.
- Tesislere karayolu ya da liftlerle ulaşım kolaylaştırılacak, bunların gerektirdiği inme, binme, bekleme ve otopark gibi alanlar yeterli büyüklükte ve işlevsellikte planlanacaktır.
- Konaklama tesisleri ile kayak pisti arasındaki mesafeler etüt edilerek, pistlerden doğrudan tesislere ulaşılabilir olacaktır.
- Kayak alanı kapasitesine uygun yeterli ve nitelikli konaklama tesisleri planlanacaktır.
- Tüm kayak merkezi için gerekli su, elektrik, ısıtma, kanalizasyon, çöp toplama gibi altyapı gereksinimleri iyi etüt edilerek planlanacaktır.
- Kayak merkezi-kent merkezi ve diğer turizm odakları arasında ulaşım bağlantıları iyileştirilecektir.
- Uluslararası standartlar dikkate alınarak kayak pistleri düzenlenecektir.
- İlgili Valilikler ve yerel yönetimler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda ulusal ve uluslararası yarışmaların düzenlenmesi sağlanacak ve tanıtım yapılacaktır.

Ayrıca 2023 Turizm Stratejisi içerisinde “*Belli bir güzergâhın doğal ve kültürel dokusunun yenilenerek belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi*” amacıyla turizm gelişim koridorları oluşturulması hedeflenmiş ve bu bölüm içerisinde Kış Turizm Koridoruna da yer verilmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki kararlar alınmıştır.

- Kış Turizmin geliştirilmesi amacıyla çalışmaları sürdürülen “Kış Turizm Master Planı” kapsamında Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illerini kapsayan bölgedeki mevcut ve potansiyel kış turizm merkezleri dikkate alınarak oluşturulan koridor boyunca yer alan, doğal, kültürel ve tarihi çekim kaynakları yakın çevredeki diğer değerlerle ilişkilendirilecek ve bölgenin kış turizmine hizmet verebilecek turizm çeşitliliği sağlanacaktır.
- Erzurum, Erzincan, Kars, Ağrı ve Ardahan illerindeki Erzurum Konaklı ve Gez bölgeleri ile Ilıca Termal Merkezleri’nde yeni konaklama alanları oluşturulacaktır. Kars şehir merkezi ve Sarıkamış’ta mevcut kent dokusu da konaklama üniteleri şeklinde değerlendirilerek, kış, kültür, termal ve şehir turizmi konaklama birimleri ile bölgede mevcut konaklama kapasitesinin niteliği artırılarak konaklama kapasitesi geliştirilecektir (Türkiye-Turizm-Stratejisi-2023, Erişim:16.02.2015).

Merkezi yönetimin bu ilgisine ek olarak yerel bazda gerek belediyeler gerekse valilikler kendi bölgelerinde sahip oldukları kaynakları değerlendirerek kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla projeler üretmeye başlamışlardır. Aşağıdaki haritada da görüldüğü üzere hem merkezden hem de yerelden hazırlanmış çok sayıda planlama aşamasında olan, planlaması tamamlanmış ve yatırım bekleyen ya da inşası devam eden potansiyel kış turizm merkezleri mevcuttur.

Harita 9: Türkiye'nin Planlama ve İnşa Aşamasında Olan Kış Turizm Merkezleri

Fakat şunu da ayrıca belirtmek gerekir ki planlama ya da yatırım aşamasında olan bu merkezlerin bir önceki bölümde bahsettiğimiz merkezlerle aynı kaderi paylaşmamaları için orada belirttiğimiz kriterleri göz önünde bulundurmamak zorundadırlar. Yatırımların boşa gitmemesi için planlama aşamasında gerek doğal şartların gerekse beşeri şartların yeterliliği iyi ölçülmeli ve eksik yönler göz ardı edilmeden dikkate alınmalıdır.

Yukarıda bahsettiğimiz özelliklere sahip olan 39 adet alan aşağıdaki tabloda genel bilgilerle birlikte gösterilmiştir. Bu alanlar istenilen düzeyde verimliliğe sahip bir şekilde kış turizm merkezlerine dönüştürüldüğünde Türkiye'nin kış turizm pazarına büyük bir katkı sağlayarak yerli ve yabancı turist sayısında önemli bir artış olacaktır.

Tablo 9: Türkiye'nin Planlama ve İnşa Aşamasında Olan Kış Turizm Merkezleri

Merkez	Durumu
Cimil	İkincil merkez olarak önerildi, önemli heliski merkezi
Ovit Dağı	2008'de Kış Turizmi Merkezi ilan edildi, planlanıyor
Uzungöl	İlk tespitler 1992 ve 1995 yıllarında, halen öneri halinde
Çakırgöl Dağı	2004'te KTM ilan edildi, planı hazır, yatırımcı aranıyor
Süleymaniye	2010'da KTM ilan edildi, İnşası devam ediyor.
Sis Dağı	İlk tespit 2004'te, 2011'de Turizm Merkezi ilan edildi
Kümbet	DOKA önerisi: Kayak sporuna uygun turistik yayla
Bektaş	DOKA önerisi: Kayak sporuna uygun turistik yayla
Perşembe	DOKA önerisi: Kayak sporuna uygun turistik yayla
Eğriçimen	Koyulhisar Belediyesi nezdinde öneri durumunda
Hasarek	2010 yılında önerildi, İnşa halinde
Hakkari	2023 Turizm Stratejisi Kış Turizmi Gelişim Odağı
Yüksekova	2023 Turizm Stratejisi Kış Turizmi Gelişim Odağı, güvenlik sorunlarının çözülmesi koşul olarak gösterilmekte
Güneykaya	2002'den beri atıl, 2012 yılında yenileme başlatıldı
Aydıntepe	İlk tespit 2000 yılında, orta vadede gelişim önerisi
Korhan	İlk tespit 2000'de, dağcılıkla beraber ele alınmaktadır
Kılıçkaya	İlk tespit 2000 yılında, "iniş" kayağı önerisi
Göle	Spor ve turizm amaçlı iki kayak alanı önerisi
Çıldır	Göl çevresiyle bütüncül bir turizm planlaması önerisi
Hasandağı	İlk inceleme 1980, 1990 KTM ilanı, tesisler işlemiyor
Ketençimeni	İlk öneri 2007, yatırım "kayak-otlak ikilemi"ne takıldı
Karboğazı	İlk öneri 1965, 2006 KTM ilanı, planlama sürüyor
Yedikuyular	Yerel kayak alanı olarak planlama çalışmaları sürmekte
Killi Tepe	Fiziki açıdan potansiyel kayak merkezi
Akdağ	İlk öneri 1992, 1999 yılında KTM ilanı, gelişme yok
Akseki	2005 yılında KTM ilan edimiş ancak gelişme yok
Gözetdağı	Seydişehir Belediyesi'ne yönelik öneri halinde
Aladağ	Nisan 2012'de İl Özel İdaresi yatırım programına alındı
Kafadağ	Nisan 2012'de İl Özel İdaresi yatırım programına alındı
Dedegöl	2000'li yıllarda kayak merkezi kurulmasına yönelik öneri
Tahtalı	2007 yılında ziyaret amaçlı bir teleferik hizmete girdi
Kızlar Sivrisi	İki farklı proje önerilmiş ancak henüz bir gelişme yok
Karkın	Karagöz Yaylası'ndan zirveye potansiyel tespiti
Honaz	1995 yılında Milli Park statüsü aldı, planlama sürüyor
Karcı	Gökbel Tepesi mevkinde potansiyel tespiti mevcut
Murat Dağı	Kaplıca turizmini tamamlayıcı bir proje önerisi
Alaçam	İlk öneri 1988, orman vasfına yönelik çelişki çözülmeli
Kardüz	Kış Turizmi Çalışma Gurubu incelemeleri tamamlandı.
Keltepe	İlk öneri 2005, yakın zamanda yatırım programına alınması bekleniyor

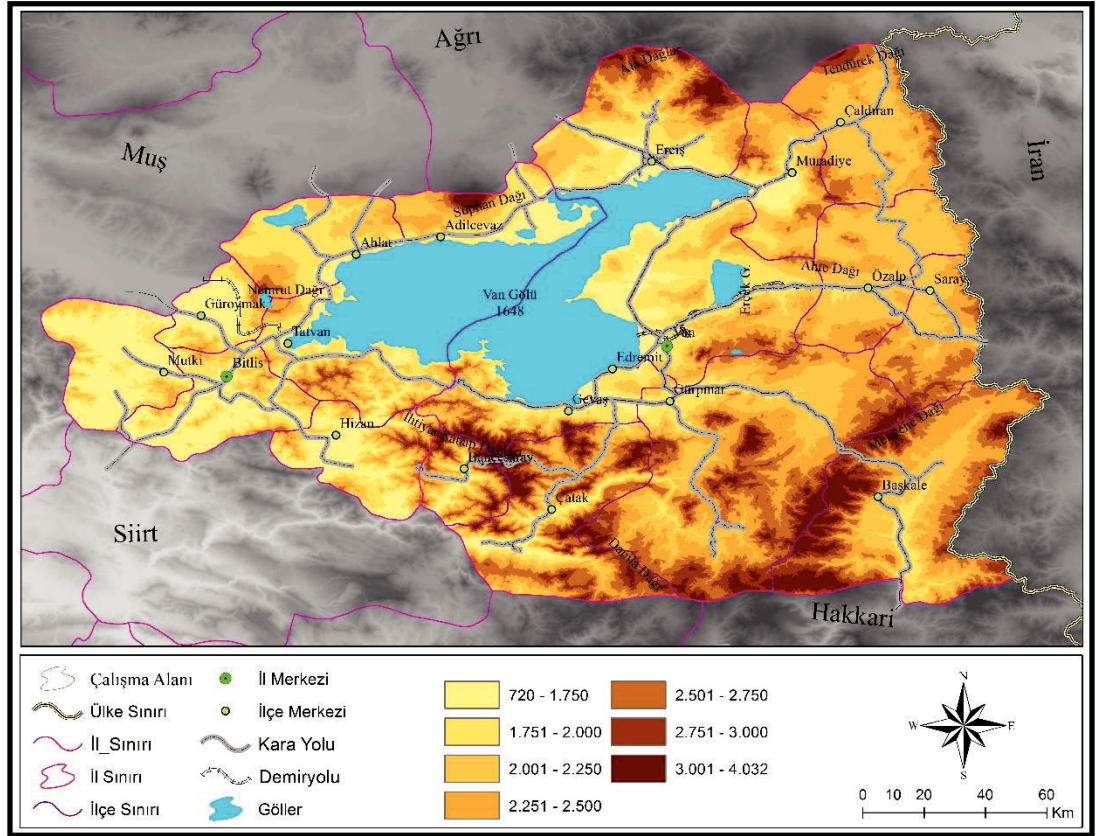
Kaynak: (Demiroğlu, Erişim:12.02.2015)'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIŞ TURİZMİ AÇISINDAN VAN VE BİTLİS İLLERİNİN DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

3.1. YER ŞEKİLLERİ

Kış turizmi açısından önemli olan morfolojik üniteler dağlık alanlardır. Nitekim dağlık alanların uygun eğim, bakı ve yükselti koşullarına sahip olması kış turizminin o alanda başlaması için bir potansiyel sunmaktadır. Bu bakımdan dağlık alanların 1600 ile 2000 metre arasında yükseltiye sahip olması ulusal ve uluslararası kuruluşlarca kış turizmi açısından uygun olarak belirtilmektedir. (Doğaner, 1997:19)

Harita 10: Çalışma alanının topoğrafya haritası

Van ve Bitlis illerinin toplam arazisinin yaklaşık %76 kadarı 1600-2000 metreler arasında yer almaktadır. Söz konusu oran Van İl'inde %28 iken, Bitlis İl'inde %48'e yükselmektedir. İfade edilen oranların toplam alan içerisinde oldukça

fazla yer kaplaması çalışma alanlarının kış turizm potansiyelini arttıran önemli faktörlerin başında gelmektedir. 3000 m üzerindeki alanlar Van da %5, Bitlis'te ise %1'dir. Ortalama yükselti il bazında ele alındığında Van'da 2307 m iken Bitlis'te 1863 metredir.

Van ve Bitlis illeri, sınırları içerisinde yer aldıkları Doğu Anadolu Bölgesi ile uyumlu olarak yüksek reliefe sahiptir. Sahadaki dağlar kıvrım ve volkanik olmak üzere iki farklı oluşuma sahiptir. Volkanik dağlar Van Gölü'nün kuzey, kuzeydoğu ve batısında yer almaktadır.

Genel olarak bakıldığında Van İli, ovalar ve geniş tabanlı vadiler bir kenara bırakılırsa yüksek yeryüzü şekillerinden oluşmaktadır. (Ardel, Van Gölü, 1944, s. 206) Nitekim il topraklarının %53'ü dağlar, %33'ü platolar ve %14'ü ovalar ile kaplıdır. Bu morfolojik ünitelerden dağlar ilin kuzey ve güneyinde, yüksek platolar ise doğusunda yer almaktadır. İlin batı bölümünde ise 3574 km²'lik alanıyla ülkemizin en büyük gölü niteliğindeki Van Gölü bulunmaktadır (Al & vd, 2011).

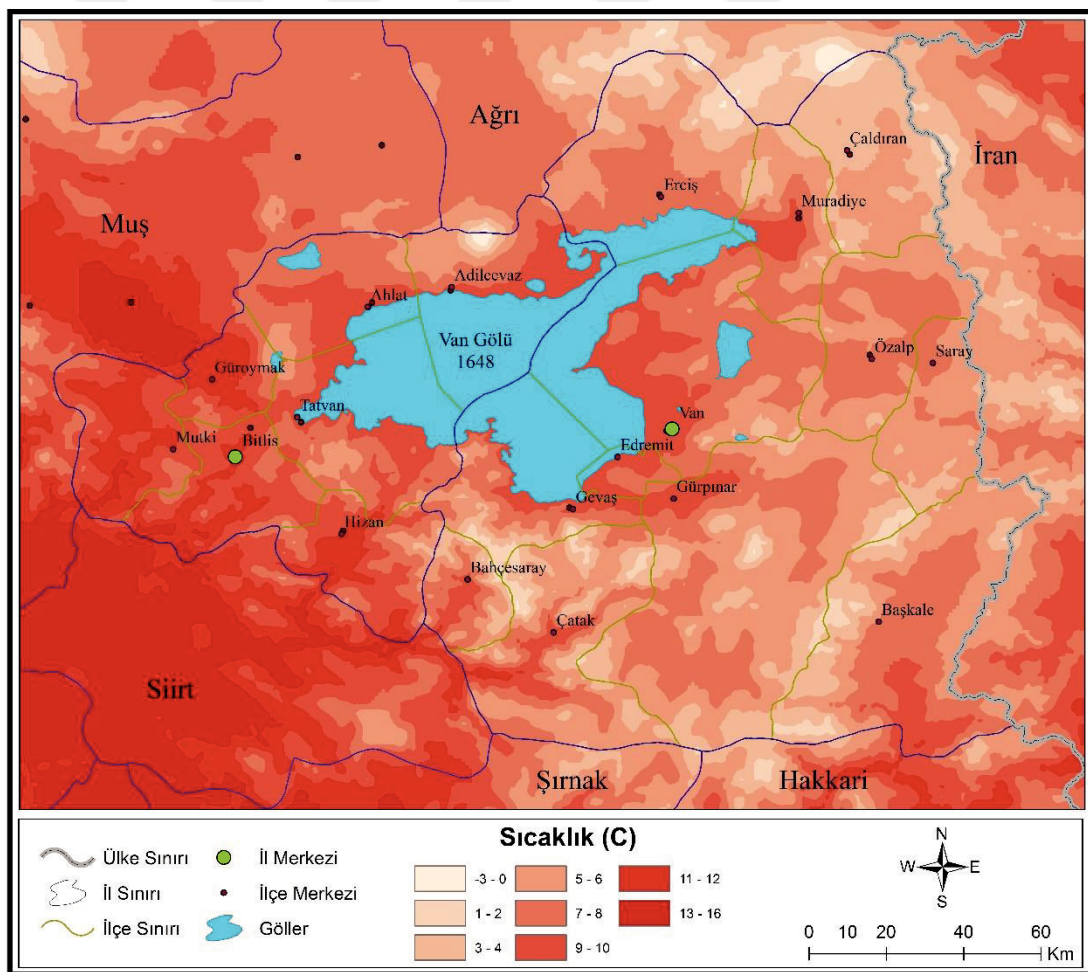
Genel hatlarıyla bakıldığında ilin güneyinde yer alan dağlık kütlelerin başlıcaları; Güneydoğu Torosların devamı niteliğindeki İhtiyarşahap Dağları, Mevzi Dağı (3445 m), Koçkiran Dağı (3326 m), Merkez Dağı, Başkale Dağı (3665 m) ve Mengene Dağı (3610 m)'dir. İlin doğusunda ise kabaca Van Doğusu Dağları yer almaktadır. Kuvaterner'deki Neotektonik dönem içerisinde oluşan volkanlardan Aladağlar ve Tendürek Dağı (3533m) ilin kuzey kesiminde bulunmaktadır.

Yeryüzü şekilleri açısından Bitlis İli'nin %71'ini dağlar, %16'sını platolar % 3'ünü yaylalar ve %10'unu ovalar oluşturmaktadır (Seferbey & vd, 2000-2005, s. 11). Dolayısıyla il Van'dan daha dağlık bir araziye sahiptir. Tıpkı Van gibi Bitlis'in de güneyinde yükseklikleri genellikle 2000 metrenin üzerinde olan Güneydoğu Toroslar'ın devamı niteliğindeki dağlar bulunmaktadır. Bu dağların önemli yükseltileri batıdan doğuya doğru Kırmızıtaş Tepe (2607 m), Karataş Tepe (2609 m), Ziyaret Dağı (3002 m) ve Handağı Tepesi'dir. Bu sıradağların güneyinde Kavuşşahap Dağları bulunmaktadır (Uluer, 2009, s. 23).

Ülkemizin en yüksek ikinci dağı olan Süphan Dağı (4058 m) ilin kuzeydoğusunda yer almaktadır. Bir bölümü il sınırı içerisinde yer alan Van

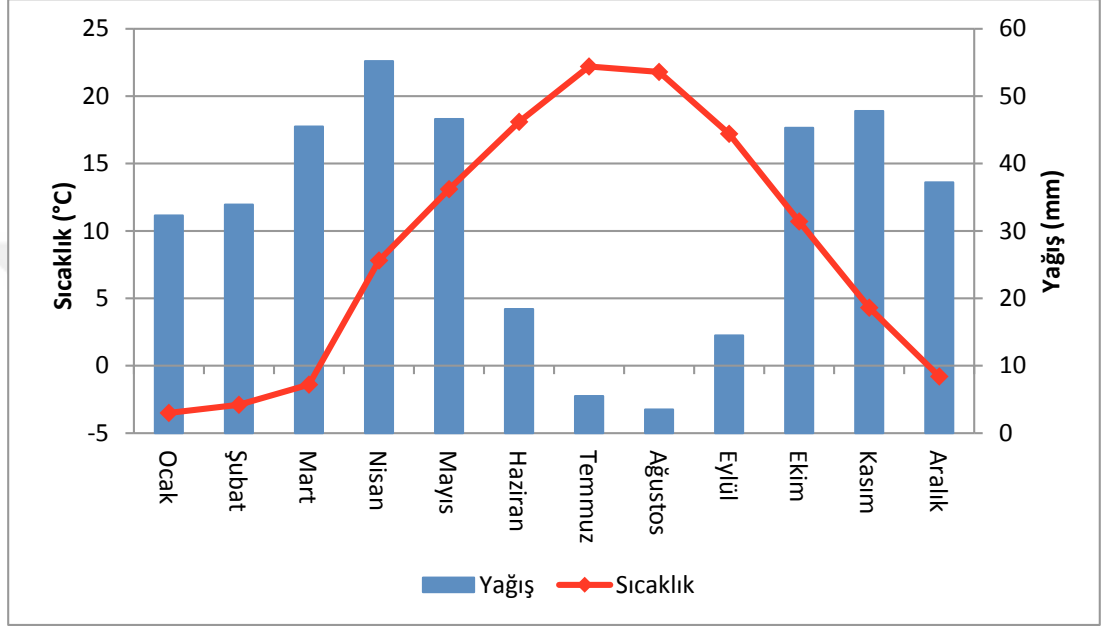
göl kıyısında bulunan yerleşim alanlarında kış mevsiminin daha ılık, yaz mevsiminin ise daha serin geçmesine neden olmaktadır.

Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınan uzun yıllık veriler neticesinde Van İli'nin ortalama sıcaklığı 8,9 °C, Bitlis İli'nin ortalaması ise 9.5 °C'dir. Karasal iklimin neticesi olarak mevsimler arasında bu değerde önemli farklılıklar yaşanmaktadır. Nitekim Van'da yaz aylarının ortalama sıcaklığı 21 °C, kış aylarının ortalama sıcaklığı -2 °C'dir. Bitlis İli'nde de benzer değerler görülmektedir. Genel olarak tüm karasal iklim bölgelerinde olduğu gibi her iki ilde de en sıcak mevsim yaz mevsimi, en soğuk mevsim ise kıştır. Bu bakımdan bahsi geçen mevsimlerdeki öncü aylar Haziran ve Ocak'tır. Sonbahar ve ilkbahar ise her iki ilde de siliktir (Ardel, 1944, s. 98).

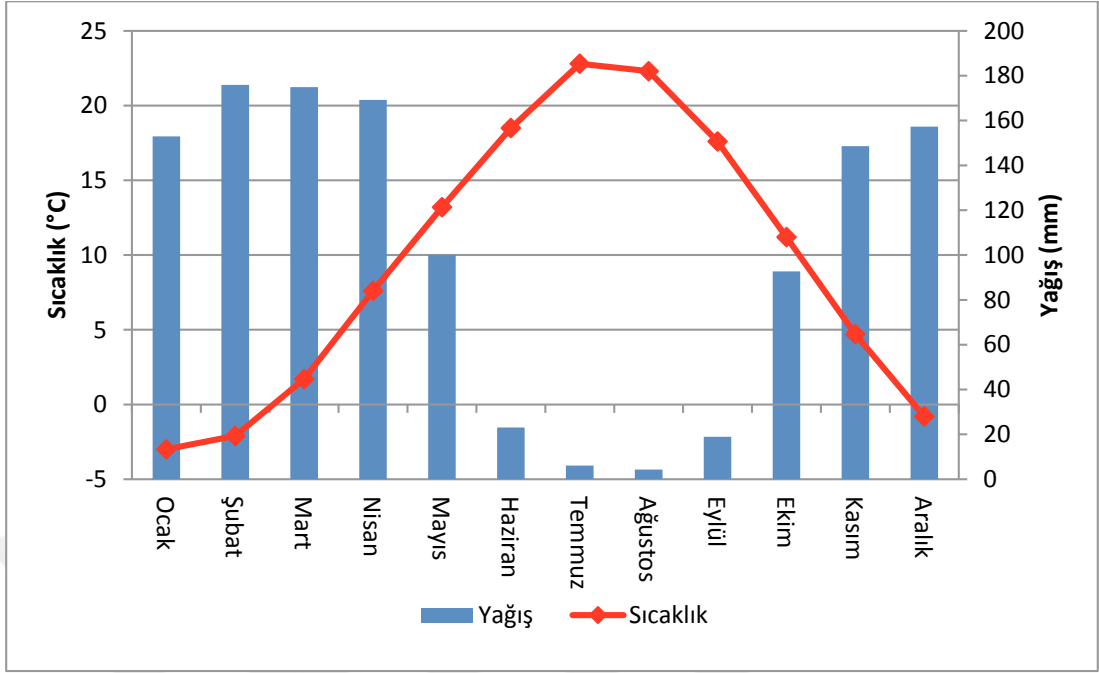
Harita 13: Sahanın ortalama sıcaklık haritası

Van ve Bitlis illerine yağış en fazla kış ve ilkbahar mevsimlerinde düşmektedir. Bu bakımdan Van İli Bitlis'e nazaran daha şanssızdır. İl genelinde, özellikle Van Merkez'de bu değer en düşük düzeylerde seyretmektedir. Nitekim uzun yıllık ortalamalara göre şehrin ortalama yağış miktarı 398,2 mm'dir. İl ortalaması ise 386 mm.dir.

Grafik 5: Van İli Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerlerinin Aylara Göre Değişimi
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

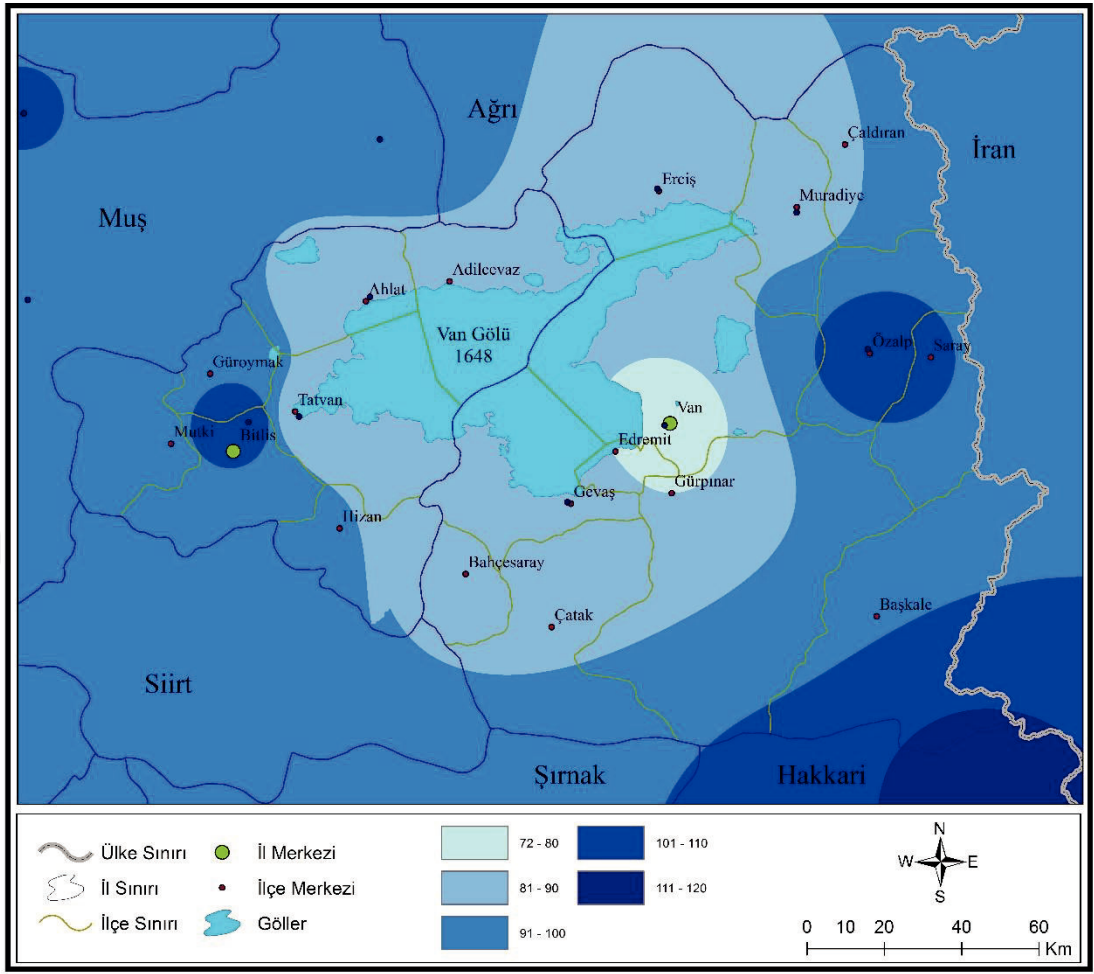
Yağış bakımından daha elverişli koşulların bulunduğu Bitlis'te en fazla yağış Merkez'e, en az yağış ise Ahlat'a düşmektedir (Seferbey & vd, s. 29). Akdeniz'den gelen nemli hava kütlelerinin rahatlıkla sokulabildiği Bitlis Gediği'nin tam karşısında yer alan Tatvan da bu bakımdan ayrı bir yere sahiptir. Gerçekten de Tatvan'ın uzun yıllık ortalama yağış miktarı 820,1 mm'yi bulmaktadır. İlin toplam yağış miktarı ise 1224 mm.dir.

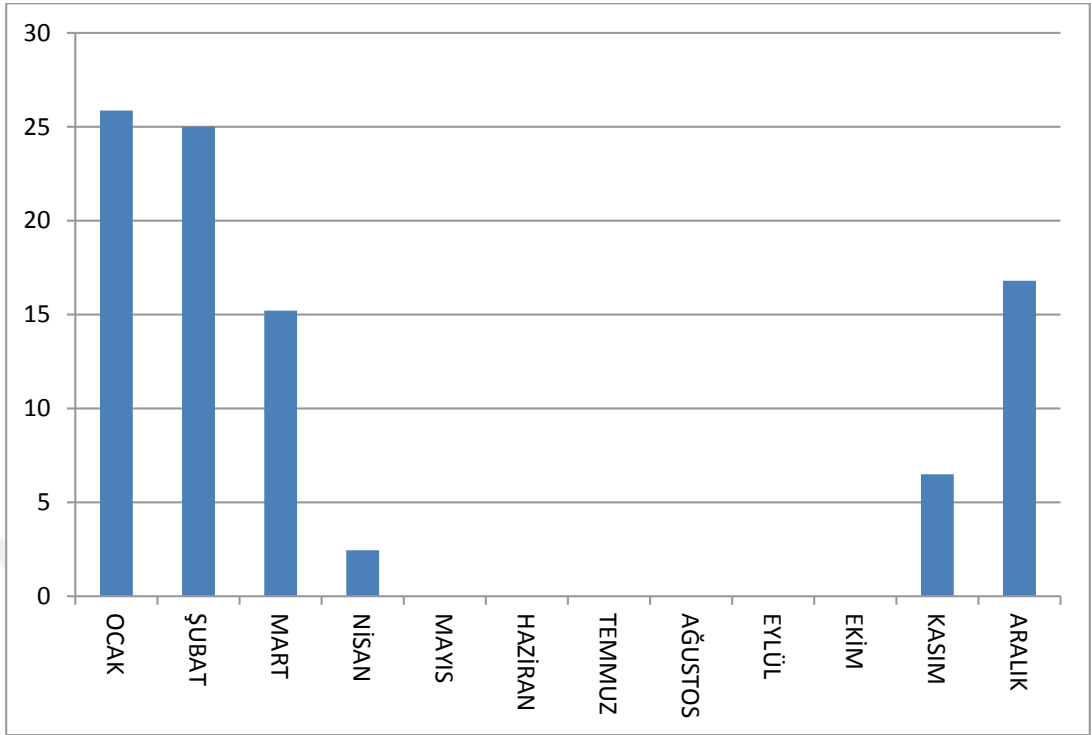
Grafik 6: Bitlis İli Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerlerinin Aylara Göre Değişimi
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Her iki ilde de ilkbaharda yağışlar yağmur şeklinde düşmektedir. İkinci en yağışlı mevsim olan kış mevsiminde ise yağışın niteliği kar şeklindedir. Kış turizmi açısından ele alınan Van ve Bitlis illerinde kar örtülü günlerin sayısı, karın kalınlığı ve niteliği şüphesiz bu bakımdan en önemli konulardandır.

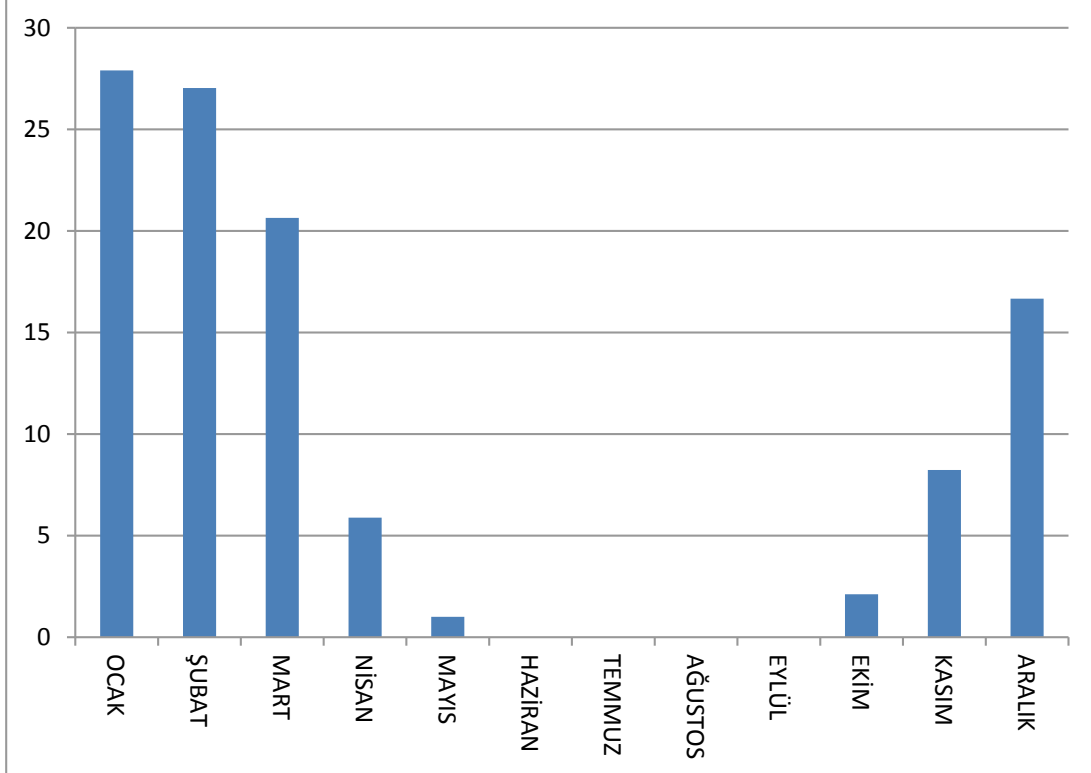
Araştırma sahasında kar örtülü günlerin sayısına bakıldığında Van Merkez'den 72,1 olan değer Gevaş'ta 84,5'e, Erciş'te 84,7'ye, Muradiye'de 88,1'e, Özalp'te ise 106,1'e yükselmektedir. Öte yandan Bitlis Merkez'de 108,3 olan kar örtülü gün sayısı Ahlat'ta 82,4'e, Tatvan'da ise 82'ye gerilemektedir. Harita 14'de de görüldüğü üzere en yüksek kar kalınlıkları Bitlis Merkez ve Özalp çevresinde görülmektedir.

Harita 14: Sahanın Ortalama Kar Örtülü Gün Haritası

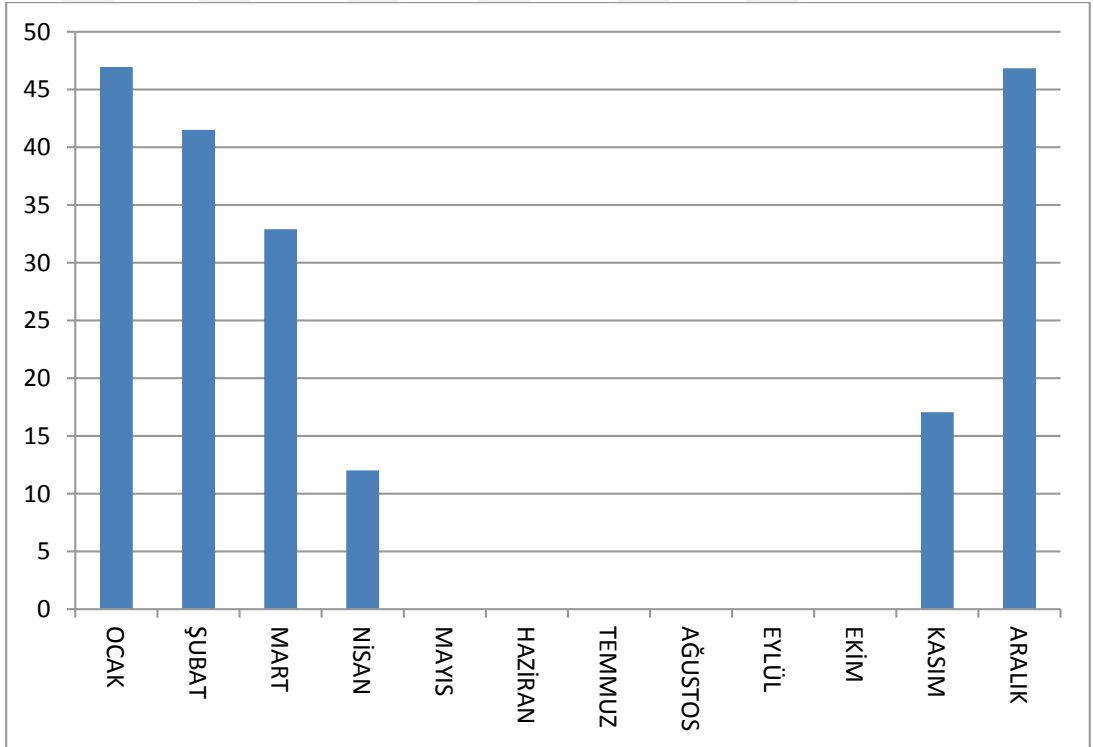

Grafik 7: Van İli'nde Karla Örtülü Günlerin Aylara Göre Sayısı
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

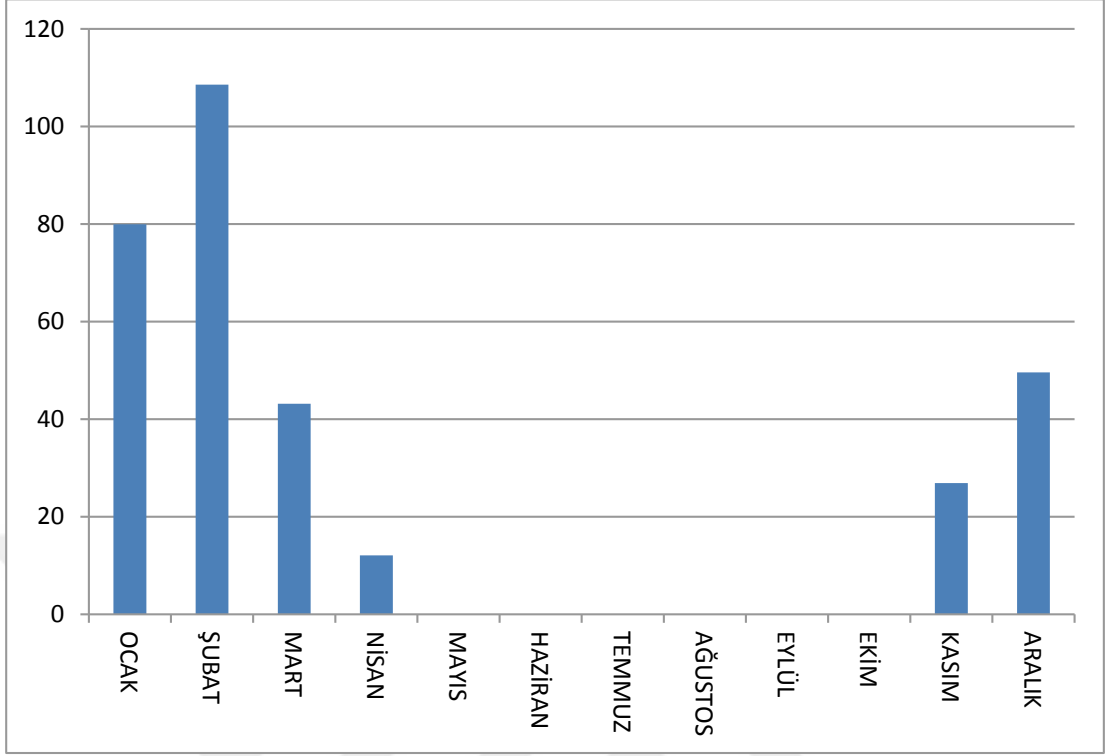

Grafik 8: Bitlis İli'nde Karla Örtülü Günlerin Aylara Göre Sayısı
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yeni kar kalınlığı, yerdeki mevcut karın üzerine yağın güncel kar miktarını ifade etmektedir. Kayak gibi kış sporlarının yapılması da donmuş durumdaki kardan ziyade yeni karın üzerinde yapılabildiği için yeni kar kalınlığı kış turizmi açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda Van ve Bitlis illeri incelendiğinde her iki ilde de Kasım'dan Nisan'a kadar 6 ay boyunca güncel kar yağışlarının olduğu saptanmıştır. İfade edilen dönem özellikle Türkiye gibi orta kuşakta yer alan ülkeler için uzun bir süreye tekabül etmektedir. Bu durum da araştırma sahasının yakın çevresine göre kış turizmi açısından ayrı bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Güncel kar kalınlığı açısından Van ve Bitlis illeri ele alındığında Van'da bahsi geçen 6 aydaki değerlerin daha yüksek, Bitlis'te ise daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca bu bakımdan en yüksek değer Van'da Ocak ayına aitken Bitlis'te Şubat ayı önde gelmektedir.

Grafik 9: Van İli'nde Yeni Kar Kalınlığının Aylara Dağılımı
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Grafik 10: Bitlis İl’inde Yeni Kar Kalınlığının Aylara Dağılımı
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Görüldüğü üzere Van ve Bitlis illerinin iklim koşulları açısından kış sporları için oldukça elverişli olanaklara sahip olduğu görülmüştür. Nitekim hem sıcaklık ve yağış değerlerinin uygunluğu hem de karla örtülü günler sayısı ve yeni kar kalınlığının fazlalığı sahip olduğu iklim şartlarının kış sporları için uygunluğunu göstermektedir.

Harita 15 : Çalışma Alanındaki mevcut kayak merkezleri ve kayak alanları

4.1.1. Nemrut Kardelen Kayak Merkezi

Sahanın ulusal niteliğe sahip ve çekiciliği en yüksek tesisi olan Nemrut Kardelen Kayak Merkezi, Muş Havalimanı'na 60 km, Van Ferit Melen Hava Limanı'na 135 km ve Bitlis Merkez'e 22 km, Tatvan ilçe merkezine ise yaklaşık 8 km mesafede bulunmaktadır ve Nemrut Dağı'nın Van Gölü'ne bakan yamacında 2007'de hizmete açılmıştır. Merkezde 2 bin 550 metre uzunluğunda 288 sandalyeli ve 1000 kişi/saat taşıma kapasitesine sahip bir telesiyejle zirveye ulaşılabilir. Ayrıca merkezde 32 oda ve 40 yatak kapasitesine sahip birde otel bulunmaktadır.

Nemrut Kardelen Kayak Merkezi kuruluş yeri itibariyle hem olumlu hem de olumsuz birtakım özelliklere sahiptir. Olumlu özelliklerinin başında Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü manzarası eşliğinde kayak keyfi sunması ve aynı zamanda telesiyejle ulaşımın mümkün olduğu zirvede yer alan dünyanın en büyük ikinci ve Türkiye'nin en büyük kaldera gölü olma özelliği gösteren Nemrut Kaldera Gölü'nün sunduğu muhteşem manzara gelmektedir. Ek olarak yaklaşık 2.5km uzunluğundaki pisti ile zevkli bir kayak deneyimi sunmaktadır.

Fotoğraf 7: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nden genel görünüm

Buna karşılık manzara gözetilerek tesisin Nemrut'un güney cephesinde konumlandırılması kayak sezonunun kışalmasına sebep olmuştur. Ayrıca pistlerin sürekli olarak sert rüzgârların etkisi altındaki sırt üzerinde düzenlenmiş olması süpürülme sorununu beraberinde getirmiştir. Bu nedenle de pistin önemli bir kısmı sezonun önemi bir kısmı boyunca kar örtüsünden yoksun kalmakta, bu da pistlerin verimliliğini düşürmektedir. Rüzgâr aynı zamanda telesiyeyin güvenliğini de tehdit etmekte ve rüzgârın etkisiyle oluşan aşırı soğuk kapalı kabin olmayışı nedeniyle kayakçıları oldukça rahatsız etmektedir.

Güney cephede kurulmasının dışında Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nin olumsuz koşullarını ortadan kaldırmak adına birtakım önlemler almak mümkündür. Özellikle en büyük problemi teşkil eden rüzgâr süpürmesini önlemek adına piste paralel olarak rüzgâr panellerinin yapılması bu sorunu önemli ölçüde çözecektir. Buna ek olarak telesiyey yerine telekabin sisteminin kurulması da daha kaliteli bir kayak keyfi sunacaktır.

4.1.2. Çiftkaya (Erhan Onur Güler) Kayak Merkezi

Bitlis'in diğer kış turizm merkezi olan Çiftkaya Kayak Tesis, kent merkezinde Zeydan Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu merkez özellikle sporcu eğitim merkezi olarak kullanılmakta olup halka da açıktır. Tesis 1969'da İl Gençlik Spor Müdürlüğü'nce hizmete açılmıştır. Tesis halen bu kurum tarafından işletilmektedir. Türkiye'nin en dik pistine sahip olan bu tesisin pist uzunluğu 900 metredir ve Türkiye pistlerinde orta ve zorluk derecesi en fazla olan pisttir. Alp disiplini ve snowboard yarışları için uygun olan tesisin uzunluğu 726 m ve kapasitesi 720 kişi/saattir ve ücretsiz olarak kullanılan bir teleski ile zirveye ulaşılmaktadır. Merkezde 70 yatak kapasiteli bir kayak evi mevcut olup sadece Türkiye Kayak Federasyonu sporcularının konaklaması için kullanılmaktadır. Ancak tesisin şehir merkezine çok yakın olması kentteki diğer otellerde konaklama imkânı sunmaktadır. Ulaşımın oldukça rahat olduğu kayak merkezi daha önce de belirttiğimiz üzere pist zorluk derecesinin yüksek olması nedeniyle daha çok profesyonel kayakçılar tarafından tercih edilmektedir.

Şekil 10: Çiftkaya Kayak Merkezi Pist Şeması

4.1.3. Rahva Kayak Merkezi

Tatvan-Bitlis karayolu üzerinde Rahva Düzlüğü Mevkii'nde bulunan kayak merkezinde bir adet babylift bulunmaktadır. Tesis Cross-Country (Mukavemet-kayaklı koşu) yarışmaları için planlanmıştır. Tesisin hemen yanı başında yer alan 1571 yılında inşa edilmiş tarihi El-Aman Han'ı restore edilerek kafeteryaya dönüştürülmüş ve bu amaçla ziyaretçilerin hizmetine açılmıştır. Tesis; kar kalınlığı, karın yerde kalması, eğim ve yükselti gibi doğal koşullar açısından oldukça elverişli olmasına karşılık çok aşırı bir şekilde sis olaylarının görülmesi tesisi olumsuz olarak etkilemektedir.

Fotoğraf 8: Rahva Kayak Merkezi

4.1.4. Abalı Kayak Merkezi

Abalı kayak Merkezi Van şehrine yaklaşık 37 km mesafede, Gevaş İlçesi'nin Abalı Mahallesi'nde yer almaktadır. Van Gölü manzarası eşliğinde kayak imkânı sunan pistleri 2200 m ila 2800 m kotları arasında bulunmaktadır. İki etaptan oluşan mekanik tesislerin birinci etabını 1000 m uzunluğuna sahip teleski, ikinci etabını ise 1450 m uzunluğundaki telesiyej oluşturmaktadır. Abalı Kayak Merkezi'nde herhangi bir konaklama tesisi mevcut olmayıp sadece ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri kafeterya bulunmaktadır. Bu nedenle ziyaretçileri büyük oranda günübirlikçilerden oluşmaktadır. Merkezde ayrıca jandarma karakolu ile UMKE ve AFAD'a ait bürolar mevcuttur. Tesiste İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne bağlı eğitmenler tarafından kayak eğitimi verilmektedir.

Fotoğraf 9: Abalı Kayak Merkezi

Konaklama tesisinin olmayışı Abalı Kayak Merkezi'nin en büyük eksikliğini oluşturmaktadır. Ayrıca yapılan gözlemlerde tesisin taşıma kapasitesinin de sınırlı olduğu saptanmıştır. Bu nedenle tesisin yerel bir sayfiye alanından öteye gidemeyeceği düşünülmektedir. Ek olarak tesisin pistlerine kanalize olan rüzgâr akımı rahatsız edici bir etkiye sahiptir.

4.1.5. Diğerleri

Yukarıda bahsedilen tesislerin yanı sıra sahada başka kayak alanları da mevcut olup bunların ortak özelliği pistlerin düzenlenmiş olmasına karşılık herhangi bir tesisleşmenin olmayışıdır. Bu alanlar;

Sapgör (Dideban) Kayak Merkezi; Bitlis kentinin kuzeydoğusunda yer almaktadır. İklim, yükselti ve eğim özellikleri bakımından kayak ve kış sporları için elverişlidir. Sapgör, 1969 yılında kış sporları ve kayak turizm merkezi ilan edilmiş ve bu kapsamda pistler düzenlenmiştir, ancak henüz tesisleşme sağlanamamıştır.

Yumurtatepe; Nemrut Dağı'nın kuzeybatı yamacında Serin Bayır Köyü yakınlarında planlanmış olan kayak alanıdır. Ancak henüz herhangi bir tesisleşme söz konusu değildir.

Kurubaş; Van-Hakkâri yolu üzerinde Kurubaş mevkiinde bulunan alandır. Pistler düzenlenmiştir ancak tesisleşme yoktur.

4.2. KIŞ TURİZMİNİN BOYUTLARI, ETKİLERİ VE ALGILANMA ŞEKLİ

Düşünceler, inanışlar, bireysel deneyimler ve tavsiyelerle ilgili bilgilerin elde edilmesi için anket en uygun yöntemlerden biridir. Diğer veri toplama yöntemlerine göre daha geniş alanda daha büyük kitlelere daha kısa sürede ulaşma imkânı sunması ve maliyetinin düşük olması gibi önemli avantajları mevcuttur. Bu avantajları nedeniyle çalışmamızda anket yöntemi tercih edilmiştir.

Van ve Bitlis illerinin mevcut kayak tesislerinde yapılan arazi çalışmaları esnasında ziyaretçilere çeşitli sorular yöneltilerek tesislerdeki mevcut durumlar saptanmaya çalışılmıştır. Uygulanan bu anketler çeşitli amaçlara hizmet etmek amacıyla hazırlanmış ve öncelikle ziyaretçilerin demografik özelliklerini, menşelerini, beklentilerini ve memnuniyet derecelerini ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. Buradaki amaç, hem mevcut tesislerin müşteri memnuniyeti konusundaki durumunu ortaya koyarak eksikliklerin giderilmesine yönelik fikir sunmak hem de yapılabilecek yenilikleri ortaya koymaktır. Aynı zamanda bundan sonra yapılacak olan yatırım planlamalarında hangi hususlara önem verilmesi gerektiği konusunda da fikir üretilebilmektir.

Bu amaçla yola çıkarak Van İl'inin tek kayak merkezi olan Abalı Kayak Merkezi'nde ve Bitlis İli Çiftkaya, Nemrut ve Rahva kayak merkezlerinde anket

uygulama çalışmaları yapılmıştır. 2015 Şubat ayı içerisinde yapılan çalışmalar sonucunda Abalı 'da 187, Nemrut'ta 167, Rahva'da 39, Çiftkaya'da 70 olmak üzere toplam 465 ziyaretçi ile anket yapılmıştır. Bu anketlerin sonuçları ilk aşamada her tesis tek tek ele alınarak analiz edilmiş ve ziyaretçi karakterleri ortaya koyularak sektördeki konumları saptanmaya çalışılmıştır. Daha sonra bütün tesislere ait veriler bir bütün halinde analiz edilerek bölgenin genel ziyaretçi karakteri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anket soruları üç bölüm şeklinde düzenlenmiştir. *Birinci* kısımda ziyaretçilerin demografik yapıları, nereden geldikleri, gelir grupları, meslekleri, tesise geliş sebepleri ve şekilleri ile aktiviteye kimlerle katıldıkları gibi açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla genel bir ziyaretçi görünüşü ortaya koymak amaçlanmıştır. *İkinci* kısımda ise katılımcılardan soruları 1 ile 5 arasında (*en az 1,2,3,4,5 en çok gibi*) puan vererek cevaplamaları istenilmiştir. Puanlama sorularına tesislerin tanıtım araçlarını ne ölçüde kullandıklarını ve bu konudaki başarılarını ölçen bir soruyla başlanmış, devamında ise ziyaretçilerin ilgileri, beklentileri, kış sporları açısından kendilerini nasıl gördükleri, tesislerin yeterlilik durumları gibi öncüllere cevap arayan sorulara yer verilmiştir. *Üçüncü* kısımda ise niçin bu tesisi tercih ettiklerinin yanı sıra memnuniyet derecelerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Son olarak başka herhangi bir kayak merkezine gidip gitmedikleri sorularak böylece kış sporlarına geçici olarak mı yoksa bir alışkanlık olarak mı katıldıkları hakkında fikir edinilmek istenilmiştir.

Abalı Kayak Merkezi

Abalı Kayak Merkezi'nde iki gün süren anket çalışmaları sonucunda toplamda 187 katılımcı ile görüşülmüştür. Elde ettiğimiz veriler değerlendirildiğinde tesisi ziyaret edenlerin oldukça büyük bir kısmının (%89,7) Van ve ilçelerinde ikamet ettiği tespit edilmiştir. Öte yandan katılımcıların %59,9'u erkeklerden, %40,1'i kadınlardan oluşmaktadır. Bu durum yörede var olan, kadının iş ve sosyal yaşama daha az katılma alışkanlığının bir yansıması olarak değerlendirilebilecektir. Yaş gruplarına bakıldığında kış sporlarının fiziksel dayanıklılık isteyen bir faaliyet türü olmasının bir sonucu olarak katılımcıların %91,2'si 18-39 yaş grubunda yer alırken bunların da %56,6'sı 18-28 yaş grubunda yer almaktadır. Medeni durumlarını

tespit etmeye yönelik sorulan soruya verilen cevaplar ışığında Abalıyı tercih edenlerin daha çok bekârlar olduğu görülmüştür (*bekâr %59,1, evli%40,1*). Ziyaretçilerin eğitim düzeyleri oldukça yüksektir ve %70,3 gibi yüksek bir oranla çoğunluğu üniversite mezunudur. Eğitim düzeyleriyle doğru orantılı olarak mesleklerini memur, öğretmen, öğrenci olarak belirtenlerin oranı 62,1 iken buna doktor, avukat, bankacı, mühendis gibi cevap verenleri de eklediğimizde bu oran %67,9'a çıkmaktadır. Gelir düzeyi açısından katılımcıların sadece %2,6'sı düşük gelir grubu olarak ifade edebileceğimiz 1000 TL altı gelire sahip iken %66,2'si 2500 TL ve üzeri, %31,1'i de 1000-2500 TL arası gelire sahiptir.

Tablo 10: Abalı Kayak Merkezi ziyaretçilerinin anketteki çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar

Nerede ikamet etmektesiniz?			Cinsiyetiniz nedir?		
İller	Kişi Sayısı	%		Kişi Sayısı	%
Ağrı	2	1,1	Erkek	112	59,9
Bitlis	1	,5	Kadın	75	40,1
Batman	1	,5	Toplam	187	100,0
Bingöl	1	,5	Evlilik durumunuz?		
Diyarbakır	2	1,1		Kişi Sayısı	%
Gaziantep	1	,5	Bekâr	110	59,1
Hakkâri	3	1,6	Evli	76	40,9
İstanbul	1	,5	Toplam	186	100,0
Kars	1	,5	Eğitim seviyeniz?		
Mardin	1	,5		Kişi Sayısı	%
Mersin	3	1,6	İlkokul	15	8,1
Muş	1	,5	Lise ve dengi	40	21,6
Nevşehir	1	,5	Üniversite	130	70,3
Van	168	89,7	Toplam	185	100,0
Toplam	187	100,0			
Aylık geliriniz?			Yaşınız?		
Gelir	Kişi Sayısı	%	Yaş Grupları	Kişi Sayısı	%
0-999	4	2,6	18-28	103	56,6
1000-2499	47	31,1	29-39	63	34,6
2500-4999	80	53,0	40-50	12	6,6
5000+	20	13,2	51-61	4	2,2
Toplam	151	100,0	Toplam	182	100,0

Tablo 11: Abalı Kayak Merkezi'nde ankete katılanların mesleki dağılımları

Mesleğiniz?					
Meslekler	Kişi Sayısı	%	Meslekler	Kişi Sayısı	%
Antrenör	1	,5	Memur	36	19,3
Avukat	2	1,1	Mimar	1	,5
Bankacı	4	2,1	Muhasebeci	1	,5
Çiftçi	1	,5	Mühendis	3	1,6
Doktor	4	2,1	Öğrenci	32	17,1
Emekli	1	,5	Öğretmen	48	25,7
Esnaf	11	5,9	Psikolog	2	1,1
Fotoğrafçı	1	,5	Serbest Meslek	5	2,7
Halkla İlişkiler	1	,5	Sporcu	4	2,1
İşçi	14	7,5	Turizmci	1	,5
İşsiz	9	4,8	Veteriner	4	2,1
Toplam		186		100,0	

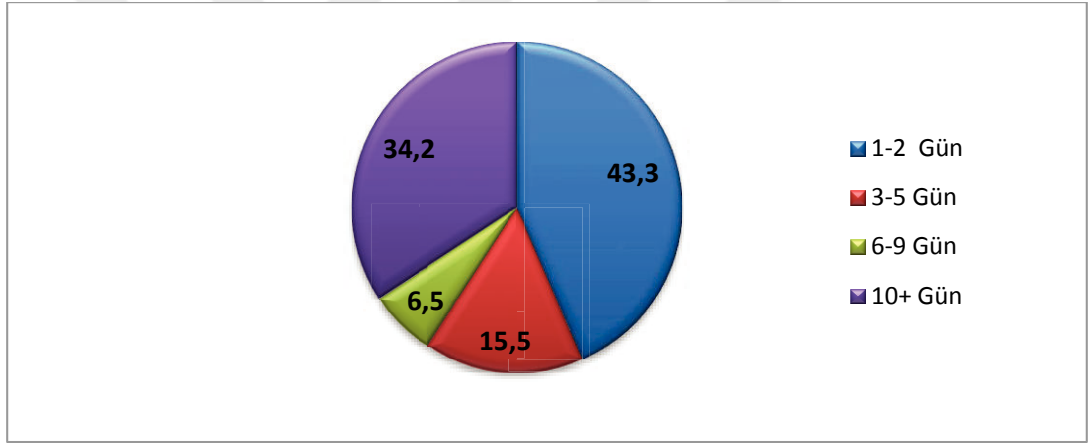
Katılımcıların %48,6'sı ziyaret sebebini kayak yapmak olarak belirtirken %50,4'ü gezmek-eğlenmek, %1'i ise merak olarak belirtmişlerdir. Bu veriler katılımcıların yarıdan fazlasının kış sporları kültürüne sahip olmadıkları ve genel anlamda vakit geçirmeye yönelik sıradan bir aktivite olarak gördükleri çıkarımını yapmamıza neden olmaktadır. İkinci kısımda sormuş olduğumuz “burayı ziyaretinizdeki en önemli neden” sorusuna “*yeni şeyler deneyimlemek, boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlı oluşu, doğayı keşfetmek, şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak*” gibi cevaplara 4 ve 5 puan verenlerin oranı genel olarak %40 civarında olması bu çıkarımı desteklemektedir.

Tesiste ne kadar süre kalacakları konusunda anket sorularını yanıtlayanların %96,3'ü “günübirlik” cevabını vermişlerdir. Bu oranın yüksekliğinin sebebi şüphesiz ki ziyaretçilerin yaklaşık %90'ının Van ve ilçelerinde, geri kalan önemli bir kısmının da çevre illerde ikamet ediyor olmasıdır. Bu durumda yakın mesafeden gelen ziyaretçilerin konaklama gereksinimi duymadıkları ve günübirlik faaliyet olarak tesisi ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır. Yine “*nerede kalıyorsunuz?*” sorusunda yaklaşık %90 oranında “özel ev” şıkkının seçilmiş olması bu durumu desteklemektedir. Tüm bunlardan yapabileceğimiz genel çıkarım ise Abalı Kayak Merkezi'nin henüz bırakın ulusal bir niteliğe ulaşmayı daha bölgesel bir nitelik bile kazanamadığı ve yerel bir sayfiye alanı olmaktan ileri gidemediğidir.

Verilen cevaplar doğrultusunda özellikle tesisin tanınırlılığı konusunda önemli bilgiler sunan bir diğer soru ise “*buraya bir tur ile mi geldiniz?*” olmuştur.

Katılımcıların yaklaşık %93'ünün bu soruya hayır yanıtını vermesi tesisin tur şirketlerinin dikkatini çekemediği ve bu konuda tanıtım eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. Çoğunluğun herhangi bir tur organizasyonu ile ilişkisi olmamasının yanı sıra ziyaretçilerin %56,7'si arkadaşlarıyla, %32,6'sı ailesiyle, %9,6'sı ise tesise yalnız geldiğini ifade etmiştir. Ek olarak deneklerin %43'ü ilk kez geldiğini belirtirken %33,7'si beş kez ve daha fazla geldiklerini belirtmişlerdir.

Daha önce belirttiğimiz üzere kış sporları bir alışkanlık ve kültürdür. Ziyaretçilerin yılda kış sporlarına ayırdıkları gün sayısı kış sporları alışkanlıklarının ne boyutta olduğu ve bu kültürü ne oranda benimsedikleri hakkında fikirler sunabilecektir. Bu amaçla ziyaretçilere yöneltilen soruya katılımcılar şu şekilde cevap vermişlerdir;

Grafik 11: Abalı Kayak Merkezi'nde katılımcıların yılda kış sporlarına ayırdıkları gün sayısı

Bütün turizm etkinliklerinde başarılı olmanın şüphesiz en önemli koşullarından birini iyi bir tanıtım çalışması oluşturmaktadır. Deneklere sorduğumuz “*tesisi ziyaret etmeden önce gerekli bilgileri nereden aldınız?*” sorusu ile tanıtım konusunda tesisin başarısı test edilmek istenilmiş olup elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların önemli bir kısmı tavsiye üzerine kayak merkezini ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Aşağıdaki tabloda ayrıntıları gösterilen ve katılımcılardan puanlama yapmaları istenilen bu sorunun cevap şıkları arasında en fazla 5 puan alan seçenek %73,1 oran ile “*aile/arkadaş tavsiyesi*” olurken ikinci sırada %25,3 ile “*daha önce buraya yapılan ziyaret*” olmuştur. Günümüzün en etkin tanıtım araçları olan yazılı ve görsel basın ile internet araçlarının ise oldukça yüksek

oranlarda düşük puanlandığı görülmüştür. Ek olarak yine turizm faaliyetlerinin en önemli bileşenlerinden olan seyahat acenteleri ve tur operatörlerinin de tesise ilgilerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Tüm bunlar da göstermektedir ki Abalı Kayak Merkezi'nde iyi bir reklam organizasyonu yürütebilme konusunda büyük eksiklikler bulunmaktadır. Tesisin gelişimi ve geleceği için ilgili mercilerin başarılı bir tanıtım politikası geliştirmeleri şart olup bu konuda büyük adımlar atılmalıdır.

Tablo 12: Abalı Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin tesisi ziyaret etmeden önce gerekli bilgiyi nereden aldıkları

En az	1	2	3	4	5	En çok	(%)
Puanlar			1	2	3	4	5
Daha önce yapılan ziyaret			65,6	2,2	3,8	3,2	25,3
Aile-arkadaş tavsiyesi			21,0	1,1	3,8	1,1	73,1
İnternet			81,2	2,2	3,8	3,8	9,1
Seyahat acentesi-tur operatörü			94,1	0,5	2,2	0,5	2,7
Yazılı medya			91,9	1,1	3,8	1,6	1,6
Görsel medya			90,9	1,1	4,8	1,1	2,2

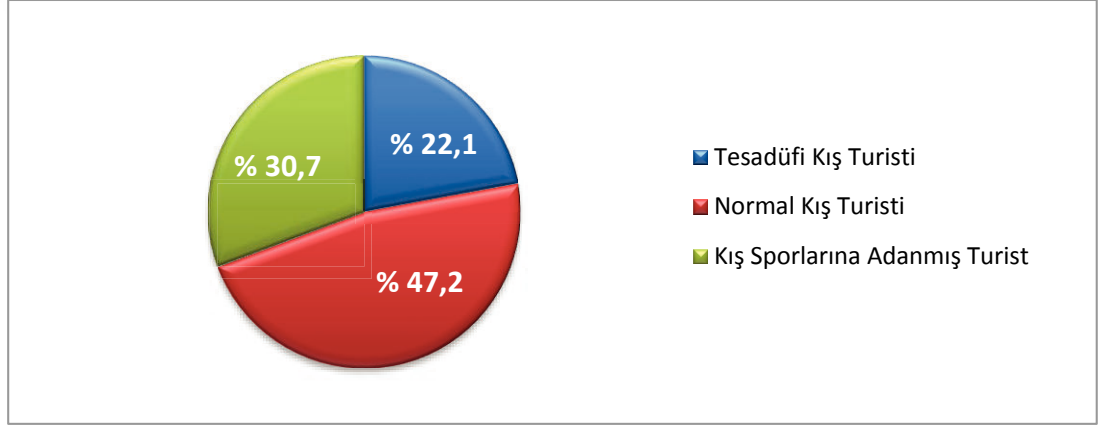
Ziyaretçilerin tesise geliş amaçlarını belirlemeye yönelik sorduğumuz puanlama sorusuna alınan yanıtlar doğrultusunda çoğunluğun birincil katılım sebebini kış spor aktivitelerinin oluşturduğu saptanmıştır. Öte yandan katılımcıların en fazla düşük puan verdikleri seçenek ise daha önce yanıtladıkları üzere %93 oranında bir tur kapsamında bulunmamalarından ötürü “*dahil olduğum tur kapsamında olması*”dır.

Tablo 13: Abalı Kayak Merkezi'nde katılımcıların tesisi ziyaret etme nedenleri

En az	1	2	3	4	5	En çok	(%)			
Puanlar						1	2	3	4	5
Kış spor aktivitelerine katılmak						28,9	4,8	3,7	1,1	61,5
Şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak						54,0	6,4	2,1	4,8	32,6
Doğayı keşfetmek						54,0	5,3	2,7	8,0	29,9
Macera arayışı						50,8	2,7	5,9	5,9	34,8
Yeni şeyler deneyimlemek						49,7	1,6	4,8	7,0	36,9
Boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlılığı						53,5	1,1	6,4	5,3	33,7
Dâhil olduğum tur kapsamında olması						92,5	0,5	2,7	0,5	3,8

Deneklerin kendilerini kış turizmi açısından nasıl tanımladıkları kış sporlarına duydukları ilgiyi yansıtması açısından önem arz etmektedir. Ziyaretçilere kendilerini

tesadüfî, normal ve adanmış kış turisti tanımlamalarından hangisine dâhil ettikleri sorusu yöneltilerek kış sporlarına bakış açıları görülmek istenilmiştir. Burada “tesadüfî” seçeneğini tercih edenlerin kış turizmi açısından geçici bir kitle oluşturduklarını söyleyebiliriz. Buna karşılık “normal” şikkını tercih edenlerde kış sporları artık bir hobi haline gelmiştir ve bunlar tesis için potansiyel bir müşteri kitlesi demektir. Bunlara ek olarak “adanmış kış turisti” tanımlamasını tercih edenler için ise kış sporları bir tutku haline gelmiştir ve beklentileri daha yüksektir. Tesisler bu kitleye hitap edebilmek için sürekli bir gelişim içerisinde olmak zorundadırlar. Abalı Kayak Merkezi’nin ziyaretçilerinin bu tanımlamalar içerisinde kendilerini ne oranda hangi gruba dâhil ettikleri aşağıdaki grafikte görülebilecektir.

Grafik 12: Abalı Kayak Merkezi’nde ziyaretçilerin kendilerini nasıl tanımladıkları

Kayak merkezinin ziyaretçilerin gözünden mevcut durumunu görmek, artı ve eksi yönlerini belirlemek adına deneklere kayak merkezinin verdiği hizmetler ve altyapı elemanları ile ilgili konuları puanlamaları istenilmiştir. Sonuç olarak ziyaretçilerin en fazla eksik buldukları unsurlar konaklama olanakları, sosyal donatılar (mescit, eğlence merkezi vs.), eğlence merkezleri ve turizm bilgilendirmesi olmuştur. Çalışmalarımız esnasındaki gözlemlerimizle de doğru orantılı olarak yeme-içme olanakları da çoğunlukla düşük not almıştır. Düşük puanlar verilen bir diğer konu da rekreasyon (eğlenme-dinlenme) olanakları olmuştur. Tesiste ziyaretçilere kayak dışında herhangi bir alternatifin sunulmuyor olması bu durumun temel sebebini oluştururken hem memnuniyet derecesinin arttırılması hem de tesise daha fazla kazanç sağlaması adına yeni alternatiflerin geliştirilmesi gerekmektedir. Ulaşım olanakları genel anlamda çok fazla sorun olarak görülmemekle birlikte %46,5

oranında düşük puan verilmiş olması yine de bir an önce düzeltilmesi gereken birtakım sorunlar olduğunu göstermektedir.

Tablo 14 incelendiğinde açıkça görülmektedir ki deneklerden puanlamaları istenilen konuların hemen hemen hepsinin iyi ve çok iyi anlamına gelen 4 ve 5 puan alma oranları oldukça düşüktür. Genel anlamda en fazla tercih edilen puan 1 olurken ikinci sırada da 3 puan gelmektedir. Bu da göstermektedir ki tesis belirtilen bu konularda ya eksik görülmüş ya da idare ettiği belirtilmek istenilmiştir. Hiçbir seçenek hakkında çok iyi olduğuna dair bir genel görüş bulunmamaktadır.

Tablo 14: Abalı Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin çeşitli konulardaki görüşleri

Kayak merkeziyle ilgili aşağıda belirtilen konularla ilgili görüşleriniz nelerdir?(%)					
<i>Çok kötü</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Puanlar</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Konaklama olanakları	66,8	11,8	12,3	4,3	4,8
Yeme-İçme olanakları	30,5	26,7	27,3	8,0	7,5
Ulaşım	32,6	13,9	21,9	13,9	17,6
İletişim	26,3	16,7	17,2	10,2	29,6
Turizm bilgilendirmesi	64,2	18,7	7,0	4,8	5,3
Rekreasyon olanakları	56,7	19,8	18,2	3,2	2,1
Eğlence merkezleri	58,8	22,5	8,6	3,7	6,4
Kayak merkezinin alt yapı olanakları	28,0	22,6	29,0	11,3	9,1
Mekanik tesislerin yeterliliği	21,9	18,2	36,4	15,0	8,6
Pist yeterlilik durumu	26,2	16,6	28,9	15,5	12,8
Kar kalitesi	24,1	19,8	22,5	24,1	9,6
Kayak malzemeleri kiralama olanakları	30,6	16,1	16,7	17,7	18,8
Ürün ve hizmet kalitesi	13,9	26,7	31,6	18,2	9,6
Fiyatların uygunluğu	39,0	18,2	32,1	6,4	4,3
Kış sporları eğitim olanakları	27,8	20,9	29,9	13,4	8,0
Sosyal donatılar(mescit, eğlence merkezi vs.)	41,2	23,5	24,1	5,3	5,9
Acil durum hizmetleri(arama-kurtarma, sağlık vs.)	24,1	10,7	20,3	7,5	37,4

Ziyaretçilerin büyük oranda tesisin rekreasyon olanaklarını yetersiz bulmaları nedeniyle bir an önce alternatiflerin geliştirilmesi gerektiğini az önce ifade etmiştik. Bu açıdan bir kayak merkezinde uygulanabilecek çeşitli faaliyetlerle ziyaretçilerin ne derecede ilgili oldukları konusunda puanlamalarını istediğimiz aşağıdaki tabloda yer alan etkinlikler bu konuda işletmecilere fikir verme açısından yardımcı olacaktır.

Aşağıda görüldüğü üzere ziyaretçilerin %51,1 oranında 5, %7,5 oranında 4 ve %10,2 oranında 3 puan alan kış sporlar aktiviteleri en fazla puan alan seçenek

olmuştur. Bu nedenle öncelikle yapılması gereken kış spor aktivitelerinin çeşitlendirilmesi ve düzenlenecek değişik etkinliklerle bu kitleye hitap edilmesidir.

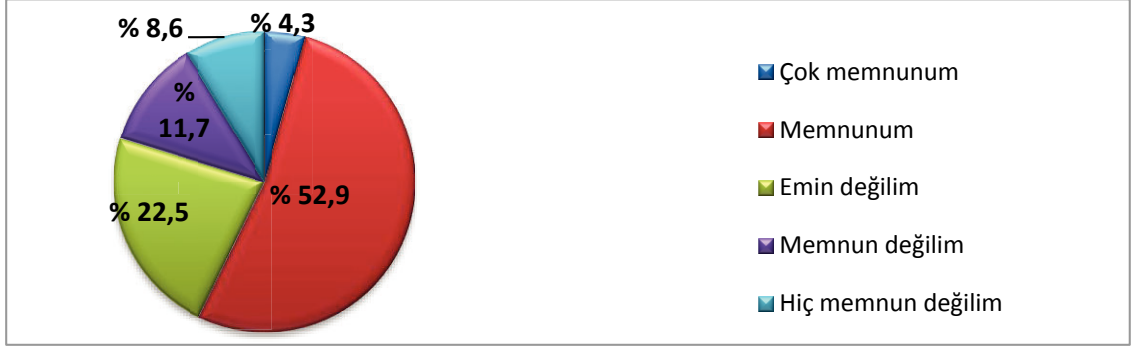
Diğer yandan toplamda %58,6 oranında 3-5 arasında puan alan doğa gezileri de katılımcıların daha fazla ilgi duydukları etkinlik olmuştur. Bu konuya ilişkin de Abalı merkezli kayaklı gezi turları, hedikli kar yürüyüşleri, köpekli veya atlı kızak turları gibi etkinlikler düzenlenebilir.

Geleneksel eğlenme-dinlenme faaliyetimiz olan piknik katılımcılardan yüksek puan alan bir diğer seçenek olmuştur. %61,3 oranında bu etkinliğe 3-5 arası puan veren insanlar için kayak merkezi dâhilinde mangal yapılabilecek yerler, kamelyalar vs. gibi belirli düzenlemeler yapılabilir.

Tablo 15: Abalı Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli turizm aktiviteleri ile ne derecede ilgili oldukları hakkındaki değerlendirmeleri

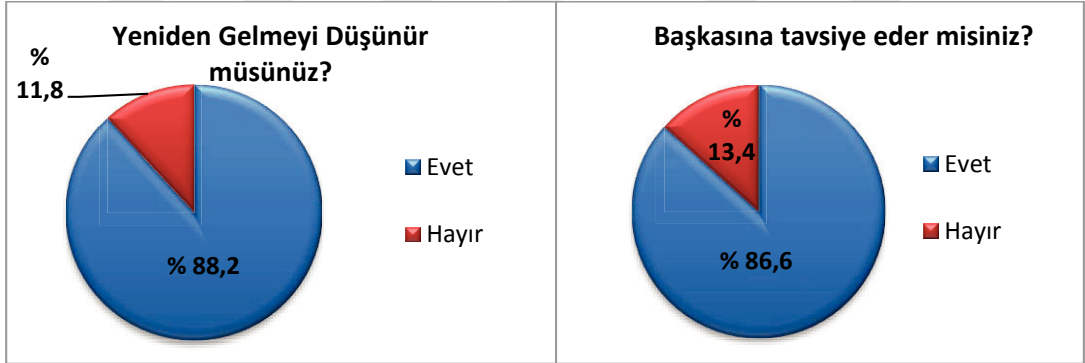
Aşağıdaki aktivitelerle ne derece ilgilisiniz?(%)					
<i>En Az</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>En Fazla</i>					
Puanlar	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Kış spor aktiviteleri	17,6	13,4	10,2	7,5	51,1
Doğa gezileri	36,0	5,4	16,1	9,7	32,8
Zirve tırmanışı	62,9	10,8	8,1	3,2	15,1
Foto-safari	54,3	6,5	16,7	7,5	15,1
Kamp yapmak	61,8	9,7	9,1	4,3	15,1
Piknik yapmak	37,1	1,6	11,8	7,0	42,5

Katılımcıların kayak merkezindeki hizmet ve etkinlik konularına çoğunlukla düşük puan vermelerine karşılık, kayak merkezinden memnuniyet derecelerini sorduğumuzda %52,9 oranında “memnunum”, %4,3 oranında da “çok memnunum” cevabı alınmıştır. Bu oranlara %22,5 oranında “emin değilim” cevabını verenleri de eklediğimizde toplamda %79,7 oranında bir katılımcının genel anlamda memnun olduğunu söyleyebiliriz. Buna karşılık “memnun değilim” ve “hiç memnun değilim” cevabını verenlerin toplam oranı ise %20,3 olmuştur.

Grafik 13 : Abalı Kayak Merkezi'nden ziyaretçilerin memnuniyet durumları

Memnun olmayanların oranı %20,3 iken yeniden gelmeyi düşünmeyenlerin oranı %11,8'dir. Aynı şekilde başkasına tavsiye etmeyeceklerini söyleyenlerin oranı da %13,4 olarak belirlenmiştir. Yeniden gelme konusunda %8,1 tavsiye konusunda ise %6.9 oranında bir çelişki söz konusudur. Bu çelişkinin sebebi insanların kış aylarında boş zamanlarını değerlendirebilecekleri alternatif seçeneklerin sınırlı olmasının yanı sıra görüşmelerimiz esnasında tespit etmiş olduğumuz üzere bölge insanının sahiplenme duygusunun ağır basmasıdır.

Grafik 14: Abalı Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesise yeniden gelme ve tavsiye etme konusundaki düşünceleri

Nemrut Kardelen Kayak Merkezi

Nemrut Kardelen Kayak Merkezi çalışma alanımızda bulunan kayak merkezleri içerisinde bölgesel nitelik kazanabilmiş tek tesis olup ulusal ve uluslararası nitelik kazanma potansiyeline de sahiptir. Ziyaretçilere sorulan “nerede ikamet etmektesiniz?” sorusuna verilen yanıtlar bu söylemimizi destekler niteliklere sahiptir. Deneklerin %37,1'i tesise en yakın yerleşme merkezi olan Tatvan'da ikamet ederken %26,3'ü Bitlis, %12'si Muş, %6'sı Batman ve %5,4'ü Van'da ikamet etmektedir. Siirt, Urfa, Diyarbakır, Ağrı ve Mardin'den gelenlerin toplam oranı ise

%3'tür. Bunlara ek olarak tesis başta İstanbul olmak üzere İzmir ve Ankara gibi büyük kentlerden gelenlerin oranı ise %7,2'dir.

Turizm sektöründe turistlerin demografik ve ekonomik görünüşlerinin bilinmesi yapılacak etkinlik ve yatırımlara yol gösterici olabilecektir. Bu açıdan Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nde anketimize katılanların genel demografik ve ekonomik görüntüleri şu şekildedir: Deneklerin %85,6'sı erkek, %14,4'ü kadın iken medeni durumlarını %46,3'ü bekâr, %50,6'sı evli ve %3,1'i boşanmış/ayrı olarak belirtmiştir. %64,5'inin üniversite mezunu veya öğrencisi olduğu katılımcıların büyük çoğunluğu genç ve orta yaş grubunda yer almaktadır. 18-28 ve 29-39 yaş gruplarında yer alanların toplam oranı %76,5'tir. Ankete katılanların mesleki dağılımlarına bakıldığında ilk üç meslek grubunu sırasıyla öğretmen, esnaf ve öğrenciler oluşturmaktadır (ayrıntılar için bkz. Tablo 17). Gelir dağılımlarına bakıldığında ise genellikle iyi gelire sahip olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Düşük gelir olarak ifade edebileceğimiz 1000 TL altı gelire sahip olanların sayısı %4,1 iken %64,9 oranındaki katılımcı 2500 TL ve üzeri gelire sahip olduğunu beyan etmiştir.

Tablo 16: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar

Nerede ikamet etmektesiniz?			Cinsiyetiniz nedir?		
İller	Kişi Sayısı	%		Kişi Sayısı	%
Ankara	1	,6	Erkek	143	85,6
Batman	10	6,0	Kadın	24	14,4
Bitlis	44	26,3	Toplam	167	100,0
Diyarbakır	1	,6	Evlilik durumunuz?		
Ağrı	1	,6		Kişi Sayısı	%
İstanbul	7	4,2	Bekâr	82	50,6
İzmir	4	2,4	Evli	75	46,3
Mardin	1	,6	Boşanmış/Ayrı	5	3,1
Muş	20	12,0	Toplam	162	100,0
Siirt	1	,6	Eğitim seviyeniz?		
Tatvan	62	37,1		Kişi Sayısı	%
Urfa	1	,6	İlkokul	20	12,0
Van	9	5,4	Lise ve dengi	39	23,5
Toplam	167	100,0	Üniversite	107	64,5
			Toplam	166	100,0
Aylık geliriniz?			Yaşınız?		
Gelir	Kişi Sayısı	%	Yaş Grupları	Kişi Sayısı	%
0-999	6	4,1	18-28	62	37,3
1000-2499	46	31,1	29-39	65	39,2
2500-4999	58	39,2	40-50	32	19,3
5000+	38	25,7	51-61	4	2,4
Toplam	148	100,0	62+	3	1,8
			Toplam	166	100,0

Tablo 17: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin mesleki dağılımları

Mesleğiniz?					
Meslekler	Kişi Sayısı	%	Meslekler	Kişi Sayısı	%
Aşçı	1	0,6	Muhasebeci	2	1,2
Avukat	1	0,6	Mühendis	12	7,2
Bankacı	7	4,2	Öğrenci	17	10,2
Doktor	8	4,8	Öğretmen	27	16,2
Emekli	2	1,2	Yönetici	1	0,6
Esnaf	18	10,8	Psikolog	3	1,8
Gazeteci	6	3,6	Sanatçı	1	0,6
Güvenlik	1	0,6	Serbest meslek	5	3,0
İşçi	13	7,8	Sporcu	1	0,6
İşsiz	2	1,2	Şoför	2	1,2
Memur	30	18,0	Turizmci	1	0,6
Toplam		167		100,0	

Anket sorularını yanıtlayan ziyaretçilerin tesisi ziyaretindeki temel nedeni belirtmelerini istediğimizde %73,7'lik bir oranla çoğunluğun verdiği cevap “kayak yapmak” iken bunu % 20,4'lük oranla “gezme-eğlenmek” seçeneği takip etmiştir. Nemrut'ta bu soruya verilen yanıtlar arasında dikkat çeken önemli bir noktayı da %5,4 oranında verilen fotoğraf çekmek yanıtı oluşturmaktadır. Kayak merkezinin sahip olduğu muhteşem Van Gölü manzarası ve doğa harikası Nemrut Kalderası fotoğraf tutkunlarının da dikkatini çekmektedir. Bu durum aktivite çeşitliliği için tesise önemli bir katkı sunmaktadır.

Katılımcıların tesiste ne kadar süreyle kalacakları konusunda dikkati çeken nokta %89,2 oranında “gününbirlik” cevabına karşılık diğer tesislerden farklı olarak %10,8 oranında “2 gün ve daha fazla” kalacaklarını belirtmeleridir. Şüphesiz bu durumun ana nedeni merkezde bulunan konaklama tesisidir. Nerede kaldıkları konusunda 167 kişiden 11'inin “hotel/otel” seçeneğini tercih etmesi de bu durumla alakalıdır. Ziyaretçilerin %95'i tesise gelirken herhangi bir tura dâhil olmadıklarını belirtirken tur kapsamında geldiğini belirtenlerin oranı %5'te kalmıştır. Deneklerin %70'ten fazlası merkezi 1'den fazla kez ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir ve özellikle bunların %45'i 5 kereden daha fazla geldiklerini ifade etmişlerdir. Buradan ziyaretçilerin önemli bir kısmının tesis için devamlı bir müşteri kitlesi oluşturduğu çıkarımını yapabiliriz.

Tablo 18: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar

Ziyaret sebebiniz?			Ne kadar süre kalacaksınız?		
Sebepler	Kişi Sayısı	%	Gün Sayısı	Kişi sayısı	%
Fotoğraf çekmek	9	5,4	Günübirlik	149	89,2
Gezmek-Eğlenmek	34	20,4	2 Gün	3	1,8
Kayak yapmak	123	73,7	3 Gün	7	4,2
Merak	1	,6	5 Gün	2	1,2
Total	167	100,0	7 Gün	2	1,2
Buraya bir tur ile mi geldiniz?			8 Gün	2	1,2
Evet	8	5	10 Gün	2	1,2
Hayır	159	95	Toplam	167	100,0
Toplam	167	100,0	Kaçınıcı gelişiniz?		
Nerede kalıyorsunuz?			Geliş Sayısı	Kişi Sayısı	%
Kaldığı yer	Kişi sayısı	%	İlk	47	28
Hotel/Otel	11	6,6	İkinci	26	15,6
Özelev/Arkadaş yanı	152	91	Üçüncü	9	5,4
Hostel/yurt/üniversite	3	1,8	Dördüncü	10	6,0
Toplam	167	100	Beş ve daha fazla	75	45
			Toplam	167	100
Yılda ortalama kaç günü kış sporlarına ayırıyorsunuz?					
Gün Sayısı		Kişi Sayısı		%	
1-2		46		28,4	
3-5		25		15,4	
6-9		11		6,8	
10+		80		49,4	
Toplam		162		100,0	

Nemrut Kardelen Kayak Merkezi’nde ziyaretçilerin tesisi ziyaret etmeden önce gerekli bilgiyi nereden aldıklarını sordüğümüzda diğer tesislerle benzer bir şekilde en yüksek puanları sırasıyla “aile-arkadaş tavsiyesi” ve “daha önce buraya yapılan ziyaret” seçenekleri almıştır. Bu seçenekleri %16,4 oranla “internet” takip etmiştir. Yazılı ve görsel medya ile tur operatörü ve seyahat acentelerinin tanıtım açısından yeterince kullanılmadığı burada da görülmektedir.

Tablo 19: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nde ankete katılanların tesis hakkında gerekli bilgileri nerden aldıkları

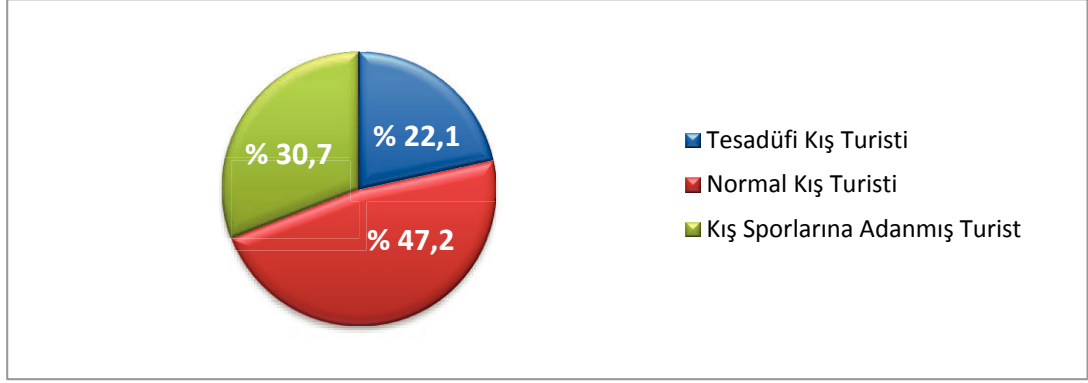
Burayı ziyaret etmeden önce gerekli bilgileri nereden aldınız?(%)					
<i>En az</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>En çok</i>					
<i>Puanlar</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Daha önce yapılan ziyaret	42,1	2,4	10,4	7,3	37,8
Aile-arkadaş tavsiyesi	20,9	2,5	6,7	16,0	54,0
İnternet	63,0	4,2	6,7	9,7	16,4
Seyahat acentesi-tur operatörü	83,5	4,9	3,0	4,3	4,3
Yazılı medya	80,4	6,1	4,9	4,9	3,7
Görsel medya	79,4	3,1	6,9	3,8	6,9

Deneklerin kayak merkezini ziyaretlerindeki en önemli neden olarak en fazla yüksek puan verdikleri seçenek yaklaşık %80 oranında “kış spor aktivitelerine katılmak” olmuştur. Bu seçeneği sırasıyla “şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak”, “doğayı keşfetme” ve “macera arayışı” seçenekleri takip etmiştir. “Dâhil olduğum tur kapsamında” olması şıkkı ise en fazla düşük puan verilen seçenek olmuştur.

Tablo 20: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nde ziyaretçilerin tesisi ziyaretlerindeki en önemli neden

Burayı ziyaretinizdeki en önemli neden?(%)					
<i>En az</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>En çok</i>					
<i>Puanlar</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Kış spor aktivitelerine katılmak	14,7	2,5	3,7	4,3	74,8
Şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak	24,7	3,7	4,9	10,5	56,2
Doğayı keşfetmek	23,0	5,5	7,9	9,7	53,9
Macera arayışı	27,4	3,0	7,9	11,0	50,6
Yeni şeyler deneyimlemek	32,3	3,7	8,7	8,1	47,2
Boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlılığı	34,8	1,9	8,7	7,5	47,2
Dâhil olduğum tur kapsamında olması	91,1	1,3	0,6	2,5	4,4

Ziyaretçilere kendilerini kış turizmi içerisinde nasıl tanımladıklarını sorduğumuzda %47,2'lik oranla çoğunluk kendisini “normal kış turisti” şeklinde tanımlarken, %30,7'lik kısım kendilerini “kış sporlarına adanmış turist” olarak tanımlamıştır. Kış sporlarını alışkanlık haline getiren bu iki gruba ek olarak deneklerin %22,1'i tesadüfî kış turisti tanımlamasını kendilerine uygun görmüştür.

Grafik 15: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi'nden ziyaretçilerin memnuniyet durumları

Tesisin sunduğu hizmet, sahip olduğu teknik ve doğal altyapı elemanları puanlandığında katılımcıların önemli oranda eksik buldukları seçenekler acil durum hizmetleri, sosyal donatılar, eğitim olanakları, fiyatların uygunluğu, eğlence merkezleri, rekreasyon olanakları, turizm bilgilendirmesi ve konaklama olanakları olmuştur. Burada dikkati çeken tesiste otel bulunmasına rağmen katılımcılar konaklama olanaklarını eksik bulmalarıdır. Öte yandan ziyaretçilerin en fazla yüksek puan verdikleri seçenek kar kalitesi olmuştur. Katılımcıların %90,7'si kar kalitesine çoğunluğu 5 olmak üzere 3-5 arası puan vermişlerdir.

Tablo 21: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisin sunduğu hizmet ve altyapı olanakları konularındaki görüşleri

Kayak merkeziyle ilgili aşağıda belirtilen konularla ilgili görüşleriniz nelerdir?(%)									
<i>Çok kötü</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>Çok iyi</i>			
<i>Puanlar</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>				
Konaklama olanakları	38,0	16,0	25,2	6,7	14,1				
Yeme-İçme olanakları	21,1	21,7	27,1	14,5	15,7				
Ulaşım	18,0	6,6	19,8	19,2	36,5				
İletişim	13,9	7,3	20,6	20,6	37,6				
Turizm bilgilendirmesi	50,0	18,3	18,9	4,3	8,5				
Rekreasyon olanakları	49,1	17,4	16,8	9,3	7,5				
Eğlence merkezleri	57,7	15,3	15,3	5,5	6,1				
Kayak merkezinin alt yapı olanakları	24,2	18,8	25,5	17,6	13,9				
Mekanik tesislerin yeterliliği	18,9	17,7	27,4	20,7	15,2				
Pist yeterlilik durumu	12,2	11,6	26,8	23,8	25,6				
Kar kalitesi	3,6	6,0	16,3	27,1	47,0				
Kayak malzemeleri kiralama olanakları	17,9	8,0	31,5	19,8	22,8				
Ürün ve hizmet kalitesi	19,0	10,4	29,4	25,8	15,3				
Fiyatların uygunluğu	39,4	12,7	23,6	13,3	10,9				
Kış sporları eğitim olanakları	38,4	18,9	19,5	9,8	13,4				
Sosyal donatılar(mescit, eğlence merkezi vs.)	43,6	16,0	22,1	8,0	10,4				
Acil durum hizmetleri(arama-kurtarma, sağlık vs.)	47,5	19,6	17,7	4,4	10,8				

Ziyaretçilerin kış turizm merkezlerinde uygulanabilecek çeşitli turizm aktivitelerine ne derecede ilgili oldukları konusundaki veriler alternatif etkinliklerin düzenlenmesi ve çeşitlilik sağlayarak kazancın artırılması hususunda planlamacılara katkı sunabilecektir. Bu amaçla yönelttiğimiz soruya ayrıntıları Tablo 20’de görüleceği üzere ziyaretçiler, en yüksek puanı “kış spor aktivitelerine” vermişlerdir. Yüksek puan verilen diğer uygulamalar ise “piknik yapmak” ve “doğa gezileri” olmuştur. Burada dikkati çeken bir diğer husus da foto-safari ile ilgilenenlerin oranının azımsanmayacak düzeyde olmasıdır. Tesisin bulunduğu alanın sahip olduğu doğal güzellikler örneğin kayaklı foto-safari gibi etkinliklerle bu kitleye hitap etmek için değerlendirilebilir.

Tablo 22: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi’nde ziyaretçilerin çeşitli turizm etkinlikleri ile ilgi dereceleri

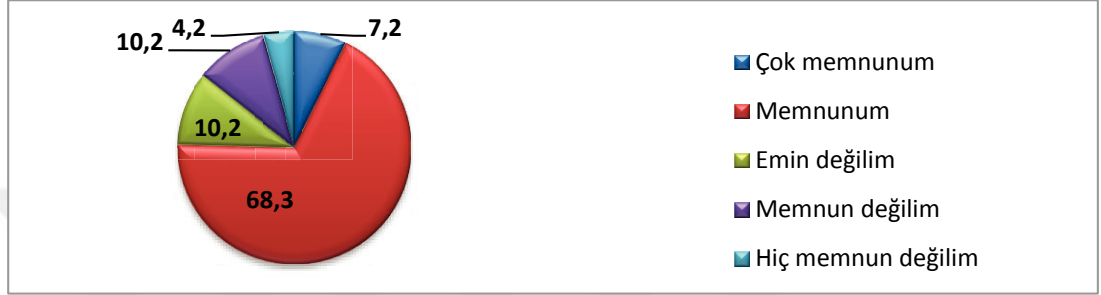
Aşağıdaki aktivitelerle ne derece ilgilisiniz?(%)						
<i>En Az</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>En Fazla</i>
Puanlar	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	
Kış spor aktiviteleri	9,1	8,5	18,2	9,1	55,2	
Doğa gezileri	22,3	10,8	12,7	11,4	42,8	
Zirve tırmanışı	39,2	13,9	12,0	8,4	26,5	
Foto-safari	48,2	7,8	10,8	12,7	20,5	
Kamp yapmak	48,8	13,9	14,5	7,2	15,7	
Piknik yapmak	30,9	6,7	7,3	11,5	43,6	

Kayak merkezinin en önemli çekiciliğinin ne olduğu konusunda -büyük çoğunluğunun yakın çevreden ve komşu illerden gelmelerinin bir sonucu olarak- ziyaretçilerin %42,2’si yaşadığım yere yakınlık seçeneğini tercih etmiştir. Bu seçenekten az bir farkla en fazla tercih edilen ikinci şık ise %39,2 ile manzara ve doğal güzellikler olmuştur. Bu durum daha öncede belirttiğimiz tesisi farklı kılan en önemli özelliğin sahip olduğu doğal güzellikler olduğu gerçeğinin katılımcıların da farkında olduğunu göstermektedir.

Tablo 23: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi’nin katılımcılara göre en önemli çekiciliği

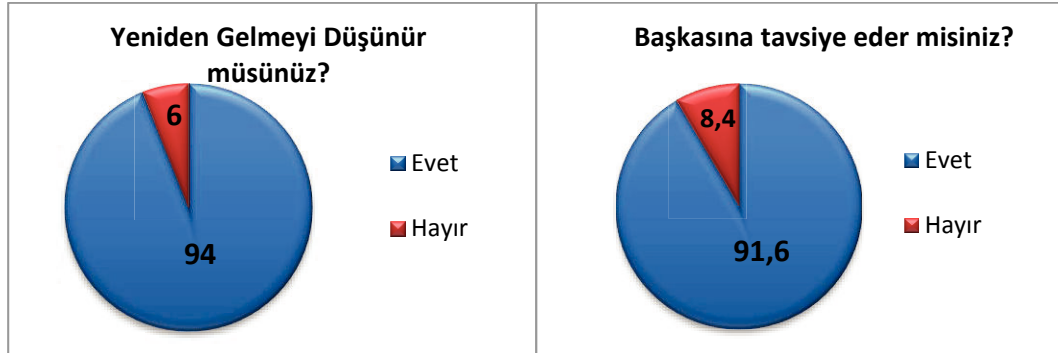
Sizce bu merkezin en önemli çekiciliği nedir?(%)		
	<i>Kişi sayısı</i>	<i>%</i>
Yaşadığım yere yakınlık	70	42,2
Tesis ve pist kalitesi	15	9,0
Kar kalitesi	13	7,8
Manzara ve doğal güzellikler	65	39,2
Hizmet kalitesi	1	,6
Diğer	2	1,2
Toplam	167	100,0

Kayak merkezini ziyaretlerinden memnun olduklarını belirten katılımcıların oranının diğer tesislere oranda çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Deneklerin %7,2'si ziyaretinden “çok memnun” olduklarını belirtirken %68,3'ü “memnun” olduğunu ifade etmiştir. Buna ilaveten %10,2'lik bir katılımcı grubu ise “emin değilim” şeklinde yanıtlamışlardır. Öte yandan geriye kalanların %10,2'si “memnun değilim” ve %4,2'si “hiç memnun değilim” cevaplarını vermişlerdir.

Grafik 16 : Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin memnuniyet dereceleri

Memnuniyet derecesinin yüksekliğinin yeniden gelme ve tavsiye etme düşünceleri üzerinde de etkili olduğu görülmektedir. Ziyaretçilerin %94'ü tesisi yeniden ziyaret edeceğini belirtirken sadece %6'lık kısmı gelmeyeceğini belirtmiştir. Son olarak %91,6'sı evet yanıtını vererek arkadaşlarına tavsiye edeceğini ifade ederken %8,4'ü hayır yanıtını vermiştir.

Grafik 17: Nemrut Kardelen Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesise yeniden gelme ve tavsiye etme konusundaki düşünceleri

Çiftkaya Kayak Merkezi

Gençlik Spor Müdürlüğü'nün kayak eğitim merkezi olarak kullandığı Çiftkaya kayak merkezinde toplam ancak 70 kişi ile anket yapılabilmektedir. Ziyaretçilerin geldikleri yere bakıldığında bu tesisin Bitlis İl Merkezi'nin sayfiye

alanı özelliği gösterdiği görülmektedir. Ankete katılanların %95,7'si Bitlis merkezden geldiğini belirtmiş olmasına karşılık sadece 3 kişiden oluşan %4,3 oranındaki katılımcı tesadüfen olsa gerek Gaziantep'ten geldiklerini belirtmişlerdir. Diğer bütün tesislerde olduğu gibi Çiftkaya'da da katılımcıların büyük kısmını erkekler (%88,6) oluştururken bayanların oranı %11,4'tür ve bunların %64,3'ü evli, %35,7 si de bekârdır. Yarıdan fazlası 18-28 yaş grubunda olan denekler diğer tesislerden farklı olarak %52,9'u lise ve dengi okuldan mezun olduğunu belirtmiş, %34,3'ü Üniversite geriye kalan %12,9'u ise ilkokul mezunu olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların çoğunluğunu öğrenciler oluşturmakta ve %50 si orta gelir grubunda, %14'ü de düşük gelir grubunda yer almaktadır. Diğer tesislerde çoğunluğu yüksek gelir grubu oluşturmakta iken Çiftkaya'da bu durum tesisin şehre çok yakın olmasından ileri gelmektedir.

Tablo 24: Çiftkaya Kayak Merkezi'nde katılımcıların demografik ve sosyo-ekonomik sorulara verdikleri yanıtlar

Nerede ikamet etmektesiniz?			Cinsiyetiniz nedir?		
İller	Kişi Sayısı	%		Kişi Sayısı	%
Bitlis	67	95,7	Erkek	62	88,6
Gaziantep	3	4,3	Kadın	8	11,4
Toplam	70	100,0	Toplam	70	100,0
Aylık geliriniz?			Evlilik durumunuz?		
Gelir	Kişi Sayısı	%		Kişi Sayısı	%
0-999	7	14,0	Bekâr	45	64,3
1000-2499	25	50,0	Evli	25	35,7
2500-4999	15	30,0	Boşanmış/Ayrı	0	0
5000+	3	6,0	Toplam	70	100,0
Toplam	50	100,0	Eğitim seviyeniz?		
Yaşınız?				Kişi Sayısı	%
Yaş Grupları	Kişi Sayısı	%	İlkokul	9	12,9
18-28	39	55,7	Lise ve dengi	37	52,9
29-39	20	28,6	Üniversite	24	34,3
40-50	9	12,9	Toplam	70	100,0
51-61	2	2,9			
Toplam	70	100,0			
Mesleğiniz?					
Meslek	Kişi Sayısı	%	Meslek	Kişi Sayısı	%
Bankacı	2	2,9	Öğrenci	25	35,7
Emekli	1	1,4	Öğretmen	4	5,7
Esnaf	3	4,3	Sanatçı	1	1,4
Ev Hanımı	3	4,3	Serbest meslek	2	2,9
İşçi	12	17,1	Sporcu	8	11,4
Memur	6	8,6	Şoför	3	4,3
Toplam	70			100,0	

Katılımcılar ziyaret sebebi olarak % 31,4 oranında “gezmek-eğlenmek”, % 68,6 oranında “kayak yapmak” cevabını vermiştir. Herhangi bir tur kapsamında olup olmadıkları hususundaki soruyu denekler %97,1 oranında “hayır” şeklinde yanıtlamışlardır. Ne kadar süre kalacakları konusunda ise tamamı “günübirlik” yanıtını verirken kaldıkları yer olarak 70 kişiden sadece biri “hotel/otel” seçeneğini, geriye kalanlar ise “özel ev” seçeneğini işaretlemiştir. Anketi cevaplayanların % 84,3’ü tesise “beş kez ve daha fazla” geldiklerini ifade ederken, %44,3 oranında çoğunluğu “aileleri ile” geldiklerini belirtmişlerdir. Bu bölümde son olarak yılda ortalama kaç günü kış sporlarına ayırdıkları sorusuna deneklerin %78,3’ü “10 kez ve daha fazla” cevabını vermişlerdir. Bu da katılımcıları büyük oranda kış sporları tutkunu olduğunu göstermektedir.

Tablo 25: Çiftkaya Kayak Merkezi’nde katılımcıların çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar

Ziyaret sebebiniz?			Ne kadar süre kalacaksınız?		
Sebepler	Kişi Sayısı	%	Gün Sayısı	Kişi sayısı	%
Gezmek-Eğlenmek	22	31,4	Günübirlik	70	100,0
Kayak yapmak	48	68,6	Nerede kalıyorsunuz?		
Toplam	70	100	Kaldığı yer	Kişi sayısı	%
Buraya bir tur ile mi geldiniz?			Hotel/Otel	1	1,4
Evet	2	2,9	Özel ev/Arkadaş yanı	69	98,5
Hayır	68	97,1	Hostel/yurt/üniversite		
Toplam	70	100,0	Toplam	70	100,0
			Kaçınıcı gelişiniz?		
Kiminle geldiniz?			Geliş Sayısı	Kişi Sayısı	%
Yalnız	18	25,7	İlk	4	5,7
Aile	31	44,3	İkinci	4	5,7
Arkadaşlar	21	30,0	Üçüncü	2	2,9
Toplam	70	100,0	Dördüncü	1	1,4
			Beş ve daha fazla	59	84,3
			Toplam	70	100,0
Yılda ortalama kaç günü kış sporlarına ayırıyorsunuz?					
Kaldığı yer	Kişi sayısı		%		
1-2	8		11,6		
3-5	4		5,8		
6-9	3		4,3		
10+	54		78,3		
Toplam	69		100,0		

Tanıtım araçlarının etkin olarak kullanılamadığı burada da görülmektedir. Katılımcıların en yüksek puan verdikleri seçenekler sırasıyla “daha önce yapılan ziyaret” ve “aile arkadaş tavsiyesi” olmuştur. Turizm tesislerin tanıtımında en etkin

yollar olan internet, yazılı-görsel medya ve tur operatörleri seçenekleri ise oldukça düşük puan almışlardır.

Tablo 26: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi ziyaretleri öncesinde gerekli bilgileri nereden aldıkları

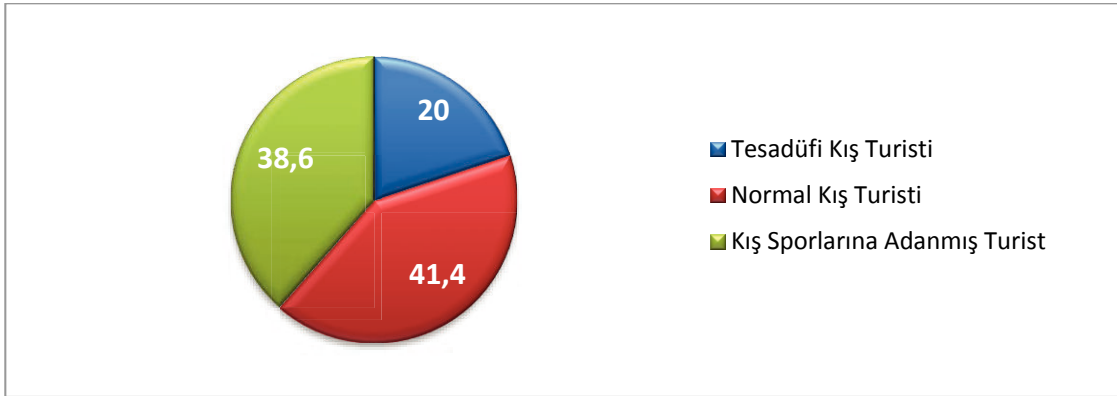
Burayı ziyaret etmeden önce gerekli bilgileri nereden aldınız?(%)						
<i>En az</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>En çok</i>
<i>Puanlar</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	
Daha önce yapılan ziyaret	24,3	--	1,4	2,9	71,4	
Aile-arkadaş tavsiyesi	21,4	2,9	7,1	8,6	60,0	
İnternet	74,3	2,9	4,3	1,4	17,1	
Seyahat acentesi-tur operatörü	81,4	5,7	5,7	--	7,1	
Yazılı medya	80,0	5,7	7,1	2,9	4,3	
Görsel medya	77,1	11,4	4,3	2,9	4,3	

Deneklere ziyaret sebeplerini öğrenmek adına sorulan soruda çoğunluğun açık ara farkla yüksek puan verdiği seçenek “kış sporlarına katılmak” olmuştur. Bu seçeneği ise aynı oranda yüksek puan alan “macera arayışı” ve “yeni şeyler deneyimlemek” seçenekleri takip etmiştir. Seçenekler arasında açık ara düşük puan verilen tek seçenek “dâhil olduğum tur kapsamında olması”dır.

Tablo 27: Çiftkaya Kayak Merkezi’nde katılımcıların tesisi ziyaret sebepleri

Burayı ziyaretinizdeki en önemli neden?(%)						
<i>En az</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>En çok</i>
<i>Puanlar</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	
Kış spor aktivitelerine katılmak	13,0	1,4	7,2	5,8	72,5	
Şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak	25,0	7,4	10,3	10,3	47,1	
Doğayı keşfetmek	26,5	4,4	7,4	11,8	50,0	
Macera arayışı	25,0	4,4	5,9	10,3	54,4	
Yeni şeyler deneyimlemek	26,5	2,9	5,9	10,3	54,4	
Boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlılığı	30,9	5,9	7,4	8,8	47,1	
Dâhil olduğum tur kapsamında olması	86,6	5,9		2,9	4,4	

Çiftkaya Kayak Merkezi’ni ziyaret edenlerin %38,6’sı kendini “kış sporlarına adanmış turist” olarak tanımlarken %41,2’si “normal kış turisti” olarak tanımlamıştır. Geriye kalan %20’lik kısım ise kendilerini “tesadüfi kış turisti” olarak tanımlamıştır.

Grafik 18: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerinin kış turizmi içerisinde kendilerini nasıl tanımladıkları

Tesisin verdiği hizmetler ve alt yapı olanakları konusunda ziyaretçilerin görüşlerinin ayrıntılarının verildiği aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere en fazla yüksek puan verilen seçenek “kar kalitesi” olmuştur. Kış sporu eğitim olanakları, sosyal donatılar ve pist yeterlilik durumu da yüksek puan alan diğer seçenekler olmuştur. Rekreasyon olanakları, eğlence merkezleri, kayak malzemesi kiralama olanakları ve ürün-hizmet kalitesi eksik bulunan konular olmuştur.

Tablo 28: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisin sunduğu hizmetler ve sahip olduğu altyapı olanakları hakkındaki görüşleri

Kayak merkeziyle ilgili aşağıda belirtilen konularla ilgili görüşleriniz nelerdir?(%)					
Çok kötü	1	2	3	4	5
Puanlar	1	2	3	4	5
Konaklama olanakları	21,4	12,9	15,7	18,6	31,4
Yeme-İçme olanakları	30,0	15,7	17,1	10,0	27,1
Ulaşım	18,6	10,0	20,0	17,1	34,3
İletişim	17,1	7,1	15,7	17,1	42,9
Turizm bilgilendirmesi	37,1	15,7	22,9	11,4	12,9
Rekreasyon olanakları	44,3	25,7	17,1	7,1	5,7
Eğlence merkezleri	40,0	15,7	17,1	5,7	21,4
Kayak merkezinin alt yapı olanakları	25,7	7,1	24,3	14,3	28,6
Mekanik tesislerin yeterliliği	15,7	14,3	21,4	22,9	25,7
Pist yeterlilik durumu	11,4	5,7	20,0	17,1	45,7
Kar kalitesi	4,3	1,4	8,6	21,4	64,3
Kayak malzemeleri kiralama olanakları	51,4	5,7	11,4	10,0	21,4
Ürün ve hizmet kalitesi	27,5	11,6	21,7	11,6	27,5
Fiyatların uygunluğu	32,9	5,7	12,9	17,1	31,4
Kış sporları eğitim olanakları	12,9	8,6	14,3	15,7	48,6
Sosyal donatılar(mescit, eğlence merkezi vs.)	8,6	14,3	18,6	12,9	45,7
Acil durum hizmetleri(arama-kurtarma, sağlık vs.)	17,9	7,5	19,4	7,5	47,8

Çiftkaya’da anket uygulanan deneklerin turizme konu olabilecek ve tesiste uygulanabilecek aktiviteler ile ne derecede ilgili oldukları aşağıdaki tabloda

ayrıntılarıyla görülecektir. Katılımcıların en fazla ilgilendikleri aktivitelerin başında kış spor aktiviteleri gelirken bunu piknik yapmak ve doğa gezileri takip etmiştir. Foto safari, zirve tırmanışı ve kamp yapmak ise en az ilgilendikleri aktiviteler olmuştur.

Tablo 29: Çiftkaya Kayak Merkezi ziyaretçilerin çeşitli turizm aktiviteleriyle ilgi dereceleri

Aşağıdaki aktivitelerle ne derece ilgilisiniz?(%)						
En Az	1	2	3	4	5	En Fazla
Puanlar	1	2	3	4	5	
Kış spor aktiviteleri	8,6	2,9	7,1	11,4	70,0	
Doğa gezileri	15,7	8,6	15,7	15,7	44,3	
Zirve tırmanışı	41,4	12,9	12,9	5,7	27,1	
Foto-safari	41,4	8,6	15,7	12,9	21,4	
Kamp yapmak	42,9	8,6	11,4	5,7	31,4	
Piknik yapmak	21,4	2,9	12,9	4,3	58,6	

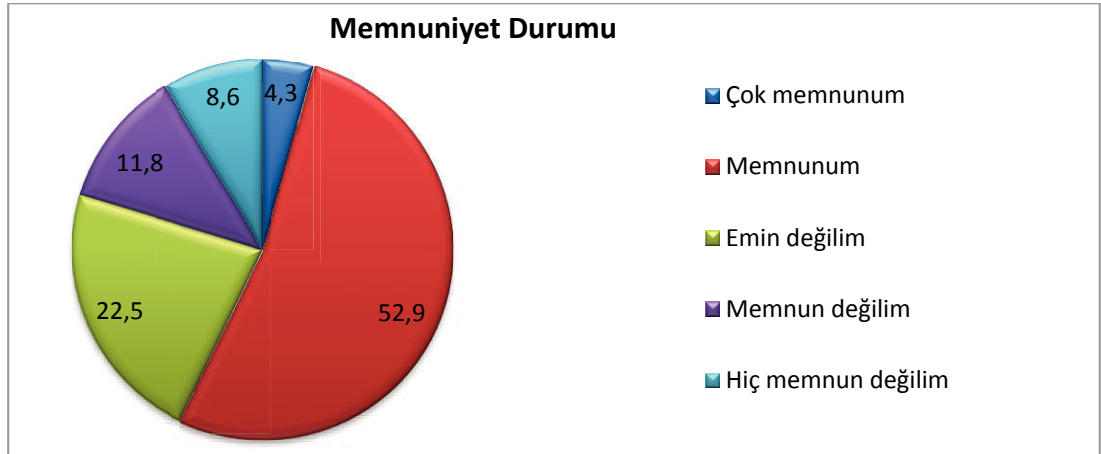
Tesisin en önemli çekiciliğinin ne olduğu konusunda katılımcıların yarından fazlası yaşadığım yere yakınlık cevabını vermişlerdir. Verilen yanıtlara göre ikinci önemli çekicilik de manzara ve doğal güzellikler olmuştur. Diğer seçenekleri tercih edenlerin oranı ise oldukça düşük kalmıştır.

Tablo 30: Ziyaretçilere göre Çiftkaya Kayak Merkezi'nin en önemli çekiciliği

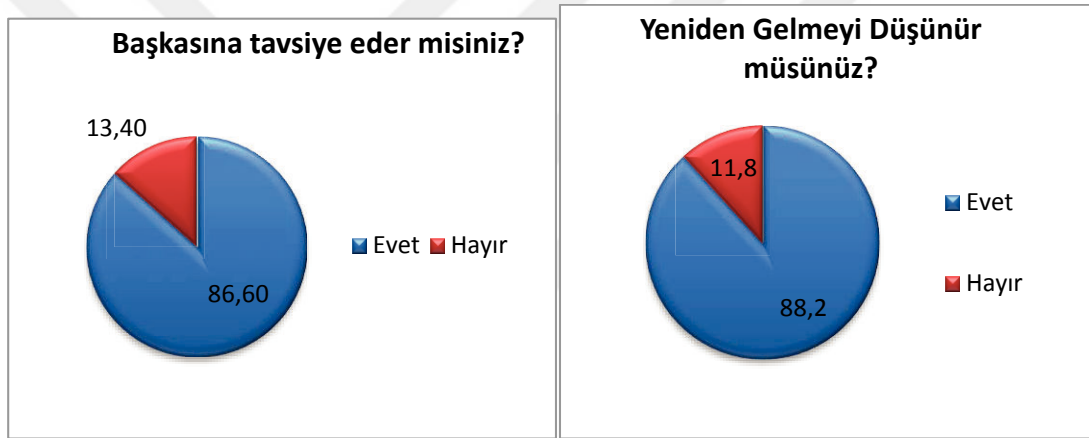
Sizce bu merkezin en önemli çekiciliği nedir? (%)		
	Kişi sayısı	%
Yaşadığım yere yakınlık	41	59,4
Tesis ve pist kalitesi	4	5,8
Kar kalitesi	4	5,8
Manzara ve doğal güzellikler	18	26,1
Hizmet kalitesi	2	2,9
Toplam	69	100,0

Çiftkaya Kayak Merkezi'nde ankete katılanların %52,9'u tesisten memnun olduğunu belirtirken %4,3'ü çok memnun olduğunu belirtmiştir. Bu durum katılımcıların önemli bir kısmının, ki bu oranlara %22,5 oranında emin olmayanlar da eklendiğinde, genel anlamda tesisten memnun kaldıkları söylenebilir. Memnun olmayan ve hiç memnun olmayanların oranı ise toplamda %20,4'tür.

Başkasına tavsiye etme konusunda deneklerin %86,6'sı olumlu yanıt verirken %13,4'ü olumsuz yanıt vermiştir. Ek olarak “yeniden gelmeyi düşünür müsünüz?” sorusuna katılımcıların %88,2'si “evet”, geriye kalan %11,8'i ise “hayır” yanıtı vermişlerdir.

Grafik 19: Çiftkaya Kayak Merkezi Ziyaretçilerinin memnuniyet durumları

Rahva Kayak Merkezi

Rahva Kayak Merkezi ziyaretçi sayısı bakımından diğer tesislerle kıyaslandığında oldukça yetersiz durumdadır. Tesiste kayak dışında sunulan hizmetlerin yetersizliği bu durumun temel nedeni olarak gösterilebilir. 39 kişi ile anket yapabilme olanağı bulduğumuz Rahva'da ziyaretçilerin geldikleri yere bakıldığında yerel boyutta hizmet sunduğu görülmektedir. Çünkü katılımcıların tamamına yakını Bitlis, Van ve bunların ilçelerinden geldiklerini belirtmişlerdir. Diğer bir takım demografik özelliklerine baktığımızda deneklerin yaklaşık %90'ı erkek, %56,7'si evli, %69,2'si üniversite mezunu, %56,4'ü 18-28 yaş grubunda ve %53,8'i 2500-4999 TL gelir grubunda olduklarını ifade etmişlerdir. Mesleki durumlarına bakıldığında da en kalabalık grupları sırasıyla öğrenci, öğretmen ve memurlar oluşturmaktadır.

Tablo 31: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin demografik yapısı

Nerede ikamet etmektesiniz?			Cinsiyetiniz nedir?		
İller	Kişi Sayısı	%		Kişi Sayısı	%
Ahlat	1	2,6	Erkek	35	89,7
Antep	1	2,6	Kadın	4	10,3
Bitlis	34	87,2	Toplam	39	100,0
Tatvan	1	2,6	Evlilik durumunuz?		
Van	2	5,1		Kişi Sayısı	%
Toplam	39	100,0	Bekâr	22	56,4
Aylık geliriniz?			Evli	17	43,6
Gelir	Kişi Sayısı	%	Boşanmış/Ayrı	0	0
0-999	4	15,4	Toplam	39	100,0
1000-2499	6	23,1	Eğitim seviyeniz?		
2500-4999	14	53,8		Kişi Sayısı	%
5000+	2	7,7	İlkokul	6	15,4
Toplam	26	100,0	Lise ve dengi	6	15,4
Yaşınız?			Üniversite	27	69,2
Yaş Grupları	Kişi Sayısı	%	Toplam	39	100,0
18-28	22	56,4			
29-39	10	25,6			
40-50	6	15,4			
51-61	1	2,6			
Toplam	39	100,0			
Mesleğiniz?					
	Kişi Sayısı	%		Kişi Sayısı	%
Avukat	1	2,6	İşsiz	1	2,6
Bankacı	1	2,6	Memur	6	15,4
Doktor	1	2,6	Mühendis	3	7,7
Emekli	1	2,6	Öğrenci	11	28,2
Ev hanımı	1	2,6	Öğretmen	7	17,9
İşçi	3	7,7	Sporcu	1	2,6
Toplam	39	100,0			

Anket sorularını cevaplayanların %64,1'i ziyaret sebebini kayak yapmak olarak ifade ederken, %35,9'u gezmek eğlenmek yanıtını vermiştir. Diğer seçenekleri tercih edenin olmamasının nedeni katılımcı sayısının az olması olarak belirtilebilir. Katılımcıların tamamının yakın çevreden gelmesinin bir sonucu olarak %100'lük bir oranda tesisi günübirlik ziyaret ettikleri cevabı verilmiştir. Aynı oranda yanıt verilen bir diğer soru da “buraya bir tur ile mi geldiniz?” sorusu olmuştur. Katılımcıların yarısı tesisi beş kez ve daha fazla ziyaret ettiğini belirtmekle birlikte yarıdan fazlası yılda 10 günden fazla kış sporlarına ayırdıkları yanıtını vermişleridir.

Tablo 32: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli sorulara verdikleri yanıtlar

Ziyaret sebebiniz?			Ne kadar süre kalacaksınız?		
Sebepler	Kişi Sayısı	%	Gün Sayısı	Kişi sayısı	%
Gezmek-Eğlenmek	14	35,9	Günübirlik	39	100,0
Kayak yapmak	25	64,1	Nerede kalıyorsunuz?		
Toplam	39	100	Kaldığı yer	Kişi sayısı	%
Buraya bir tur ile mi geldiniz?			Hotel/Otel	4	10,3
Evet	0	34	Özel ev/Arkadaş yanı	35	89,7
Hayır	39	100,0	Hostel/yurt/üniversite	0	0
Toplam	39	100,0	Toplam	39	100,0
			Kaçınıcı gelişiniz?		
Kiminle geldiniz?			Geliş Sayısı	Kişi Sayısı	%
Yalnız	8	20,5	İlk	9	23,7
Aile	15	38,5	İkinci	8	21,1
Arkadaşlar	16	41,0	Üçüncü	1	2,6
Toplam	39	100,0	Dördüncü	1	2,6
			Beş ve daha fazla	19	50,0
			Toplam	38	100,0
Yılda ortalama kaç günü kış sporlarına ayırıyorsunuz?					
Gün Sayısı		Kişi sayısı		%	
1-2		13		33,3	
3-5		6		15,4	
6-9		0		0	
10+		20		51,3	
Toplam		39		100,0	

Tesisin tanıtım araçlarının kullanma yeteneğinin test edildiği soruya verilen yanıtlara bakıldığında en fazla yüksek puan verilen seçenek aile-arkadaş tavsiyesi olurken ikinci sırada daha önce buraya yapılan ziyaret olmuştur. Buna karşılık diğer bütün seçeneklerin oldukça düşük puan aldığı görülmüştür. Seyahat acentesi-tur operatörü seçeneğini ise hiç kimse tercih etmemiştir. Bu durum tesisin hiçbir tanıtım aracını verimli bir şekilde kullanamadığını açıkça göstermektedir.

Tablo 33: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi ziyaretlerinden önce gerekli bilgileri nereden aldıkları

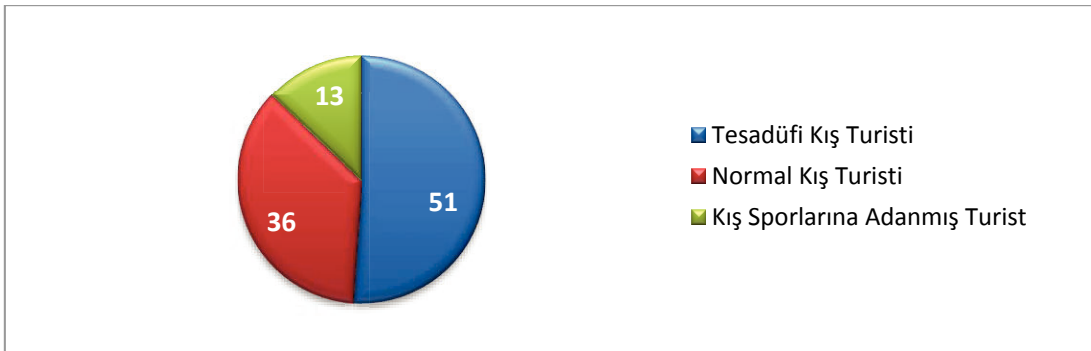
Burayı ziyaret etmeden önce gerekli bilgileri nereden aldınız?(%)						
En az	1	2	3	4	5	En çok
Puanlar						
Daha önce yapılan ziyaret			51,3	2,6		43,6
Aile-arkadaş tavsiyesi			33,3		15,4	51,3
İnternet			92,3	2,6		5,1
Seyahat acentesi-tur operatörü			100,0			
Yazılı medya			94,9	2,6		2,6
Görsel medya			92,3	5,1		2,6

Rahva’da anketimizi yanıtlayanların yaklaşık %80 oranında büyük kısmı, tesisi ziyaret sebebini kış spor aktivitelerine katılmak olarak belirtmişlerdir. Boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlılığı ve yeni şeyler deneyimlemek seçenekleri önemli oranda yüksek puanlanan diğer seçenekler olmuştur.

Tablo 34: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi ziyaret nedenleri

Burayı ziyaretinizdeki en önemli neden?(%)						
En az	1	2	3	4	5	En çok
Puanlar	1	2	3	4	5	
Kış spor aktivitelerine katılmak	15,4	2,6		2,6	79,5	
Şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak	59,0		2,6	2,6	35,9	
Doğayı keşfetmek	51,3		5,1	20,5	23,1	
Macera arayışı	64,1	2,6	5,1	28,2		
Yeni şeyler deneyimlemek	51,3		2,6	2,6	43,6	
Boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlılığı	41,0	2,6	2,6	2,6	51,3	
Dâhil olduğum tur kapsamında olması	100,0					

Tesiste katılımcıların verdikleri yanıtlar içerisinde dikkat çekici bir diğer önemli nokta da kış sporları turisti olarak kendilerini nasıl tanıdıkları konusunda olmuştur. Kendisini tesadüfi kış turisti olarak tanımlayanların oranı diğer tesislere oranla oldukça yüksektir. Diğer kayak merkezlerinde %20’ler civarında olan bu oran Rahva’da %51’dir. Deneklerin geri kalanlarının %36’sı ise kendini normal kış turisti olarak tanımlarken %13’ü kış sporlarına adanmış turist olarak tanımlamıştır.

Grafik 20: Rahva Kayak Merkezi Ziyaretçilerinin kendilerini nasıl tanımladıkları

Kayak merkezinin sahip olduğu altyapı ve sunduğu hizmetlerden memnuniyetin sorgulandığı bölümün sonuçlarına bakıldığında seçeneklerin büyük çoğunluğunun oldukça düşük puanlar aldığı görülmüştür. Bu durum tesisin büyük eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. En fazla yüksek puan alan seçenek kar kalitesi olmuştur.

Tablo 35: Rahva Kayak Merkezi'nin altyapı olanakları ve sunduğu hizmetler konusunda ziyaretçilerin görüşleri

Kayak merkeziyle ilgili aşağıda belirtilen konularla ilgili görüşleriniz nelerdir?(%)					
Çok kötü	1	2	3	4	5
Çok iyi	1	2	3	4	5
Puanlar					
Konaklama olanakları	87,2	7,7	5,1		
Yeme-İçme olanakları	64,1	17,9	10,3	2,6	5,1
Ulaşım	43,6	5,1	7,7	10,3	33,3
İletişim	30,8	2,6	5,1	2,6	59,0
Turizm bilgilendirmesi	69,2	10,3	12,8	2,6	5,1
Rekreasyon olanakları	64,1	10,3	10,3	5,1	10,3
Eğlence merkezleri	76,9	7,7	7,7		7,7
Kayak merkezinin alt yapı olanakları	30,8	15,4	30,8	5,1	17,8
Mekanik tesislerin yeterliliği	25,6	12,8	25,6	15,4	20,5
Pist yeterlilik durumu	17,9	7,7	12,8	23,1	38,5
Kar kalitesi	7,7		10,3	12,8	69,2
Kayak malzemeleri kiralama olanakları	35,9	5,1	20,5	7,7	30,8
Ürün ve hizmet kalitesi	28,2	12,8	23,1	15,4	20,5
Fiyatların uygunluğu	23,7	13,2	15,8	21,1	26,3
Kış sporları eğitim olanakları	35,9	7,7	17,9	7,7	30,8
Sosyal donatılar(mescit, eğlence merkezi vs.)	79,5	10,3	2,6	5,1	2,6
Acil durum hizmetleri(arama-kurtarma, sağlık vs.)	74,4	10,3	2,6		12,8

Ziyaretçiler Rahva Kayak Merkezi'nin en önemli çekiciliği olarak açık ara farkla yaşadığım yere yakınlık seçeneğini tercih etmişlerdir. Zaten katılımcıların altyapı ve hizmetlerden memnuniyet oranlarının düşük olması tesisin diğer çekiciliklerinin yetersiz kaldığını kanıtlar niteliktedir.

Tablo 36: Ziyaretçilere göre Rahva Kayak Merkezi'nin en önemli çekiciliği

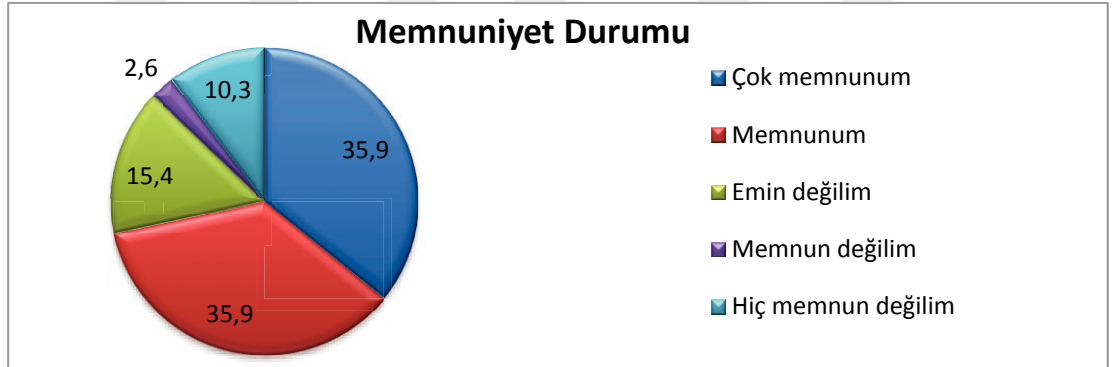
Sizce bu merkezin en önemli çekiciliği nedir?(%)		
	Kişi sayısı	%
Yaşadığım yere yakınlık	26	66,7
Tesis ve pist kalitesi	4	10,3
Kar kalitesi	6	15,4
Manzara ve doğal güzellikler	1	2,6
Hizmet kalitesi	1	2,6
Toplam	39	100,0

Tesisin ziyaretçilere daha kapsamlı hizmet edebilmesi adına tesiste uygulanabilecek aktivitelerle ne derece ilgili olduklarını belirlemeye çalıştığımız bölümde en yüksek puanı kış spor aktiviteleri almıştır. Önemli oranda yüksek puan alan seçenekler ise piknik yapmak ve doğa gezileri olmuştur. Diğer seçenekler ise oldukça az ilgi görmüştür.

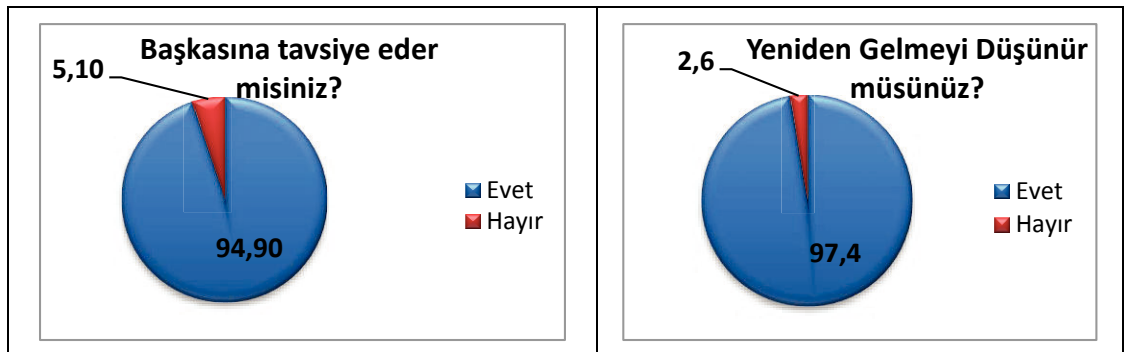
Tablo 37: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çeşitli turizm aktiviteleri ile ne derece ilgili oldukları

Aşağıdaki aktivitelerle ne derece ilgilisiniz?(%)						
En Az	1	2	3	4	5	En Fazla
Puanlar	1	2	3	4	5	
Kış spor aktiviteleri	2,6	5,1	5,1	5,1	82,1	
Doğa gezileri	53,8	5,1	5,1	2,6	33,3	
Zirve tırmanışı	89,7	2,6	2,6		5,1	
Foto-safari	82,1	2,6	5,1	2,6	7,7	
Kamp yapmak	87,2	2,6	2,6	2,6	5,1	
Piknik yapmak	38,5	2,6		10,3	48,7	

Her ne kadar önceki bölümlerde ziyaretçilerin memnun olmadıklarına dair çıkarımlar yapmamıza neden olan sonuçlar ortaya çıkmış olsa da deneklerin yaklaşık %72'si memnuniyet durumları sorulduğunda memnunum ya da çok memnunum cevabını vermişlerdir. Aynı şekilde başkasına tavsiye etme ve yeniden gelme durumları konusunda da çok yüksek oranlarda evet yanıtını vermişlerdir. Bu durumdan yola çıkarak Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin çok yüksek beklentilere sahip olmadıkları yorumunu yapmak mümkündür.

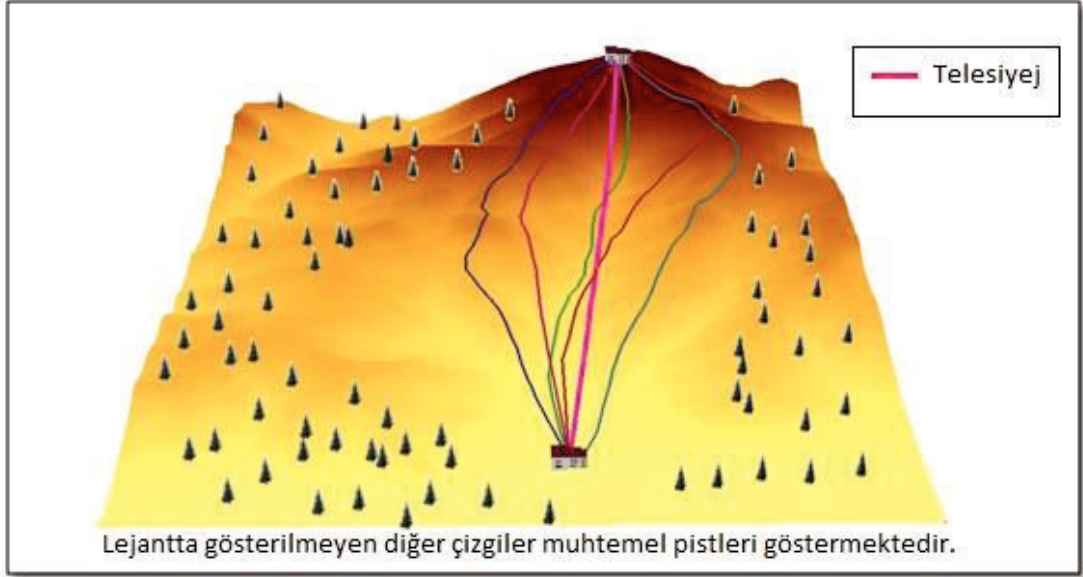
Grafik 21: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisten memnuniyet durumları

Grafik 22: Rahva Kayak Merkezi ziyaretçilerinin tesisi başkasına tavsiye etme ve yeniden gelme durumları

[illegible]

zirve-den itibaren 2 ila 4 km arasında değişen uzunluklarda 4-5 tane pist düzenleme imkn mevcuttur. Farklı derecelerde eğim şartlarına sahip yamaçlar farklı zorluk derecelerinde (usta-acemi) pistlerin düzenlenebilmesi olanak sağlamaktadır. Ek olarak akarsuların oluşturduğu tekne biçimli vadiler snowboard etkinliği için doğal pistler oluşurmaktadır. Birkaç noktada kendini gösteren kaynak suyu ıkışları da ilaveten bir avantaj oluşurmaktadır. Bu kaynaklar hem tesisin kullanımı açısından önem arz ederken hem de özellikle tüm dünya kayak merkezlerinde ihtiyaç haline gelen yapay kar makineleri için de gereklidir. Ek olarak sahanın eğim ve bakı durumları da aşağıdaki tabloda ayrıntıları görüleceği üzere oldukça elverişli durumdadır.

şekil 11: Dokuzdağa Kayak Alanı muhteme pist şeması

Fotoğraf 10: Dokuzdağa Kayak Alanı genel görünüm

Tablo 38: Dokuzagaç potansiyel kayak alanı eğim ve bakı durumu

Eğim		Bakı	
Eğim Değeri	Oranı(%)	Bakı Yönü	Oranı(%)
% 50+	1,3	Kuzey	11,83
% 30-50	27,24	Kuzeydoğu	14,52
% 15-30	43,27	Kuzeybatı	18,84
% 10-15	13,73		

Bu alanda kurulacak kayak merkezi önemli çekiciliklere sahip olacaktır. Bu çekiciliklerin başında şüphesiz Van Gölü ve Akdamar Adası manzarası eşliğinde kayak yapma ayrıcalığı sunacak olması gelmektedir. Buna ek olarak hemen yanı başındaki Artos Dağı da ayrı bir görsel güzellik sunmaktadır. Ulaşılabilirlik açısından da oldukça elverişli bir konumda yer almaktadır. Van-Bitlis karayoluna sadece 1 km gibi kısa bir mesafede kurulabilecek tesisler sadece kış turistlerine değil farklı amaçlarla gelen ziyaretçilere de hizmet sunabilecektir. Özellikle Akdamar Adası'na yakınlığı nedeniyle burayı ziyarete gelenlere de hizmet sunabilecek bir merkez olacaktır. Böylece tesis kış sezonu dışında da kullanılacak ve karlılık artacaktır.

Fotoğraf 11: Dokuzagaç Kayak Alanı genel görünüm

Fotoğraf 12: Dokuzağaç kayak alanındaki snowboard ve serbest kayak için uygun yamaçlardan görünüm

4.3.2. Görentaş Kayak Alanı

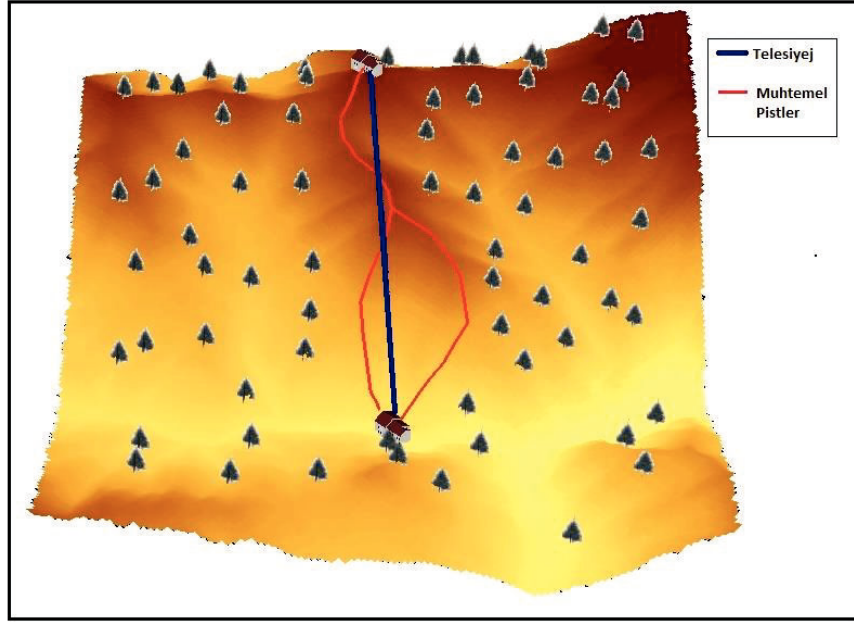
Van-Çatak karayolu üzerinde yer alan Çatak İlçesi'ne bağlı Görentaş Köyü'nün 1 km doğusunda yer alan bu saha 2167-2980m yükselti aralığında güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu yaklaşık 100m genişliğinde ve 2-3 km uzunluğunda 3 ayrı pist oluşturmaya imkân sağlayacak uygun koşullara sahiptir. Zirveden orta kesimdeki düzlük alana kadar olan kısım eğim değerinin yüksek olması nedeniyle zor pist özelliğine sahipken bu kısımdan itibaren hem zor hem de kolay pist oluşturulabilecek farklı güzergâhlar mevcuttur.

Tablo 39: Görentaş potansiyel kayak alanı eğim ve bakı durumu

Eğim		Bakı	
Eğim Değeri	Oranı(%)	Bakı Yönü	Oranı(%)
% 60+	3,04	Kuzey	10,98
% 50-60	11,21	Kuzeydoğu	1,60
% 30-50	40,14	Kuzeybatı	24
% 15-30	27,14		
% 15-	18,06		

Yukarıdaki tabloda ayrıntıları görüleceği üzere saha eğim ve bakı durumu da kayak merkezi kurmak için oldukça elverişlidir. Akarsular tarafından derince yarılmış vadiler ayrıca snowboard yarışları için doğal bir pist oluşturmaktadır.

Ulaşım, tek şeritli asfalt bir yol ile sağlanmaktadır. Hemen yoldan itibaren başlayacak şekilde kurulacak olan telesiyej hattı ile rahatlıkla zirveye ulaşılacaktır

Şekil 12: Görentaş Kayak Alanı muhtemel pist şeması

Fotoğraf 13: Görentaş Kayak Alanı genel görünüm

İlaveten bu alanın hemen batısında yer alan dağ sıraları da kış sporları için uygun şartlara sahiptir. Zirvesine yakın çukur alanlarda temmuz ayında yapılan arazi çalışmamız esnasında hala yer yer karlar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum sahada karın yerde kalma süresinin uzunluğuna işaret etmektedir. Burada süper slalom gibi uluslararası yarışmalara uygun eğim ve uzunluğa sahip pist düzenlemeye uygun morfoloji mevcuttur.

Fotoğraf 14: Görentaş Kayak Alanı yakınındaki bahsi geçen kayağa uygun dağlık alan

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Urartu ve Selçuklu gibi kadim medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Van ve Bitlis, tarih boyunca önemli kültür ve medeniyet merkezleri olma özellikleri korumuşlardır. Sahip oldukları tarihi geçmiş ve doğal güzellikleri 1990'lı yıllarda turistlerin dikkatinden kaçmamış ve o dönemde Türkiye'ye giriş yapan her 100 turistten 1,7'sinin ziyaret ettiği çekim alanları olmuşlardır. Oysa günümüzde bu rakamlara ulaşmak hayli zor görünmektedir. Yeniden canlanmayı sağlamak ise Türkiye Turizm Temel Stratejisine uygun olarak turizm faaliyetlerini zamana ve mekâna yaymakla mümkün olacaktır. Her yer bu yaklaşıma uygun hareket edebilmek için yeterli kaynaklara sahip değildir. Ancak Van ve Bitlis'te turizme konu olan kaynakların zenginliği bu durumu gayet mümkün kılmaktadır. Yaz aylarında Van Gölü'nde her türlü su sporu, ilkbahar-yaz döneminde doğa ve peyzaj, kış aylarında ise kış turizm olanakları bu iki ili ayrı bir yere koymaktadır. Diğer bir ifadeyle turizm sektöründe bu iller turizmi zamana ve mekâna yayma konusunda ayrı bir yere sahiptirler. Zira gerek yaz turizm sezonunda öne çıkan doğal ve tarihi turistik değerleri ve gerekse kış turizmine konu olan kayak tesisleri bölgenin turizm adına zengin olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu değerler başta bölgesel kalkınma ve yeni istihdamlar yaratma adına kullanılmalıdır. Tamda bu noktada Van ve Bitlis illerini farklı yapan kış turizm potansiyeli, ele alınması ve incelenmesi gereken önemli araştırma konularından bir tanesidir.

Bu çalışmanın da amacı her iki ilin var olan kış turizm kaynaklarının ne ölçüde kullanıldığını, başta tesislerin yeri olmak üzere diğer değişkenler açısından da doğru planlama stratejileri uygulanıp uygulanmadığı, kış turizmine yönelik fiziki altyapı ve üstyapı gibi insana hizmet sunan birçok konuda eleştirel ve katkı sunan bir tez çalışması gerçekleştirmektir. Bu kapsamda yapılan incelemeler neticesinde sahanın gerek doğal gerekse beşeri faktörler açısından kış turizmine uygunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Şüphesiz turizm çeşitliliğinin ve farklı motivasyonların ele alındığı bölgede oldukça ilginç sayılacak ve başta turizm karar vericileri olmak üzere yerel yöneticiler ve diğer araştırmacı ve planlayıcılara veri oluşturan sonuçlar elde edilmiştir.

Türkiye kış turizmi için sahip olduğu doğal şartlar ve konumunun sağladığı avantajları tam anlamıyla kullanamadığı görülmektedir. Dünyada bir marka haline gelmiş İskandinav ülkeleri, Alp ülkeleri ve Kuzey Amerika ülkeleriyle kıyaslandığında dünya pazarından aldığı pay oldukça azdır. Bu durumun temel nedeni ise yatırımların yetersizliğidir. Son yıllarda bu durumun farkına varılması nedeniyle 2023 Türkiye Turizm Stratejisi'nde kış turizmine ayrı bir yer verilmiş ve Erzurum'dan Ardahan'a uzanan bir kış turizm koridoru kurulması planlanmıştır. Van ve Bitlis illeride kış turizmine hitap edecek uygun şartlara sahip olduklarından bu plana dâhil edilmeleri ve yatırımlardan pay almaları bölge için olumlu bir uygulama olacaktır.

Van Gölü çevresinde kurulmuş olan Van ve Bitlis illeri turizm yeterliliği noktasındaki çabalarına ve potansiyel açıdan oldukça geniş turistik çekiciliklere sahip olmasına rağmen bir türlü yeterli yol kat edilememiştir. Bu nedenle bölgenin hem sosyo-ekonomik hem de sosyo-kültürel gelişmesini ve değişmesini sağlayacak temel dinamiğin turizm olduğu başta halk olmak üzere birçok paydaş tarafından kabul edildiği ve bu noktada ulusal konjonktür ile birlikte yeni yaklaşımlar geliştirilmesi gerektiği araştırmamızın önemli sonuç yargılarından bir tanesidir.

Bölge halkının turizme konu olan turistik değerlerin farkında olduğu ancak bu kaynakların popülist ve bilimsel planlama ilkesinden uzak politikalar nedeniyle yeterince kullanılmadığı dahası belli ölçülerde koruma-kullanma dengesinin dışına çıkıldığı ve tahrip edildiğini ifade ettiklerine araştırma süresince tanıklık ettik. Zira bu sonucu destekleyen mevcut bulguların başında Nemrut Dağı'nda yapılan yol açma çalışmaları sonucunda doğal peyzajın ve ekosistemin zarar görmesi gelmektedir.

Kış turizminde bölgenin sportif altyapı noktasında tesislerin varlığına rağmen önemli bir yol kat edilemediği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni olarak kış turizmini yönetenler ile karar vericilerin konunun uzmanı olmadıkları ve kış spor eğitim olanaklarının yetersiz olduğu yaptığımız gözlemler ile tespit edilmiştir.

Bölgede yapılacak olan yatırımlar planlanırken müşteri kitlesinin belirlenmesi ve bunların beklentilerinin neler olduğunun iyi analiz edilmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu noktaya hizmet edebilmek amacıyla saha çalışmaları sırasında

mevcut tesisleri ziyaret edenlerin genel profilleri ortaya konularak beklentileri ve memnuniyet dereceleri uygulanan anketler ile ölçülmeye çalışılmıştır. Nemrut, Çiftkaya, Rahva ve Abalı kayak merkezlerinde uygulanan anketlerle elde edilen veriler değerlendirildiğinde kış turizminin doğasına uygun olarak daha çok gelir seviyesi yüksek insanlar tarafından tercih edildiği görülmüştür. Demografik göstergelere bakıldığında ise erkekler büyük bir farkla daha fazla katılım göstermektedirler. Bu durumun sebebi ise ziyaretçilerin büyük oranda Van ve Bitlis illerinden gelmesi nedeniyle yörenin genel sosyo-ekonomik yapısından kaynaklı kadının iş hayatında olduğu gibi bu tarz aktivitelere katılımlarının da erkeklere göre daha sınırlı kalmasıdır. Mesleki açıdan incelendiğinde ise en fazla talep eden kitleyi memurların oluşturduğu görülmüştür. Bunların yanı sıra ziyaretçilerin çoğunluğunun bahsi geçen tesislere asıl geliş sebebi kış turizminin amacına uygun olarak kayak yapmak istemeleri, bir kısmının ise gezmek ve eğlenmektir. Azınlıkta kalan kesim ise geliş amacını fotoğraf çekmek, merak ve antrenman yapmak olarak ifade etmiştir.

Ziyaretçilere uygulanan anketler ve saha çalışmaları aracılığıyla toplanan veriler değerlendirildiğinde görülmüştür ki kayak merkezlerinde birçok sorun vardır. Nemrut kayak merkezinde yanlış yer seçimi ve rüzgâr süpürmesi, Abalı'da ulaşım, pist ve tesis yetersizliği, Rahva'da aşırı sis olaylarının görülmesi temel sorunları teşkil etmektedir. Bu sorunlardan özellikle Nemrut'taki sorunların planlama yanlışlığından kaynaklandığı görülmüştür. Biraz maliyet gerektiren bir takım önlemler ile bu problemler aşılabilecektir.

Öte yandan sahanın sahip olduğu potansiyelden daha yaygın faydalanabilmek adına yaptığımız titiz incelemeler neticesinde özellikle Van İli'ne yoğunlaşarak iki adet kayak tesisi kurulabilecek potansiyel alan belirlenmiştir. Bu alanların biri Gevaş İlçesi'nde Dokuzağaç Köyü'nün güneyinde yer alan dağlık alan, bir diğeri ise Van-Çatak karayolu üzerinde yer alan Görentaş Köyü'nün doğusundaki alandır. Önerilen bu alanlarda hem doğal hem de beşeri koşullar göz önünde bulundurulmuştur ve ulusal çapta talep görecektir çeşitli çekiciliklere sahip noktalar tercih edilmiştir.

Günümüzde bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yükselmeye devam eden bir değer olan turizm yeni fırsatlar sunmaktadır. Araştırmayı yaparken temel amacımız Van ve Bitlis illerinin kış turizm potansiyelini ortaya koymak olurken,

büyük ölçüde tesislerin yeri, sundukları alt ve üst yapı hizmetleri ve ziyaretçiler yönüyle ele alınmıştır. Oysa çalışmalarımız esnasında bu tarz turizm hareketlerinin aslında önemli bir anlam merkezi ve etkileşim alanı olduğu gerçeği ile tanışma fırsatı bulduk. Zira bu alanlarda küçük bir dünyaya sahip olan, yaşadıkları dar bölgenin dışına çıkmamış, imkânları sınırlı olan insanların da kayak sporu olanağı bulduğu ve kolaylıkla bu sporu yapabildiğine tanıklık ettik. Oysa bilinen şekli ile kayak sporu oldukça pahalı ve herkesin ulaşamayacağı ve kolaylıkla yapamayacağı sınırlılıklara sahiptir. Keza sahadaki kayak alanlarını ziyaret edenlerin çoğunluğunun yüksek gelirli insanlar olmaları bu söylemi desteklemektedir. Kış turizminin belkide bölgeye en önemli faydası çok küçüktür olsa bir gruba bir farkındalık oluşturabileceğidir. Bu farkındalığa sahip olan grubun bir parçası olabilen kişilerin kayak yaptığı süre içerisinde yaşadığı heyecan ve hazi çoğalttıklarını ve çevrelerine yaydıkları tespit edilmiştir. Yapmış olduğumuz anket sonuçlarına baktığımızda bu iddiayı güçlü bir şekilde destekleyen veriler olduğu görülmektedir. Katılımcıların tesislerdeki birçok alt ve üstyapı elemanları ile hizmetleri eksik bulunmasına karşılık kayak merkezlerini şiddetle başkalarına tavsiye etmeleri ve insanları kayak sporuna davet etmeleri bunun en açık göstergesidir.

Sonuç olarak her ne kadar beşeri etkenlere bağlı altyapı eksiklikleri mevcut olsa da doğal ortam şartları itibariyle bu illerin yüksek bir kış turizm potansiyeline sahip olduğu belirlenmiştir. Bu potansiyelden en iyi şekilde faydalanabilmek ve Van-Bitlis illerinin kış turizm pazarı içerisindeki rekabet gücünü artırabilmek geniş kapsamlı ve bilimsel temelli bir planlamayla mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Al, M. T., & vd. (2011). *Van İli 2011 Yılı Çevre Durum Raporu*. Van: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Ardel, A. (1944). Van Gölü. *Van Üniversite Haftasından Ayrı Basım*.
- Ardel, A. (1944). Van Gölü Bölgesi'nin Coğrafyası. *Van Üniversite Haftasından Ayrı Basım*.
- Atalay, İ. (1987). *Türkiye Jeomorfolojisine Giriş(Genişletilmiş II.Baskı)*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:9.
- Atalay, İ. (1994). *Türkiye Coğrafyası*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Atasoy, E., Efe, R., & Soykan, A. (2008). Bursa ve Uludağ'ın Turizm Potansiyeli ve Sorunları. *International Conference Education, Science, Economics and Technologies in The Global Word*. Burgas, BULGARİSTAN: https://www.academia.edu/6378535/Bursa_ve_Uluda%C4%9F_%C4%B1n_Turizm_Potansiyeli_ve_Sorunlar%C4%B1.
- Austrian Tourism Consultants GmbH. (2006). *Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Erciyes Dağı Turizm ve Kış Sporları Gelişimi Master Planı*. Viyana: Kayseri Büyükşehir Belediyesi.
- Avcı, N. (2007). Turizmde Taşıma Kapasitesinin Önemi. *Ege Akademik Bakış Sayı:7*, 485-501.
- Avcı, S. (2007). *Spor Coğrafyası: Kavramlar, Yöntemler ve Türkiye'nin Spor Coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Can, M. D. (2008). *Sürdürülebilir Turizm Ve Turizm Çeşitliliği Kapsamında Kültür Ve Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgeleri: Mersin-Tarsus Örneği*. Ankara: T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Araştırma Ve Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- Ceylan, S. (2009). Davraz Dağı(Isparta)'nda Kış Turizmi . *Doğu Coğrafya Dergisi Sayı:22*, 205-230.

- Demiroğlu, O. C. (2014). *Kış Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demiroğlu, O. C. (Erişim:12.02.2015). *Türkiye'nin Kayak Merkezleri*. <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zwaFynMO7iJ0.k8cbJ6-k46Fg>.
- Doğanay, H. (1989). Erzurumda Kayak Sporlu Turizmi ve Başlıca sorunlar. *Coğrafya Makaleleri*, 165-182.
- Doğanay, H., & Zaman, S. (2002). Antalya'da Az Tanınan Bir Kış Turizm Merkezi: Saklıkent. *Doğu Coğrafya Dergisi Sayı:8*, 149-162.
- Doğanay, H., & Zaman, S. (2013). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Erzurum: Pegem Akademi.
- Doğaner, S. (1991). Dağ Turimine Coğrafi Bir Yaklaşım: Uludağ'da Turizm. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi Sayı:3*, 137-158.
- Doğaner, S. (1997). Türkiyenin Dağlık Alanlarında Kış Turizmini Etkileyen Coğrafi Etmenler. *Coğrafya Dergisi sayı:5*, 19-44.
- Günel, N. (2013). Türkiye'de Kar Yağışı, Karın Yerde Kalma Süresi ve Daimi Kar Sınırı. *Acta Turcica(Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi)*, Sayı:1, 1-13.
- Gündüz, F. (2004/1). Çevre ve Turizmin Sürdürülebilirliği. *Planlama(TMMOB Süreli Yayını)*, 58-66.
- Gürer, İ. (2012). Doğal Afet Olarak Kar. *T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Çığ Kontrol Proje Yapımı Hizmet içi Eğitimi*. Trabzon: http://www.cem.gov.tr/erozyon/Files/moduller/etutproje/sunumlar/i.gurer_do%C4%9Fal%20afet%20olarak%20kar.ppsx
Erişim:21.01.2015.
- Hinnerth, A. (2010). *Artificial Snow Production in Winter Sport Destination, Strategies and Challenges in Salen, Sveden*. <http://www.sitedestination.com/wp-content/uploads/Artificial-snow-production-in-winter-sport-destinations.pdf>.

- Hudson, S. (2004). Sport Tourism; İnterrelationships, İmpacts and Issues. E. b. Adair içinde, *Winter Sport Tourism in North America* (s. 77-100). Ontario, Canada: Cromwell Press.
- Humfort, R. (2008). *Two Planks And PASSION: The Dramatic History of Sking*. Cornwall, Great Britain: MPG Books Ltd.
- Jenkins, M. (2013). İlk Kayakçılar. *National Geographic*, 140-157.
- Kartum, Ş., Koç, T., & Türkeş, M. (2011). Türkiye’de Kar Yağışlarının Başlangıç ve Bitiş Tarihlerinde Gözlenen Değişikler ve Eğilimler. 5. *Atmospheric Science Symposium Proceedings Book* (s. 27-29). İstanbul: İstanbul Technical University.
- Koç, T., & Kartum, Ş. (2008). Türkiye’de Kar Yağışlı Günlerin Zamansal Özellikleri. *TUCAUM V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 339-348). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF.
- Koçman, A. (1993). *Türkiye İklimi*. İzmir: Ege Üniv.Edebiyat Fakültesi.
- KUDAKA. (2012). *Erzurum Konaklı Bölgesi’nde Yapılması Planlanan Yatırımlar Konusunda Finansal Fizibilite Raporu*. <http://www.kudaka.org.tr/ekler/64447-Erzurum-Konakli-Kayak-Merkezi-Finansal-Fizibilite-Raporu.pdf>.
- M.G.M. (Erişim:19.01.2015). <http://www.mgm.gov.tr/FILES/resmi-istatistikler/turkiye-ort-kar-ortulu-gunler-sayisi-6.pdf>.
- Onur, A. (1964). *Türkiye’de Kar Yağışları ve Yerde Kalma Müddeti Üzerine Bir Etüd*. Ankara: Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Yayınları.
- Özgüç, N. (2007). *Turizm Coğrafyası (5.baskı)*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Rasyonel Araştırma Danışmanlık Hizmetleri, L. (2013). *Erciyes Turizm Master Planı Etki Analiz Raporu*. Kayseri: T.C. Hacılar Kaymakamlığı.
- Rowell, R. M. (2010). Proceedings of the 6th meeting of the Nordic-Baltic Network In Wood Material Science And Engineering-Proceding Books. P. Meier

- içinde, *Heat Treatments of Wood to Improve Decay Resistance* (s. 23-33). Tallinn, Estonia: Tallinn University of Technology Press.
- Seferbey, D., & vd. (2000-2005). *Bitlis İli Çevre Durum Raporu*. Bitlis: T.C. Bitlis Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü.
- Şahin, G. (2012). Van Halkevi ve Faaliyetleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi Sayı:52*, 93-134.
- Şahin, Ş. U. (2005). Türk Kültüründe At Arabası. *Bilig, Sayı:32*, 165-178.
- T.K.F. (2007). <http://www.kayak.org.tr/tur/tarihce.asp/> 03.12.2014.
- T.K.F. (22.12.2014). http://www.kayak.org.tr/SiteX/EditorDosya/File/.../kis_sporlari_teknik_bilgileri.doc.
- Tokgözlü, A., Temurçin, K., & Uysal, K. (2012). Winter tourism of Davraz Mountain. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica III* (s. 58-69). Krakow-Polonya.: <http://webcache.googleusercontent.com/>.
- Türkiye-Turizm-Stratejisi-2023. (Erişim:16.02.2015). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070302-17-1.doc>.
- Türkoğlu, E. (2010). *Türkiyenin Geliştirilebilir Kış Turizm Potansiyeli: Avrupa'nın Bölgesel Kış Turizmi Merkezleri İle Türkiyenin Bölgesel Kış Turizm Merkezlerinin Karşılaştırılması*. Ankara: Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- Uluer, E. C. (2009). Bitlis İli Turizm Potansiyeli: Özel ve Kamu Sektör Yöneticilerinin Kanaatlerinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ülker, İ. (1992). *Dağ Turizmi: Planlama Yöntemler, Yüksek Dağlarımız, Kayak Merkezleri*. Ankara: T.C.Turizm Bakanlığı.
- Vanat, L. (2014). *2014 International Report On Snow and Mountain Tourism*. Cenevre

Yılmaz, D., & Akhan, N. E. (2011). İlk Dönem Halk Evlerinin Eğitim Faliyetleri: Konya Halkevi Örneği. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi Sayı:29*, 59-95.

Zaman, M., & Birinci, S. (2009). Kaçkar Dağları'nda Alternatif Bir Turizm Aktivitesi:Heliski. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:13(2)*, 33-46.

www.worldbank.org: <http://www.worldbank.org/depweb/english/sd.html> (Erişim: 26.12.2015)

www.camardi.bel.tr. (Erişim:09.02.2015).

www.goerzurum.net. (Erişim:23.01.2014). *Erzurum'da Kış Turizmi*. <http://www.goerzurum.net/erzurum-da-turizm/erzurum-da-kis-turizmi/>.

www.kartalotel.com/hakkimizda/. (Erişim: 07.02.2015).

www.kayserierciyes.com.tr. (Erişim:07.02.2015).

www.kayserikulturturizm.gov.tr. (Erişim:31.01.2015).

www.ntvspor.net. (Erişim:23.01.2015). *Erzurum'un Göz Kamaştıran Tesisleri*. <http://www.ntvspor.net/haber/universiade-2011/32638/erzurumun-goz-kamastiran-tesisleri>.

www.palandokenkayakmerkezi.com. (Erişim: 23.01.2015).

www.turkbuzhokeyi.com. (22.12.2014). <http://www.turkbuzhokeyi.com/rules.php>.

www.worldcurling.org. (22.12.2014). <http://www.worldcurling.org/rules-and-regulations-downloads>.

<http://www.heliski.pro/en/index.php>. (Erişim: 09.02.2015).

<http://www.hurriyet.com.tr/spor/diger/26024925.asp>. (Erişim: 09.02.2015).

<http://www.skiciyiz.biz/uludag-pist-bigileri-34-sayfa3.html>. (Erişim: 07.02.2015).

<http://www.skihotels.ro/palandoken/>. (Erişim: 07.02.2015).

<http://www.sonhaberler.com/sentetik-pistte-yilin-12-ayi-kayak-156660h.htm>.
(Erişim:09.02.2015).

<http://www.teleferikhaber.com/2014/yama-dagi-kayak-merkezi-acilmadan-dokulmeye-basladi/>. (Erişim:13.02.2014).

<http://www.tkf.org.tr/tr/kayak-merkezleri/kartepe>. (Erişim: 09.02.2015).

<http://www.torium.com.tr/bi-eglence.html>. (Erişim:10.12.2015).

ÖZET

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı, Van ve Bitlis illerinin kış turizm potansiyelini belirleyerek planlamaya yönelik öneriler sunmaktır. Bölgesel kalkınma stratejilerinde ve gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasında bir araç olarak kullanılan turizm, özellikle doğal ve beşeri turizm kaynakları noktasında imkânlar sunan iller için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu anlamda Bitlis ve Van diğer birçok turizm bileşeni açısından olduğu gibi kış turizmi açısından da önemli fırsatlar sunmaktadır. Dolayısıyla ulusal turizm stratejimizin de nihai hedefi olan turizmi bütün ülkeye ve 12 aya yayma düşüncesi de kış turizmi desteklemektedir. Zira bilindiği üzere Türkiye’de turizm büyük ölçüde kitle turizmi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Oysa kış turizmi potansiyeli Türkiye’nin zamana ve mekâna yama şeklinde ifade edebileceğimiz temel turizm yaklaşımını destekler niteliktedir. Bu açıdan Bitlis ve Van illerindeki kış turizm imkanlarının ne olduğu ve hem bölgesel hem de ulusal turizme ne ölçüde katkı sunacağı gibi soruların ele alınması ve araştırılması gerekmektedir.

Araştırma sahasını oluşturan Van ve Bitlis illeri Doğu Anadolu Bölgesi’nin Yukarı Murat-Van Bölümü içerisinde yer almaktadır. Bu iki ilin birlikte ele alınması birçok değişkenle ilişkilidir. Bunlar, benzer coğrafi koşullara sahip olmaları, kış turizmi ve diğer turizm çeşitlerinde biri birilerini desteklemeleri ve büyük ölçüde bölgeyi tercih eden turistlerin paket turlarına her iki ili birden dâhil etmesi şeklinde sıralanabilir.

Dört bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın kapsamı ve çalışma süreçleri ele alınırken ikinci bölümde kış turizmi ile ilgili genel kavramlar, dünyada ve Türkiye’de kış turizminin genel durumu, tarihsel gelişimi, doğal ve beşeri gereksinimleri ile Türkiye’nin kış turizm merkezleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde de çalışma sahasının fiziki şartlarının kış turizmine uygunluğu tartışılmıştır. Dördüncü ve son bölümde ise Van ve Bitlis illerindeki mevcut kış turizm merkezlerinin genel durumları ile bu tesislerde ziyaretçilere uygulanan anketler değerlendirilmiştir. Ek olarak bu bölümde çalışma alanı içerisinde yeni kayak merkezi kurulabilecek potansiyel alan önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kış Turizmi, Kayak, Kış Turizm Potansiyeli, Turizm Coğrafyası, Van ve Bitlis, Turizm Planlaması

ABSTRACT

The purpose of this study, prepared as a graduate thesis, is to offer suggestions for planning to determine the potential of winter tourism in Van and Bitlis provinces. Tourism which is an important factor in eliminating regional development strategies and development disparities, is notably used as a tool for cities that are more favorable in terms of natural and human tourism resources. In this sense, Bitlis and Van offer significant opportunities in terms of winter tourism as many other tourism compositions do. Therefore, the thought that tourism is spread all over the country and to 12 months as our national tourism whose main goal is also so, supports the winter tourism. As it is known that, tourism is largely carried out as a mass tourism in Turkey. However, the potential winter tourism supports the basic approach that we can express it in the form of time and space distribution in Turkey. In this respect, the questions about what winter tourism opportunities in the Bitlis and Van provinces are and to what extent will contribute to both regional and national tourism, should be offered and investigated.

Van and Bitlis provinces that make up research field, are located within Up-Murat Van Department of Eastern Anatolia Region. These two provinces which are taken together, are associated with many variables. These variables can be listed as follows: to have similar geographical conditions, to support each other for winter tourism and to include both provinces at a time in the package tour of most the tourists who largely prefer to visit the region.

The study consists of four sections. While the scope of work and work processes are discussed in the first section, general concepts related to winter tourism, the general state of the world and Turkey in winter tourism, historical development of winter tourism centers of Turkey's natural and human needs are dealt with in the second section. In the third section, the eligibility of physical conditions of the work area for winter tourism is discussed. In fourth and last chapter, the general current state of winter tourism in Van and Bitlis and the questionnaires, performed at these facilities for visitors, are evaluated. Additionally, the potential proposals of building new ski areas in the work area, are included in this section.

Keywords: Winter Tourism, Ski, Potential of Winter Tourism, Tourism Geography, Van and Bitlis, Tourism Planning

ANKET

Sevgili Katılımcı, Bu anket, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülen bir yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmış olup, Van ve Bitlis illerinin "Kış Turizm Potansiyelini" ortaya koymak için ziyaretçilere yönelik olarak hazırlanmış bir çalışmadır. Sonuçlar kesinlikle gizli tutulacak ve sadece akademik amaçlı olarak kullanılacaktır. Yaklaşık 10 dakikanızı alacak olan bu anket için vereceğiniz her bir yanıt, araştırmanın tamamlanması yönünde çok önemli bilgiler sağlayarak, bölge turizminin gelişmesine katkıda bulunacaktır. Zaman ayırdığınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU

Bahtiyar

BITLİS(.....)
AYDIN

1	Nerede ikamet etmektesiniz? (.....)
2	Cinsiyetiniz nedir? (.....) a)Erkek b)Kadın
3	Evlilik durumunuz nedir? (.....) a)Bekar b)Evlı c)Boşanmış/Ayrı
4	Eğitim seviyeniz nedir?(.....) a)İlköğretim b)Lise ve dengi c)Üniversite derecesi
5	Mesleğiniz nedir?(.....)
6	Yaşınız nedir?(.....) a)18-28 b)29-39 c)40-50 d) 51-61 e)>62
7	Aylık geliriniz nedir? (..... TL)
8	Buraya asıl geliş sebebiniz nedir?(.....)
9	Ne kadar süre kalacaksınız?(.....)
10	Buraya bir tur ile mi geldiniz?(.....) a)Evet b)Hayır
11	Kiminle geldiniz? (.....)a)Yalnız b)Aile ile c)Arkadaşlar ile d)Diğer (lütfen belirtiniz.....)
12	Buraya bu kaçınıcı gelişiniz? (.....) a)İlk kez b)2. kez c) 3. kez d) 4. kez e)5. Kez ve daha fazla
13	Nerede kalıyorsunuz? (.....) a)Hotel/Otel b)Özel ev/arkadaş yanı c) Hostel/yurt/üniversite misafirhanesi d) Diğer (lütfen belirtiniz.....)
14	Yılda ortalama kaç günü kış sporlarına ayırıyorsunuz? (.....) a)1-2 b)3-5 c)6-9 d)10+
15	Burayı ziyaret etmeden önce gerekli bilgiyi nereden aldınız? Çok önemsiz 1 2 3 4 5 Çok önemli Lütfen önem derecesine göre 12. ve 13. sorular için sağ taraftaki boşluğa 1,2,3,4, veya 5 olarak yazınız.
	Daha önceki buraya yapılan ziyaret
	Aile ve arkadaş tavsiyesi
	İnternet
	Bir seyahat acentesi veya tur operatörü
	Gazete dergi gibi yazılı medya
	TV, radyo gibi görsel medya
	Diğer (lütfen belirtiniz.....)
16	Burayı ziyaretinizdeki önemli nedenler nelerdir? (Lütfen sizin için önem derecesine göre puanlandırınız)
	Kış Spor aktivitelerine katılmak
	Şehir yaşamının gürültü ve stresinden kaçmak
	Doğayı keşfetmek
	Macera arayışı
	Yeni şeyler deneyimlemek
	Boş zamanları değerlendirecek alternatiflerin sınırlı oluşu
	Dahil olduğum tur kapsamında olması
	Diğer (lütfen

belirtiniz.....)		
17	Kendinizi nasıl tanımlarsınız? a) Tesadüfi kış turisti b)Normal kış turisti c) Kış sporlarına adanmış turist	
18	Kayak merkezi ile ilgili aşağıda belirtilen konular hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Çok kötü 1 2 3 4 5 Çok iyi Lütfen 15. soru için puanınızı sağdaki sütuna 1,2,3,4, veya 5 olarak yazınız	
	Konaklama olanakları	
	Yeme-İçme olanakları	
	Ulaşım	
	İletişim	
	Turizm bilgilendirmesi	
	Rekreasyon olanakları	
	Eğlence merkezleri	
	Kayak merkezinin alt yapı olanakları	
	Mekanik tesislerin yeterliliği	
	Pistlerin yeterlilik durumu	
	Kar kalitesi	
	Kayak malzemeleri kiralama olanakları	
	Kayak merkezlerindeki ürün ve hizmetlerin kalitesi	
	Kayak merkezlerindeki ürün ve hizmetlerin fiyat uygunluğu	
	Kış sporları eğitim olanakları	
	Sosyal donatılar(ibadethane,eğlence merkezi vs.)	
	Acil durum hizmetleri(Sağlık ocağı, ambulans vs.)	
19	Kayak merkezinde gerçekleştirilen aşağıda belirtilen aktivitelerle hangi derecede ilgilisiniz? Az ilgiliyim 1 2 3 4 5 Çok ilgiliyim Lütfen 16. soru için puanınızı sağdaki sütuna 1,2,3,4, veya 5 olarak yazınız	
	Kış sporları aktiviteleri	
	Doğa gezileri	
	Zirve tırmanışı	
	Foto safari	
	Kamp yapmak	
	Piknik yapmak	
	Diğer (lütfen belirtiniz.....)	
20	Sizce bu merkezin en önemli çekiciliği nedir?(.....) a)Yaşadığım yere yakınlık b) Tesis ve Pist kalitesi c)Kar kalitesi d)Manzara ve doğal güzellikler e) Hizmet kalitesi f)Diğer(lütfen belirtiniz.....)	
21	Kayak merkezini ziyaretinizdeki memnuniyet dereceniz nedir? (____) a)Hiç memnun değilim b)Memnun değilim c)Emin değilim d) Memnunum e)Çok memnunum	
22	Yeniden gelmeyi düşünüyor musunuz? (____) a)Evet b)Hayır	
23	Arkadaşlarınıza tavsiye edecek misiniz? (____) a)Evet b) Hayır	
ANKETE KATILDIGINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ		